NICOLAI DV BOIS

PARS PRIMA

REFUTATIONIS ARGVMENTORVM SEU ERRORVM,

Super quibus, velut in arena, ædificata eſt nova Doctrina D. D. infraſcriptorum,

ADVERSVS

Minime clarum, minime conſultum Dominum Anonimum *Advocatum Pariſienſem, ſeu Libellum, cui titulus,* Les pernicieuſes conſequences de la nouvelle hæreſie, par un Advocat en Parlement à Paris.

AD

Clariſſimos & quovis alio titulo inſignitos Dominos, qui nuper Illuſtriſſimis Epiſcopis, Lutetiæ Pariſiorum congregatis juncti fuerunt.

LEODII;
Apud HENRICUM HOYOUX. Anno 1683.

Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

DOmini Confratres mei, in *Diſquiſitione* mea id egi potiſſimum, ut palam fierent meæ rationes dubitandi de doctrina veſtra; in conſultationibus autem ad vos directis, ut pateret amplius ejus improbabilitas, & ſequelæ Eccleſiis veſtris perniciosæ. Sed forſan adhuc vos in priori opinione veſtra retinent vel reſpectus humanus & retractandi pudor, vel argumenta quæ in variis præſertim Gallicis libellis apud vos ab annis quadraginta huc uſque confectis, & uſquequaque diſperſis relata ſunt, & repetita ſæpius.

Primo malo obviare Dei eſt, non hominis opus. Ille pravas corrigit cordis voluntates: ſed plerumque nonniſi rogatus: dixit enim *invoca me, & ego exaudiam*: & alibi, *exaudiet me cum clamavero ad eum.* Clamate ergo ut faciat vobis è tenebris lucem ſplendeſcere; alias, ſi diligatis magis tenebras quam lucem, *mittemini in tenebras exteriores, ubi erit fletus & ſtridor dentium: partes vulpium eritis,* & habitatio veſtra *ſtagnum ignis ardentis ſulphure, & inextinguibilis.*

Hoc ne vobis contingat, aut ſaltem ut non contingat omnibus, qui per ejuſmodi libellos eluſi ſunt, doctrinæque veſtræ facti ſectatores; ſtatui proſequi cœpta, quamdiu Deus vires & vitam dederit; ut ſaltem aliquos lucri-faciam. Parcite, Confratres mei, ſi ita loquar: cur enim ita loquar, patebit circa hujus opuſculi finem. Proſequor ergo non more plurium ex veſtris partibus Scriptorum qui ſimpliciter ſua, tamquam Evangelia, effutiunt, omnia autem in contrarium argumenta, ad quæ reſpondere minime valerent, penitus diſſimulant ne libellorum ejuſmodi lectores viſis in contrarium argumentis, de veritate doctrinæ ipſorum dubitent, & minus aſſentiant. Ego argumenta, quibus doctrinam veſtram ſtabilire conati ſunt ejuſmodi libellorum authores, non diſſimulabo: ſed illis per diverſas ſucceſſive partes reſpondebo:

" tegritate vitæ attulit, quam ab iis acceperit dignitatibus ornamenti. Qui tamen in Concilio Baſileenſi cum adverſus Eugenium IV. ſtetiſſet: felicemque conſecraſſet, *facti pœnitens* ad Succeſſoris ipſius Eugenii, Nicolai V. obedientiam, rediit, Eccleſiæque unitatem reſarcivit, felicis ipſius, quam pacis amator procuravit ſpontanea abdicatione, à quo Nicolao inter Eccleſiæ cardines receptus ipſo Sanctæ Cæciliæ titulo honoratus eſt. Demum propagata plurimum religione, calcata ſæculi gloria, ſuperatis diaboli artibus, impreſsis Gallico ſolo æternis ſanctæ vitæ veſtigiis, ſumpto divino viatico ad cœlitum optatum migravit conſortium. In Arelatenſi Metropolitana æde ſepultus eſt, ubi tot miraculis claruit, ut horum multitudine excitus Clemens Papa VII. Romæ dato diplomate illum in cœlitum numerum beatitatis nomine retulerit, honoribuſque quibus coli conſueverunt &c.".

Habetis, Confratres, exemplum quod imitemini, & quod veſtrorum dogmata de authoritate Concilii Baſileenſis evertit.

ARTICVLVS II.

Expenditur aliorum Auctorum allegatio, & inde doctrinæ veſtræ novitas magis confirmatur.

3. PArum conſultus ille Dominus pulchrè imitatur fori Rabulas, qui uno tractu calami omnes Leges, omnes Canones, omnes Interpretes citant, ut ingentem quærendi laborem adverſario pariant, & pene impoſsibilitatem reſpondendi. Sic enim ſcribit pag. 23. in fine & 24. in principio, *Il eſt certain que du temps des Conciles de Conſtance & de Baſle, on ne reconnoiſſoit point dans l'Egliſe d autre authorité infaillible, que celle de toute l'Egliſe, & du Concile General, qui la repreſente, & qu'il paſſoit pour conſtant parmy toutes les perſonnes habiles que le Pape pouvoit errer dans la Foy. C'eſt ce qui ſe voit non ſeulement par les ouvrages des plus grands hommes de ce temps-la,*

comme de Gerſon, de Pierre d'Ailly Cardinal de Cambray, du ſaint & ſçavant Chartreux Denis Rikel, du Cardinal Cuſa, de l'Abbé de Palerme, du Cardinal de Florence, de Iean Patriarche d'Antioche, d'Alphonſe Toſtate, appellé le prodige du monde, de Iean de Paris, & de pluſieurs autres, mais auſſi par la conteſtation qui s'éleva en ce temps-là, ſi le Concile eſtoit au deſſus du Pape, ou le Pape au deſſus du Concile, qui fut decidée en faveur du Concile par les Peres de Conſtance, & de Baſle, qui ſoutenant la préeminence du Concile, ſe ſervoient de ce principe comme certain & non conteſté, que le Concile General ne pouvoit errer dans les determinations, qui regardent la Foy & les bonnes mœurs, & que le Pape y pouvoit errer.

4. Planè tempore Concilii Conſtantienſis quo tres ſe gerebant pro Pontifice, quo nullus eorum erat certus & indubitatus, quo tam Eccleſiaſticorum quam Sæcularium Principum una pars iſti, altera alteri adhærebat, nulla agnoſcebatur authoritas infallibilis præter Eccleſiam, & eam repræſentans, Generale Concilium: quia certitudo ſententiæ, & obligatio indubitata illi parendi, ſupponit certitudinem judicis, & competentiæ ejuſdem. De tempore Concilii Baſileenſis dicam infrà: inde enim argumenta, quæ totam doctrinam veſtram deſtruant, ex ipſiſmet Gallis veſtris ſeu illius temporis ſcriptis proferam.

5. Pulchre vero Advocatus iſte de tempore Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis loquitur, ac de illius temporis Scriptoribus. Non audet antecedentium temporum, percurrere ſpatia. Et in hoc vobis præcautior, qui in *Declaratione* veſtra ſic loquimini, quaſi tota ejus doctrina fuerit doctrina Eccleſiæ *verbo Dei & Patrum traditione* confirmata.

6. Et tamen paulò ante ſchiſmatis tempus cenſuit Gallia Pontificum definitivas ſententias ſuper quæſtionibus fidei, cum Conciilo Cardinalium (quod adhibere ſolent Pontifices) latas, eſſe irrefragabilis authoritatis, & pro hæreticis habendos, qui contravenerint, etiamſi necdum acceſſerit Eccleſiæ conſenſus. Hoc docebit vos Epiſtola Caroli VI. Francorum Regis, ex maturo judicio Prælatorum & Doctorum Galliæ (ut docet ejus contextus) data anno 1328. die 11. Martii; quam deſcriptam ex membranis Domini d'Henrouval, antiquitatum Galliæ Collectoris, vobis integram exhibeo. Philip-

Digitized by Google

•' Philippus Dei Gratia Francorum Rex , nobilibus & pruden-
,, tibus Viris univerſis & ſingulis Dominis , Poteſtatibus , Capi-
,, taneis , Rectoribus , Conſulibus, quibuſcumque aliis Guberna-
,, toribus Civitatum , Caſtrorum , & aliorum locorum inſignium
,, partium Italiæ civibus , incolis & habitatoribus locum prædi-
,, ctorum , & territorium ipſorum , amicis noſtris chariſſimis , ad
,, quos præſentes litteræ pervenient ſalutem & dilectionem ſin-
,, ceram. Ad noſtrum noveritis (quod dolentes referimus, & non
,, ſine gravi cordis amaritudine recenſemus) pervenit auditum,
,, quod in nonnullis partibus civitatibuſque & locis Italiæ adver-
,, ſus Sacroſanctam Matrem Romanam & Univerſalem Eccle-
,, ſiam , cui proviſione Divina Sanctiſſimus Pater in Domino Jo-
,, hannes Papa XXII. ad præſens præſidet , & jam ſalubriter fa-
,, vente Domino pluribus præſedit annorum curriculis ; nec non
,, & adverſus eumdem Sanctiſſimum Patrem inſurgentes quidam
,, filii Belial , ſuis venenoſis ſuaſionibus & pernicioſis latratibus
,, falſis ac fucatis coloribus devotionem veſtram (quam ſemper
,, ſicut veri Catholici & fideliſsimi Chriſtiani ad eamdem incon-
,, cuſſam habuiſtis, Sanctam Matrem Eccleſiam, & ad ipſum nunc
,, præſidentem , & ipſius prædeceſſores, qui fuerint pro tempore
,, tamquam *ad unum in terris Chriſti Vicarium , Beati Petri Succeſſorem,*
,, *& ipſius naviculæ, univerſalis ſcilicet Eccleſiæ Caput unicum & Recto-*
,, *rem*) conantur inficere, & animos veſtros , quos in orthodoxæ
,, fidei ſtabilitate & unitate Eccleſiæ tamquam ipſius veri filii
,, hucuſque habuiſtis immobiles, & auxiliante Domino habebitis
,, in futurum, erroribus variis pervertere , & ad ſuam convertere
,, falſitatem ; volentes *per has ſuas opiniones phantaſticas atque hæreticas*
,, *juſto Eccleſiæ judicio per præfatum ſummum Pontificem & ejus Sacrum*
,, *Collegium reprobatas extollere , & pœnas pro ſuis hæreſibus eiſdem impoſi-*
,, *tas per abuſum alicujus temporalis potentiæ damnabiliter evitare*; fingen-
,, tes ſibi , quod etiam profanum eſt dicere , & execrabile quo-
,, dammodo recitare , quemdam Apoſtaticum Papam ſeu potius
,, Antichriſtum , *& ſub pietatis & religionis umbra ſeu pallio ſimplicium*
,, *animis illudentes, per malitia ſuæ virus corpus univerſalis Eccleſiæ,* cujus
,, ipſe Chriſtus eſt Caput, & quæ in ipſius Sanguine Sancti Spiri-
,, tus illuſtratione continua vegetatur & vivit , *inficere moliuntur,*

&c

,, & id ipſum corpus Eccleſiæ myſticum Corpus Chriſti, quo nul-
,, lum perfectius & nobilius eſt creatum, per adjunctionem exe-
,, crabilem ſui præfati Apoſtatici tamquam alterius capitis reddere
,, monſtruoſum; & inconſutibilem tunicam quam etiam ipſi per-
,, fidi crucifixores ipſius dividere noluerunt, ſcindere ſatagunt,
,, immo verius diſcerpere totaliter, ac etiam quantum in eis eſt
,, viliter conculcare; *ipſum ſtabile fundamentum Eccleſiæ ſuis perverſis*
,, *conatibus ſubvertere attentantes*".

"Quod quam ſit grave, deteſtabile ac pernicioſum exemplo,
,, cuilibet fideli Catholico plane patet. Per hæc enim ipſa fides
,, Catholica & ſtatus Eccleſiæ, extra quam non eſt ſalus, etiam
,, ipſis infidelibus & ethnicis ſeu paganis magis contemptibilis
,, redditur & exoſa, & eorum animi jam fortê per Dei miſericor-
,, diam ad eum aliqualiter inclinati & etiam inclinandi coope-
,, rante ſatore ſcandali & humani generis inimico, à ſuo laudabili
,, propoſito faciliter retrahentur. Nec mirum ſi fidem, quæ etiam
,, homini integraliter eſt ſervanda, Chriſtianos videant Creatori
,, ſuo corrumpere & ſuo piiſſimo Redemptori. Quanta autem ex
,, his pericula, quanta mala, quanta ſcandala, quantaque animarum
,, & corporum detrimenta ex hac radice peſtifera provenire va-
,, leant in futurum, niſi per fideles Catholicos celeriter præci-
,, dantur, nec advertere ſufficimus nec proferre, ſicut & quilibet
,, fidelis animus piæ ac probandæ conſiderationis poteſt à ſeipſo
,, clarius intueri. Veſtram igitur amicitiam exhortamur in Do-
,, mino, ac requirimus ex zelo & debito fidei Chriſtianæ, *ut veſtra-*
,, *rum animorum conſtantiam in ipſum Caput Eccleſiæ, quod eſt Chriſtus, &*
,, *ejus Vicarium ſupradictum, piè & fideliter erigentes*, imitantes pudo-
,, ratos filios Noë, qui patris verecundiam nequeuntes æquani-
,, miter tolerare, & ipſius benedictionem, & inverecundi fratris
,, & poſteritatis ejus prælationem & dominium obtinere perpe-
,, tuò meruerunt. Ad pericula inſuper prædicta advertentes, *fide-*
,, *litatem & devotionem, quam ſemper ad Sanctam Matrem Romanam Ec-*
,, *cleſiam vos & prædeceſſores veſtri eſtis profeſſi fideliter vos habere*, requi-
,, rente ad præſens non modicum neceſſitate negotii, ut videtis,
,, efficacia & exhibitione operis pro veſtrarum animarum ſalute,
,, ita laudabiliter impleatis, *præfatis hæreticis & eorum hæreticalibus*
docu-

Digitized by Google

,, *documentis, ſic viriliter & fidelibus verbis & factis ſtrenuè reſiſtendo*, &
,, etiam præ omnibus obviando, quod cæteris Chriſtianis ſitis in
,, his virtutum exemplar, ſicut & priſcis temporibus extitiſtis, &
,, per veſtros virtuoſos labores prædictorum, malitiæ exortum
,, incendium non procedat ulterius, *nec unitati & ſtabilitati fidei*
,, *damna inferat graviora*; ſed in ortu ſuo occidatur & totaliter ex-
,, tinguatur, ut ex his & temporalis vitæ præconium vobis, & per
,, vos poſteris veſtris perpetuò acquiratis, Noſque & alii Princi-
,, pes Chriſtiani, & omnes fidei Catholicæ profeſſores, veſtram
,, in hoc conſtantiam, fortitudinem ac fidelitatem ex expertis
,, perſpicuis agnoſcentes, veſtris ac veſtrorum commodis ob-
,, noxius adſtringantur, & æternæ retributionis gratiam copio-
,, ſius aſſequi valeatis. Sinceritatem & amicitiam veſtram in
,, tranquillitate ac ſerenitate pacis & *unitate Eccleſiæ, propulſis ſcan-*
,, *dalis, & exſulatis erroribus univerſis*, conſervet Omnipotens felici-
,, ter, ut optamus per tempora longiora. Datum in Abbatia Ca-
,, roliloci die 11. Martii, anno Domini milleſimo trecenteſimo
,, vigeſimo octavo".

ARTICVLVS III.

Specialiter expenditur authoritas Toſtati.

7. DUodecim ingentes tomos uno verbo citat Dominus Advocatus, quibus percurrendis vix medii anni tempus ſufficeret. Sed feliciter accidit, quod cum pro quarta vice explicarem Evangelia, & in illis explicandis biennium impenderem, diligenter Toſtati opera volverim, annotaverim varia, & ſigillatim illa, quæ præſentem materiam concernunt. Audite ergo quid ſcripſit in cap. 11. libri 3. Regum q. 35. *Sciendum eſt quod non erat ſimile de Regibus illis, qui fuerunt in principio regni Iudæorum, & Regibus noſtris. Nam Reges noſtri in multis caſibus poſſunt deponi,* SIVE PER PAPAM, *ſive ab ipſis regnicolis.* Ecce evertit ille totum primum Articulum veſtræ *Declarationis.*

8. Non eouſque hactenus proceſſi nec procedo. Tantum oſtendi poſſe ex graviſſimis cauſis excommunicari Reges & Principes: ſeu ad illos etiam pertinere illud Chriſti, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Hoc de veſtro Rege negant Scriptores veſtri inferius citandi, & paulò plenius refellendi.

9. Idem Toſtatus *in cap.* 5. *Matthæi quæſt.* 263. *item* 165. deſtruit quoque doctrinam veſtram: *Papa*, inquit, *eſt Supremus Eccleſiæ Hierarcha, & pertinet ad eum diſponere de omnibus negotiis Eccleſiæ univerſalis.* Item, *Si aliquis juravit obedire Domino ſuo non tenetur juramento, quamdiu eſt excommunicatus. Idem eſt, ſi efficiatur hæreticus vel infidelis.* Vos tamen etiam abſolvi à juramento poſſe ſubditos negatis.

10. Fortaſſe recurretis ad eâ quæ ſcripſit *in defenſorio*, ubi aliqua dicit de authoritate Generalis Concilii. At hic peto an admittetis etiam illa, quæ ibidem dicit de authoritate Auguſtini. *Conſtat*, inquit, *quod Auguſtinus cum ſcriberet in multis erravit, & tamen quando ipſe ſcribebat, ita putabat eſſe ſicut ſcribebat, poſtea autem retractavit multa. Et veriſimile eſt, quod non potuerit omnia retractare, in quibus erraverit, quia fortè non occurrit ſibi habere poſtea omnes libros, quos prius ediderat. Et eſt ſatis veriſimile: quia, ut ait Iſidorus in libro Etymologiorum cap. de his, qui multa opuſcula ediderunt, quod Auguſtinus tot ſcripſerit libros, quod non occurrat homini tota vita ſua, non ſolum ſcribere, ſed nec etiam legere, ita forte in eo factum eſt, quia jam erat ſenex quando librum Retractionum edidit, ſcilicet poſt alia opera ſua.*

Item poteſt dici aliter, quod dato, quod Auguſtinus vidiſſet omnes libros ſuos ad emendandum illos, ſi in aliquo minus bene continebant, adhuc non ſequitur, quod omnia, quæ manerent poſt emendationem ſuam vera eſſent. Quia ſicut Auguſt. antequam faceret librum Retractationum, in multis erraverat tenens illas ſententias falſas, quia nondum veritates oppoſitas invenerat, ita facta emendatione, & retractatione poterant ei manere multa ſententiæ falſa, quia adhuc nondum inveniſſet veritates illis oppoſitas, & tunc relinqueret illas ſententias erroneas in libris, licet eſſent etiam emendati.

Si autem hoc non concedas, neceſſe eſt, quod dicas, quod Auguſt. quando fecit librum Retractationum ſciebat omnes veritates, & nulla ignorantia in eo erat, vel quod Deus ei revelaverat omnia, in quibus erraverat, ad hoc, quod illa emendaret. Primum nemo peritus concedet, quia iſtud eſt privilegium

valde

Digitized by Google

gerit in omnibus rebus , vel de pluribus , de quibus evenit ſieri conſiderationem, aut locutionem inter homines; diceremus quod Auguſtinus ſcivit veritates omnium rerum, & tamen hoc nulli homini, niſi Chriſto attribuimus.

Denique dicit quidem Pontificem poſſe errare. Hoc nec ipſi Pontifices negant, & probavi in principio *Diſquiſitionis:* ſed de definitionibus ex Cathedra loquimur, de quibus aliquid dixi in *Conſultationibus,* & aliam addam infra.

ARTICVLVS IV.

Diſcutiuntur breviter alii Scriptores ab Anonymo citati.

11 SI numero Scriptorum certandum ſit, cauſa cecidit Advocatus; quia pauciſſimos tantum inveniet, contra quos pugnavit orbis univerſus. plurimos exhibui tam in *Diſquiſitione*, quam in *Conſultationibus*, addam infra alios. Percurramus hic illos, quos citat Anonymus.

12. Pagina 47. citat Joannem Majorem *in cap.* 18. *Matthæi,* dicentem: *Noſtra Facultas Pariſienſis à diebus Concilii Conſtantienſis, in qua plures habet exercitatos Theologos, quam in duobus vel tribus regnis, ſic hanc partem* (de ſuperioritate Concilii)*fovet, quod nulli licuit aſſerere oppoſitum probabile.* Inſignis profectò authoritas. Expendite verba: *à tempore Concilii Conſtantienſis.* Non omiſiſſet anteriora tempora nominare, ſi doctrina hæc fuiſſet antea à Pariſienſibus tradita. Unde nec veſter Anonymus ullum è Pariſienſibus aut Gallis Scriptoribus produxit anteriorem. Scripſit autem Joannes ille Major non diu poſt Conſtantienſe Concilium. Nova ergo doctrina hæc adverſus antecedentem & antiquam ſæculorum quatuordecim: cui proinde merito objiceretur quod objecit Hieronymus epiſt. 65. cuidam hæretico, *cur poſt quadringentos annos* (dico mille quadringentos) *doces nos, quod ante neſcivimus.*

13. Pergit ille Major: *in qua plures habet exercitatos Theologos,*

quam in duobus vel tribus regnis. Unde id probat? Quis illum Judicem conſtituit? Ubinam & quando duorum vel trium aliorum regnorum Doctores omnes examinavit? Et licet examinaſſet unde conſtat eum fuiſſe tantæ capacitatis, ut in tanto concurſu competentem ferret ſententiam? Quem (ſi ejus alia ſcripta legantur) fuiſſe plane tenuem & in multis hallucinatum conſtat evidenter. Temerarium ergo hic judicium & impudens Judex.

14. Æquè ipſum deſtruit ultima particula, qua dicit, *qua ſic hanc partem fovet, quod nulli liceat aſſerrere oppoſitum probabile.* Hic profecto inſignem injuriam inurit Facultati ſuæ, dum adeo pudenda ipſius detegit, ſi tamen verum eſt quod aſſerit. Quid enim? Prohibuit ne aſſeri *tamquam probabile* illud, quod à ſeptingentis Epiſcopis, plurimiſque aliis Prælatis & Doctoribus fuerat in ipſa Gallia, ſeu in Concilio generali Lugdunenſi ſecundo traditum definitumque? An non potuit *tamquam probabile aſſeri*, quod totius orbis Scriptores, quos retuli in *Diſquiſitione* & *Conſultationibus*, tradiderunt? Temerarium ergo fuit quoque Facultatis judicium, ſi decrevit illud, quod aſſerit hic Doctor.

15. Secundo citat Advocatus pag. 24. Gerſonem. Si tractatum expreſſiſſet, liberaſſet me ab onere percurrendi Tomum ejus primum, & partem tertii (hæc enim antea non legeram) & ignoraſſem hucuſque illa, quæ non ſine admiratione percepi: ſeu quantus vertumnus fuerit Gerſon, licet alias multa doctè & piè ſcripſerit. Inconſtantiam ſuam deplorat ipſe in fine vitæ, dum in carmine ſuper *Magnificat*, ait:

Advena dum terris dego, me cura placendi
Sæpius eluſit, Chriſte peto veniam.

16. Eandem demonſtrant ejus ſcripta. Adhæſit enim Anti-Papæ Benedicto de Luna, coram quo anno 1403. ſic adulatoriè loquitur: *Benedic hæreditati tuæ, Sanctiſſime Pater Benedicte. Benedic obſecramus: ut ſimul nomen tuum ſit, & laus & optatio tua.* Tum parum Chriſtianè in eos, qui Anti-papæ illi non adhærebant invectus, ait: *Eheus Pater Sancte, cave benedixeris hæreditati huic, quæ facta eſt tibi ſicut Leo in ſylva. Odi propterea eam & maledic. Cave benedixeris ei in collatione gratiæ. Abjice eos potius à te, calcibus protere, & impera, ut diſcedant maledicti.*

Sed

Sed poſtea aliò vela vertit, & in Sermone quem habuit coram Alexandro V. qui de Pontificatu contendebat contra Petrum de Luna, nuncupatum Benedictum XIII. ſic dixit: *Quoniam ergo te certum & indubitatum Pontificem nobis exhibuit Deus, &c.* Si certus & indubitatus fuit Pontifex Alexander V. fuit ergo certus & indubitatus Joannes XXIII. qui in locum Alexandri viventibus adhuc Gregorio XII. & Petro de Luna de Papatu contendentibus, eſt electus. At vero hunc pro indubitato habere noluit. Nam cum ageretur de Concilio per ipſum indicendo, Gerſon cenſuit id fieri minimè debere,nec expedire:quodque decreta ab iſtius Obedientiæ Patribus ſancienda nullius futuri eſſent roboris vel momenti. Videte tractatum ejus *de Concilio Generali unius obedientiæ.* Et conſequenter juxta ejus doctrinam ibi plenius relatam, decreta ſeſſ. 4. & 5. Conſtantienſis Concilii quæ tantum à Joannis XXIII. obedientia ipſo abſente emanarunt, nullius fuere roboris aut momenti.

17. In quæſtione, *An in cauſis fidei liceat appellare à Pontifice ad Concilium Generale*, longè aliter loquitur quam Articulus 4. *Declarationis.* Non definitivè, ut facitis, ſed valdè dubitativè. Sic enim concludit. *Hæc dicta ſunt vel argumentata magis ad veritatis inquiſitionem, quam ad alicujus reprehenſionem.*

Denique dum ubique auram, quam ſibi putat favere, ſectatur, & ſæpè conqueritur, quod ipſi de Beneficiis Eccleſiaſticis abundantius non provideatur, factus eſt exoſus omnibus, è Gallia in exilium pulſus, ipſi quoque Sereniſſimo Burgundiæ Duci (contra quem in Concilio Conſtantienſi declamaverat (videte Tomo 1. operum declamationem ejus) aliiſque Germaniæ Principibus inviſus, fugit ad Ducem Auſtriæ, in cujus laudem poſtea compoſuit carmen, & ſic inter cætera dixit:

Sors miſeranda nimis te Francia Diva fatigat,
Plus quam cujuſvis vox reſerare queat.
Olim proſcriptos pro libertate tuenda,
Proq; fide paſſos mos relevare tuus.
Heu pietas, heu priſca fides, coguntur alumni
Francigenæ mortes exiliumq; pati.

Inter quos unus, qui Cancellarius almi
Pariſiis ſtudii eſt, cedit & advena fit.
Auſtria tu felix, felix Studioſa Vienna,
Dux quibus eſt talis traditus in regimen.

18. Sed & in *Dialogo Apologetico* mirum in modum in ſuos Pariſienſes invehitur. Ecce qualem teſtem nobis producit Anonymus. Cujus etiam authoritas hac in parte eò minus facienda eſt, quod fuerit diſcipulus Petri de Alliaco, Cardinalis Cameracenſis nuncupati, quem etiam multipliciter in ſuis ſcriptis laudat.

Non poterat D. Gerſon tueri Pontificiam authoritatem ſupra Concilium; niſi ſimul Magiſtrum ſuum (à quo promotionem ulteriorem ſperabat) à Cardinalatu degradaret. Nam dictus Petrus factus eſt Cardinalis à Joanne XXIII. id conſtat ex veſtris Galliæ monumentis, ſeu libro, cui titulus *Gallia purpurata pag.* 462. Joannes autem ſucceſſit Alexandro V. qui Piſis, depoſito Gregorio & Petro de Luna ſeu Benedicto XIII. (qui nihilominus ſe pro Pontificibus ſemper geſſerunt) fuerat electus.

19. Deinde eſto, quod Petrus de Alliaco pro authoritate Concilii Generalis ſupra Pontificem, ante adeptum Cardinalatum ſcripſerit, quid inde? Scripſit ille tempore ſchiſmatis, quo cum nullus eſſet indubitatus, & à tota Eccleſia agnitus Pontifex, nec Eccleſiæ adverſus ſchiſmata & errores poſſet ſubveniri, niſi per authoritatem Generalis Concilii; Scriptores illi, quos nominat veſter Anonymis *pag.* 24. videlicet Petrus de Alliacô, Dionyſius Carthuſianus, Petrus de Cuſa, poſtea Cardinalis, Abbas Panormitanus, nonnullique alii, omnes nervos ingenii intenderunt, ut perſuaderent Pontificem ſubeſſe Concilio. Sicuti revera in tali caſu ſuberant.

20. Et quia qui pacem Eccleſiæ quærebant, ſicuti ſe quærere dicebant Cardinalis Cameracenſis, Gerſon & alii, non poterant probare efficaciter, quis ex tot contendentibus eſſet indubitatus Pontifex, ideo generaliter & abſtractim loqui debuerunt: &, ut fit in ſimilibus, fervore diſputationis produxerunt quidlibet apparens, ut non ſine aliquo veritatis calore loqui viderentur. Quæ tamen extra caſum ſciſmatis aut vacantis Sedis, vel mente capti, aut in partibus inacceſſibilibus conſtituti Summi Pontificis,

cujus

cujus deſperatus ſit reditus, vel alium caſum metaphyſicum, aut impertinentem non concludunt.

Illorum omnium ratiunculas, ubi Veſtrorum libellis reſpondero, diſcutiam, ſi Deus vitam & vires dederit. Interim hic ad alia propero, & paucis illis, quos veſter Anonymus allegat, oppono primò ſeptingentorum Epiſcoporum, inter quos plurimi fuere Galli, aliorumque Prælatorum judicium in Concilio Lugdunenſi.

ARTICVLVS V.

Expenditur Concilium Generale celebratum Lugduni Galliarum Anno Christi 1274. ſeu ante ſchiſma.

21. CONfratres mei, quot & quinam huic Concilio interfuerint docebunt vos (ſi neſcitis) illius temporis hiſtorici. Inter hos Eberhardus Archidiaconus Ratiſponenſis *in Annalibus ſuis*, quos deduxit ab anno 1273. uſque ad annum 1305. ita refert: *Anno Domini 1274. celebratum eſt Generale Concilium apud Lugdunum per Gregorium Papam X. cui interfuerunt plus quam 700. Epiſcopi, & Abbates, & Præpoſiti cæteriq; Eccleſiarum Prælati in numero copioſo.*

22. Audite quid addat Blondus *Decade 2. lib. 8. Gregorius Pontifex Lugduni Concilium indixit: contulit ſe ad id Concilium Michaël Palæologus Græcorum Imperator, & unioni Orientalis ad Occidentalem Eccleſiam conſenſit: ſecutiq; illum nonnulli Tartari, Gentis Scythicæ Proceres, Sacro Baptiſmatis charactere ſuperfuſi, Chriſtianos ſe & Catholicos fore profeſſi ſunt. Sed & Rudolphus ab Electoribus Germanis in Romanorum Regem declaratus; ea conditione à Gregorio Pontifice in Concilio eſt acceptus, ut Romam pacificus ad inunctionem accipiendam ſe conferret, ac rebus Hieroſolymæ quantam poſſet opem ferret.*

23. Ecce vero quod definitum eſt, & in quod ipſimet Græci, qui ſupremam illam Sanctæ Sedis authoritatem tam diuturno ſchiſmate impugnaverant, conſenſerunt: *Sanctiſſimo & Beatiſſimo primo & Summo Pontifici Apoſtolicæ Sedis venerabili Papæ, & communi Patri*

Digitized by Google

tri omnium Chriſtianorum , & venerabili Patri Imperii noſtri , D. Gregorio Michaël in Chriſto Deo fidelis Imperator & moderator Romæorum , Ducas, Angelus , Commenus , Palæologus & ſpiritualis filius magnæ Sanctitatis veſtræ, convenientem honorem & reverentiam cum ſincera & pura affectione,& orationum poſtulationem.

"Quoniam miſſi ſunt à magnitudine veſtra ad Imperium ,, meum nuntii Deo placentis Ordinis Fratrum Minorum, Frater ,, Hironymus de Aſculo, Frater Raimundus Berengarius , Frater ,, Bonagratia de Sancto Joanne in Perſiceto , & Frater Bonaventura de Mugello; & obtulerunt literas magnæ Sanctitatis ,, veſtræ Imperio meo : in quibus inter alia de confeſſione fidei, ,, quam docet & prædicat , & confitetur Sancta Romana Eccleſia , continebatur ; & oportebat in his magis reſponſionem ,, convenientem nos facere. Ecce hoc facit Imperium meum. habet autem profeſſio fidei in dictionibus taliter : *ipſa quoque Sancta ,, Romana Eccleſia ſummum & plenum primatum & principatum ſuper univerſam Eccleſiam Catholicam obtinet; quem ſe ab ipſo Domino in B. Petro ,, Apoſtolorum Principe ſive vertice,cujus* Romanus Pontifex eſt Succeſſor, cum poteſtatis plenitudine, recepiſſe veraciter & humiliter ,, recognoſcit. *Et ſicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere , ſic* ,, ET SI QUÆ DE FIDE SUBORTÆ FUERINT QUÆSTIONES, SUO ,, DEBENT IUDICIO DEFINIRI.

24. Et parum infra : "Supra ſcripta Fidei veritate , prout plene lecta eſt & fideliter expoſita , veram Sanctam , Catholicam ,, & Orthodoxam Fidem cognoſcimus , & acceptamus , & ore ,, ac corde confitemur....... Primatum quoque ejuſdem Sanctæ ,, Romanæ Eccleſiæ, ſicut in præmiſſa ſerie continetur, ad ipſius ,, Sanctæ Eccleſiæ obedientiam ſpontaneam venientes , confitemur , & recognoſcimus , acceptamus, & ſponte ſuſcipimus.

25. Si iſta Domino Advocato , ejuſve ſequacibus , aut vobis non ſufficiant , ſeu numerus minor adhuc videatur ; quam ut authoritate ſuperet pauculos iſtos, quos tot Novitatum apud vos libelli Gallicè præſertim conſcripti toties nominant,repetuntque ; accipite alios, iſtorum pleriſque tam authoritate quam dignitate ſuperiores. Hi verò ſunt Archi-Epiſcopus Epheſinus Exarchus totius Aſiæ, Archiepiſcopi Herachilæ,Calcedonenſis, Tyanorum, Ico-

Digitized by Google

Iconii, Naupacti, Heracleæ Ponti, Conconii, Cariæ, Berrœes, Athenarum, Sycladum Inſularum, Philippenſium, Syrnæ, Serrorum, Amaſtridæ, Madyrorum, Abydi, Chriſtianopoleos, Selybriæ, Apri, Biziæ, Cypſellorum, Gatilleris, Derſæ, Lopodii, Bergami, Melanii, Beriæ, & eorumdem Archiepiſcoporum ac primatum ſuffraganei, qui accepta notitia prædictæ definitionis, Nuntio ſuo mandatum dederunt in ſuas ipſorum animas jurandi: Et exhibita Pontifici eorum commiſſione juravit prout ſequitur. *Ego Nuntius habens ab eiſdem ſufficientem ad infraſcripta mandata, ſubſcriptam fidei veritatem, prout plene lecta eſt, & fideliter expoſita à me, Dei & Domini noſtri nomine veram Sanctam Catholicam fidem eſſe cognoſco, eam accepto, & corde & ore confiteor; ipſamq; prout tenet, & fideliter docet, & prædicat Sancta Romana Eccleſia, inviolabiliter obſervaturum, & in eâ omni tempore perſeveraturum, nec ab eâ ullo unquam tempore receſſurum, vel quoquomodo deviaturum, nec diſcrepaturum promitto. Primatum quoque ipſius Sacro-ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, prout in præmiſſa ſerie continetur, ad ipſius Eccleſiæ obedientiam ſpontaneus veniens, fateor, recognoſco, accepto & ſponte ſuſcipio. Et ipſe omnia præmiſſa tam circa fidei veritatem, quam circa ejuſdem Eccleſiæ Romanæ Primatum, & Epiſcoporum recognitionem, acceptationem, ſuſceptionem, obſervantiam ac perſeverantiam ſervaturum, præſtito corporaliter juramento, promitto & confirmo. Sic Deus ipſum adjuvet, & hæc Sancta Evangelia. Scrinarius Sacriſta Chartophylax, & magnus Schevophylax Sanctiſſimi ejus qui in Conſtantinopoli eſt Patriarchatus, Ioannes Lector.*

26. Attendiſtis indubiè, Confratres mei, ad illa verba, *& ſi quæ de fide ſuborta fuerint quæſtiones, ſuo debent judicio definiri.* Agnoſcitis, & agnoſcit D. Advocatus infallibilitatem Concilii Generalis in quæſtionibus fidei decidendis. Quæſtio illa, *quis ſit Index controverſiarum fidei*, maxime ad fidem pertinet: imo eſt primaria: & ut loquuntur Juriſconſulti (ago cum Advocato) eſt *præjudicialis*; nec, niſi illâ deciſâ poteſt ſententia ferri ſuper ſubſequentibus & independentibus articulis. Prius (ut docent Juriſtæ) *conſtare debet de judicis authoritate & competentia.* Concilium vero Lugdunenſe dudum definivit, cur non acquieſcitur? Fuit maxime Generale, tot Epiſcoporum, tot Prælatorum. Celebratum eſt in Gallia conſentibus & approbantibus plurimis Galliæ Epiſcopis & Prælatis.

Digitized by Google

conſenſit, & approbavit Imperium Orientis: approbarunt & fidem iſtam jurarunt tot Orientis Archiepiſcopi eorumque Suffraganei in eorum Synodis congregati. Quid ad iſtud dicitis? Cur ſuper doctrina veſtra non exquiſiviſtis judicium ejus, *à quo debuit definiri?*

27. Unum eſt ſuper quo vehementer miratus ſum: videlicet quod quamquam ſatis diligenter anno 1662. & aliquot ſequentibus, dum de hac, quæ mihi vobiſcum eſt controverſia (ſuper qua anno 1664. & 1665. tradidi multa in Scholis interpretando Actus Apoſtolorum, quæ paulò poſt fuerunt impreſſa) legerem libellos, & tractatus, qui contra Sanctæ Sedis authoritatem vulgabantur aut citabantur: & occaſione doctrinæ veſtræ eorumdem reſumpſerim examen; nuſquam tamen animadverterim adverſarios ejuſmodi huic Lugdunenſi Concilio reſpondiſſe: ſed illud, diſſimularunt: prout adhuc diſſimulavit, vel ignoravit veſter Anonymus.

28. Attamen hoc minime prætereundum erat. Etenim Græci maxime hoc agebant, quod agunt & egerunt ejuſmodi libellorum Auctores: nempe Sanctam Sedem & præſidentes in Cathedra Petri Succeſſores arguebant quorumdam errorum. Hoc ipſum docebit vos S. Leo IX. in epiſt. ad eorum Imperatorem, & hiſtoriæ de Græcorum Schiſmatibus conſcriptæ à Baronio & aliis. A Lugdunenſi Concilio tranſeo ad Florentinum.

ARTICULUS VI.

Expenditur temeritas Anonymi quoad Florentinum Concilium.

29. IN Florentino Concilio definitum fuit (ſicut retuli in *Diſquiſitione*) in hunc modum: *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Romanum Succeſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſq; Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi,*

Digitized by Google

paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam à Domino Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis Oecumenicorum Conciliorum continetur.

30. Vidit veſter Anonimus definitionem iſtam (cui fuit ſimilis antea illa quam retuli ex Concilio Lugdunenſi) contrariam eſſe doctrinæ ſuæ, adeoque & veſtræ, quid ergo reſpondet? *Non eſt*, inquit pag. 33. receptum Florentinum in Gallia, uti nec Lateranenſe celebratum ſub Leone X. ſed receptum eſt Baſileenſe. Reſponſio profecto digna tanti nominis Advocato: ex qua ſequitur pariter Conciliorum Generalium definitiones ſuper Fidei quæſtionibus nullius eſſe momenti, nec obligare ad credendum, niſi ſint receptæ in Gallia. Sed quid ſi receperit Gallia non belgium? Conſequenter licebit Belgis contra ſentire, contra docere. Quid ſi Gallia, Belgium Germania Hiſpania &c. definitiones ejuſmodi receperint; non autem receperit Portugallia? Liberè ſentiant quod voluerint Portugalli, ſecuros illos reddet Authoritas veſtra & Anonymi. quis ergo modus Hæreticos proſcribendi, aut illos habendi pro Hæreticis? Si liberum ſit illis dicere ut dicit advocatus, *Concilium iſtud aut quodvis aliud non recepimus.*

31. Dicite conſequenter *Nec recipimus Sanctos Patres, nec Canones, in quibus fundata eſt jam dicta Florentini Concilii ſcientia.* Et quidem ita fundata, ut ipſimet Græci qui iterum à Romana Eccleſia ſe ſubduxerant, fuerint convicti; dum ſingulæ dictæ definitionis particulæ fuerunt coram diſcuſſæ, præſertim in collatione 22. in qua citata eſt Generalis Synodus VII. ſub Hadriano, quarta ſive Chalcedonenſis, Sanctus Chryſoſtomus, epiſtola Agathonis approbata in Synodo VI. Anacleti, Julii & aliorum Pontificum. Nicæna Synodus I. epiſtola Chalcedonenſis Concilii ad Leonem, teſtimonia ejuſdem Sancti Leonis &c. Dicit ergo, *iſta non recipimus.*

32. Nihilominus, ſi non pro vobis, qui forte non recipietis, ſaltem pro aliis, qui Conciliorum tomos non habent ad manum brevem adſcribam ex tota illa longa collatione ſeu diſputatione ſententiam, ut appareat ne verbulum in tota illa definitione fuiſſe inſertum, quod non fuerit coram Græcis diſcuſſum, probatumque, ſic ergò in ea dicitur: "Punctus eſt, *Paſcendi*, hoc pro-

„ batur verbis Evangelii ita clare, ut non egeat probatione. Nam „ cum actus paſcendi ſit actus Paſtoris, cum Petro fuit dictum, „ *Paſce oves meas*, abſolutè factus eſt Paſtor omnium ovium: „ & non diſtinguens has oves & alias, intelligitur univerſas ei „ eſſe commiſſas. Cum ergo & Apoſtoli ſint oves Chriſti, nul„ lus eſt, qui inſignitus nomine Chriſtiano poſſit dicere, quod „ non ſit conſtitutus ſub prælatura Romani Pontificis. Et ut ſe„ quamur formam, volo probare duobus teſtimoniis. Beatus Ha„ drianus in Epiſtola ad Taraſium ſic ait: unde & idem *Beatus* „ *Petrus voce Domini paſcens Eccleſiam, nil diſſolutum reliquit, ſed tenuit* „ *ſemper & retinet principatum*. Cum dicat *nil diſſolutum reliquit*, ſequi„ tur, quod ſub ejus cura omnes includere voluit. Item in ſexta „ Synodo in epiſtola Agathonis Papæ, quam Conſtantinopolim „ deſtinavit, in qua Tomum Fidei ſcripſit contra errorem eorum, „ qui dicebant unam voluntatem & operationem in Chriſto: in ea „ ponit multa dicta Sanctorum, quæ extenſis manibus à tota Sy„ nodo cum multa veneratione ſuſcepta eſt; inter cætera ſic di„ cit: *Adnitente præſidio Beati Petri Apoſtoli, qui Spirituales Oves Eccleſiæ* „ *ab ipſo redemptore omnium æterna diſpoſitione paſcendas ſuſcepit, hæc A*„ *poſtolica ejus Eccleſia nunquam ad aliquam erroris partem deviavit, cujus* „ *auctoritatis ſanctionem, utpote Apoſtolorum omnium Principis, ſemper Ca*„ *tholica Chriſti Eccleſia, & omnes univerſales Synodi amplexæ ſunt, om*„ *neſque venerabiles Patres Apoſtolicam ejus doctrinam amplexi. Hæc eſt* „ *ſpiritualis Mater veſtri Imperii Apoſtolica Eccleſia, quæ per Dei omnipo*„ *tentis gratiam à tramite Apoſtolicæ veritatis nunquam errabunda ſuccu*„ *buit, ſed ut à principio Chriſtianæ Fidei percepit ab Apoſtolorum Chriſti* „ *Principibus, illibata fine tenus manet, ſecundum ipſius Salvatoris pollici*„ *tationem, quam ſuorum Apoſtolorum Principi in ſacris Evangeliis faſſus eſt,* „ *dicens: Petre, Petre, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret ſicut tri*„ *ticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu conver*„ *ſus confirma Fratres tuos. Conſideret tua clementia, quod ipſe Dominus,* „ *cujus fides eſt, qui Fidem Petri non defecturam promiſit confirmare eum* „ *Fratres ſuos admonuit: quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis præde*„ *ceſſores confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitum*".

3. Eodem modo per ſingulas particulas eorum omnium, quæ in dicto Concilio Florentino ſunt definita, proceſſum eſt ex autho-

Digitized by Google

thoritate Patrum tam in dicta collatione 22. quam aliis. Pergat jam Advocatus, pergant doctrinæ veſtræ Patroni, & dicant, *iſta non recipimus in Gallia.* Damnent conſequenter Doctores Sorbonicos cæteroſque Galliæ, qui *in tertiam partem* D. *Thomæ*, vel *Magiſtrum Sententiarum* ſcripſerunt à tempore Florentini Concilii hucuſque: quotquot enim videre potui, dicti Concilii authoritate utuntur; non ſimpliter, ſed tamquam conciliari & definitivâ. Appello ad libros veſtros, quorum ſententiis colligendis, & hic inſerendis ſuperſedeo, & venio ad Baſileenſe Concilium.

ARTICVLVS VII.

An Baſileenſe Concilium ſit receptum approbatumque in Gallia.

34 HOc dicit Anonymus, dicunt plures Galliæ Scriptores, Imbertus, Bouchel, Fevret, &c. quorum hallucinationem ex ipſiſmet Galliæ monumentis libet hic detegere.

In membranis dicti Domini d'Arouval hæc Frederici Imperatoris, in qua etiam Regis Galliæ ſenſus expreſſus eſt, reperitur epiſtola ſcripta anno 1447. ad Sabaudiæ Ducem filium Amedæi Ducis poſt depoſitionem Eugenii IV. factam à Baſileenſi Concilio, electi Antipapæ, & nuncupati Felicis V.

" Illuſtris &c. Et ſi Catholica veritate edocti manifeſtum " noſcamus, quod unica & immaculata Sponſa Chriſti, Sancta " Mater Eccleſia, in ſua integritate tam ſolida & firma ſubſiſtit, ut " nulla unquam ratione vel cauſa, neque dividi valeat, neque " ſcindi. Quia tamen ex eo quod genitor tuus *ſe in adminiſtrando* " *Romano Pontificatui intromiſerat*, *vulgaris aſſertio Eccleſiam ipſam de-* " *plorat extitiſſe conciſam.* Nos pro tollenda ſciſſura hujuſmodi ſol- " lerti ſtudio laborantes, Sacri Romani Imperii Electores, & alios " tam Eccleſiaſticos quam Sæculares noſtræ Germaniæ Nationis " Principes & Prælatos, non ſine magno expenſarum profluvio

" ſæpius congregavimus, & etiam pluries perſonaliter conveni-
" mus cum eiſdem: Ambaſiatos quoque & Oratores noſtros
" multiplices hinc ad Apoſtolicam Sedem, hinc ad genitorem
" tuum, nec non ad illos, qui eum in Apoſtolatus apicem erigere
" conati ſunt: ad diverſos quoque Catholicos Reges & Principes
" duximus tranſmittendos. Cum autem in eâ re omnem ſollici-
" tudinem noſtram nihil ſentiremus perficere, tandem maturè de-
" ſuper præhabitis deliberationibus atque conſiliis ab animorum
" ſuſpenſione, quam antea cum præfatis noſtris Principibus, bo-
" nis reſpectibus eramus amplexi, recedendo, declaravimus men-
" tem noſtram, & felicis recordationis tunc Eugenio Papæ IV.
" *Quem communiter cæteri Catholici Reges & Principes pro Romano coluére*
" *Pontifice, obedientiam plenariam exhibuimus, quam & in perſonam Suc-*
" *ceſſoris ejus Sanctiſſimi videlicet in Christo Patris & Domini noſtri Reve-*
" *rendiſſimi Domini Nicolai Papæ V. decrevimus continuandam, ipſumq; pro*
" *vero Christi Vicario in Petri Sede locatum colimus & veneramur.*

,, Sanè quoniam ſicut accepimus *Sereniſſimus Francorum Rex frater*
" *chariſſimus, inter præfatum Papam Eugenium dum adhuc viveret, & ipſum*
" *genitorem tuum certam tractavit concordiam, per quam, ſi ad concluſionem*
" *perducta fuiſſet, & pax dabatur Eccleſiæ, & ejuſdem genitoris tui ſtatui*
" *ac honori decenter erat proviſum:* Dilectionem tuam attentè roga-
" mus & hortamur in Domino, tibique ſincera puritate conſuli-
" mus & ſuademus, quatenus memoratum genitorem tuum dili-
" gentur & cum effectu inducas, ut pro Dei laude, pace Eccleſiæ,
" & populi Chriſtiani ſalute, conſervandoque tam ſuo, quam
" tuo, ac totius domus veſtræ, cui ſingulariter afficimur, honore
" atque ſtatu laudabilibus, ſimiliter ut præfertur, vel aliam quam
" obtinere potuerit convenientem concordiam *etiam cum prædicto*
" *Domino Papa Nicolao non recuſet amplecti*, nec hæſitet tranſitoriam
" mundi gloriam, pro qua contendit ſub dubio, libenter ſpernere,
" ut æternam immarceſſibilis gloriæ coronam, quam cum pacificis
" paratam habebit, lætanter valeat adipiſci. Etenim quaſi in manu
" ſua eſt & pacem dare Eccleſiæ, & populo ejus deſideratam præ-
" parare quietem. Nos vero ſi ad hæc diligentia noſtra in aliquo
" ſuffragari poterit, illam ſummo ſtudio impendere cordialiter ex-
" optamus".

Propin-

Digitized by Google

35. Propinquius Galliam ingrediamur In inſtructionibus datis eodem anno 1447. Archiepiſcopo Rhemenſi, Excellentiſſimis Dominis *de Clermont* & *de Lafayete* legatis pro tollendo ſchiſmate per Baſileenſes excitato, ſic legitur ex autographo apud dictum Dominum D. Herouval: " *Si le Cardinal d Arles*, *ou aucun* ,, *autre de Bale venoit*, les deſſuſdits pourront aller, ou envoyer ,, vers eux en aucun lieu qu'ils verront, qui ſera propice, & la be- ,, ſongner avec eux.

,, Item, & s'ils vouloint venir à Lyon, ſemble qu'il ne ſeroit ,, pas expedient *que ledit Cardinal d' Arles*, *ne autre Cardinal y veinſt*; ,, & quoy que ſoit, ne leur devroit eſtre ſouffert de porter en- ,, ſeigne de Cardinal. Et pour ce s'ils y vouloient venir, ou s'il ,, ſembloit aux deſſuſdits qu'il feuſt expedient qu'ils veniſſent ,, audit Lyon, faudroit qu'ils entraſſent ſans chappeau, & ſe te- ,, teniſſent en leurs logeis; ou s'ils alloient par ville, qu'ils ne ,, portaſſent point enſeigne de Cardinal, & quoy que ſoit eu re- " gard des nouveaux, autres que ledit Cardinal d'Arles.

" Item, & bailleront ou envoyeront les deſſuſdits les lettres " que le Roy eſcrit à mondit Sieur de Savoye, ainſi qu'ils advi- " ſeront eſtre expedient; & luy diront ou feront ſcavoir leur " creance, ils adviſeront eſtre le mieux. Et en leur creance luy " diront & remonſtreront *qu'il eſt beſoin que ſondit pere delaiſſe cette* " *pretenduë dignité*, *qu'il s'en deporte du tout*, & que par ce moyen ,, union & paix ſoit en l'Egliſe: & en ce faiſant le Roy s'em- " ployera à faire la choſe en la meilleur forme qu'il pourra, & à " en tenir promeſſe honorable & prouffitable audit Pere de mon- " dit ſieur de Savoye, ainſi que à ſes Ambaxadeurs à eſté dit & " remonſtré, & le porteront à cette fois par les meilleurs manies, " & es meilleurs termes qu'ils verront eſtre à faire, en deman- " dant ſur ce reſponſe, à ſa finale entention.

" Item, & pour mettre concluſion en cette matiere, traiteront " & practiqueront les deſſuſdits, ou feront practiquer & traicter " en & par toutes les bonnes maniers qu'ils pourront, & verront " eſtre à faire tant avec mondit Sieur de Savoye, *que avec ceux* " *de Baſle, à les reduire & fair venir à bonne union, en & ſoubs l'obedieſſan-* " *ce de noſtre ſainct Pere le Pape Nicolas, en la plu honorable forme & ma-*

niere

Digitized by Google

" *niere pour noſtre dit Sainct Pere, & à la conſervation de l'honneur & au-*
" *thorité du Sainct Siege Apoſtolique, qu'ils pouront.* Sic impolitè olim.

36. Non eſt opus hic multis gloſſis, aut longa argumentorum deductione. Ipſe contextus oſtendit evidenter tam in Gallia quam in Imperio Nicolaum V. qui in locum Eugenii electus eſt, habitum eſſe pro vero Pontifice. Minime verò Amedæum electum à Baſileenſibus, & nuncupatum Felicem V. Depoſitionem Eugenii ab iiſdem Baſileenſibus factam, habitam eſſe pro nulla & illegitima. Prætenſam à Baſileenſibus Superioritatem Generalis Concilii ſupra pontificem fuiſſe exploſam. Et conſequenter interpretationem decretorum Conſtantienſis Concilii factam ab illis ſeſſ. 33. & 33. renovatam à vobis articulo 2. veſtræ *Declarationis* fuiſſe rejectam à majoribus veſtris: qui nequidem cum honore Cardinalitio ipſum Arelatenſem (qui pluribus Baſileenſis Concilii ſeſſionibus præſederat) & creatos à Felice cardinales admittere in conſortium voluerunt. Quid ni etiam rejectam dixero ab ipſis Baſileenſibus, eam quam dederant interpretationem, dum tandem ad unitatem Eccleſiæ redeuntes, & congregationem quam Lauſanæ continuabant, diſſolventes ita decreverunt:

37. " Beatæ pacis apertâ viâ Domino concedente, qui tandem
,, Eccleſiam diris attritam languoribus oculo pietatis reſpexit,
,, ſummoperè ac diligenti providendum eſt ſtudio, ne diviſionis
" ullum amplius ſuperſit veſtigium, nullius mentes humanas am-
" biguitatis ſcrupulus inquietet, nullius conſcientia latarum &
" promulgatarum ſententiarum ac cenſurarum formitudine tabeſ-
" cat, aut ſcandalum patiatur; ſed Populum Chriſtianum, quem
" ſecuit diviſitque nubiloſa diſcordia, reſarciat & reintegret
,, concordiæ & communionis ſerenitas. Superiori ſanè tempore
,, Sancta hæc Lauſanenſis Synodus, dum Baſileæ perſeveraret,
,, ne aſſentiret tunc Eugenio Papæ IV. Ferrariæ congregationem
,, ſub nomine Concilii Generalis erigenti; ac demum poſtquam
,, erecta extitit, & aliis ab inde ſubortis differentiis, adverſus cu-
,, riam ſuam ſequentes, omneſque & ſingulos eidem adhærentes &
,, faventes generaliter promulgavit ſententias cenſuras, & pœnas.
,, Nunc vero *cùm per renuntiationem quam Sanctiſſimus Dominus Felix*
,, *Papa V. facere voluit de Papatu purè, ſimpliciter & ſincerè*, medium

paratius

„ paratius & apertius ad conſecutionem perfectæ & integræ unio-
„ nis in Eccleſia Sancta Dei videatur: cupiens eadem Sancta Sy-
„ nodus tam excelſi neceſſariique boni contemplatu, cujus gratiâ
„ cum præfato Sanctiſſimo Domino Felice duriſſimis hactenus
„ non pepercit laboribus, tolli de mundi medio quæ unioni, tran-
„ quillitati & paci univerſalis Eccleſiæ repugnare aut officere
„ poſſent quovisſmodo, omnes & ſingulas excommunicationis,
„ ſuſpenſionis, & interdicti ac privationis beneficiorum, officio-
„ rum, dignitatum, etiamſi Cardinalatus, Patriarchalium, Archi-
„ Epiſcopalium, Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum quarum-
„ cumque Eccleſiaſticarum, vel Mundanarum, nec non etiam
„ privationis feudorum, bonorum privilegiorum, ac quorumcum-
„ que bonorum & jurium ſpiritualium & temporalium, inhabilita-
„ tioniſque, ad illa, ſeu alias ſententias, cenſuras & pœnas quaſ-
„ cumque & qualeſcumque ab eadem Sancta Synodo, ſeu ejus au-
„ thoritate contra quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas vel Sæcu-
„ lares, & etiam Laicales, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis,
„ conditionis vel præeminentiæ, etiamſi Cardinalatus, Patriar-
„ chalis, Archiepiſcopalis, Epiſcopalis, ſeu Abbatialis, aut alterius
„ cujuſcunque dignitatis Eccleſiaſticæ vel Mundanæ exiſtant;
„ contra Capitula quoque & Collegia quorumvis Eccleſiarum, &
„ Monaſteriorum, ac Ordinum; nec non Dominia Communi-
„ tates, Univerſitates, Civitates, Oppida, & alia quæcunque loca
„ præmiſſarum occaſione differentiarum generaliter emanatas,
„ inflictas & promulgatas, cum omnibus inde ſecutis, etiamſi ad
„ ſententiarum, cenſurarum, privationum, atque pœnarum præ-
„ dictarum declarationem, ſeu illarum aut alicujus earum publi-
„ cationem, ſive plenariam executionem contra perſonas, Capi-
„ tula, Collegia, Dominia, Communitates, Univerſitates, Civi-
„ tates ac Oppida & loca prædicta, communiter vel diviſim quo-
„ modolibet proceſſum foret, quorum omnium & ſingulorum te-
„ nores, etiamſi de illis plena & expreſſa ac de verbo ad verbum
„ præſentibus mentio habenda eſſet, vult hîc haberi prò expreſſis,
„ decreti hujus tenore, & certâ ſcientiâ, *Decernit & declarat effectum*
„ *ſortiri non debere, ſed perinde haberi ac ſi nullatenus emanaſſent.* Et nihi-
„ lominus ad ſuperabundantem cautelam à prædictis aliiſque cen-

„ ſuris & pœnis occaſione diviſionis prædictæ (eſto quod earum „ abſolutio & remiſſio Sanctæ Synodo reſervata fuerit in aliis ſuis „ decretis generaliter promulgatis) ſingulas perſonas abſolvens, „ omnemque irregularitatis notam ac infamiæ maculam, tam juris „ quam facti, ſi quam fortaſſis contraxerint, removendo & pœnitus „ abolendo, habilitat, & cum eis quatenus indigent diſpenſat, „ ipſaſque ſingulas perſonas, nec non Collegia, Dominia, Com„ munitates, Univerſitates, Oppida quoque & loca hujuſcemodi „ ad famam & honores reſtituit, reintegrat, plenarieque reponit. „ Datum Lauſanæ in ſeſſione publica hujus Sanctæ Synodi in ma„ jori Eccleſiæ Lauſanenſi ſolemniter celebrata decimo-ſexto ka„ lendas Maii, anno à Nativitate Domini, milleſimo quadringen„ teſimo quadrageſimo nono".

38. Ecce, Confratres mei, qualiter Baſileenſe Concilium receptum fuerit in Gallia per Majores veſtros, hoc eſt Regem & *totam Nationem*, de qua ſtatim. Tota enim prætenſa authoritas in Eugenium IV. quam ſibi Baſileenſes arrogaverant, prava ſua Conſtantienſis Concilii interpretatione data ſeſſ. 33. & 38. (in cujus conſequentiam ad Eugenii depoſitionem proceſſerant, nec non ad Felicis Antipapæ electionem) annullatur ipſo facto, quo ſe Nicolao ejus Succeſſori ſubmittunt, ac quæcumque decreverant in adhærentes Eugenio revocant & annullant. Et iſta quidem ad inſtantiam & operam Regis *& Nationis* Galliæ longe aliter Conſtantienſis Concilii decreta intelligentis, quam vos in articulo 2. veſtræ *Declarationis*. Gallicæ Nationis judicium ſtatim intelligetis.

39. Ipſe Amedæus non tantum prætenſæ authoritati Pontificali renuntiavit, ſed etiam Pontificalia ornamenta depoſuit: propter quæ gratiarum actiones in Gallia ſunt peractæ. Id confirmant literæ Jacobi Epiſcopi Pictavienſis ad Confratres ſuos & Dominos Cameræ computuum: quarum tenorem, eo modo, quo olim Galli loquebantur, & in libro expreſſus eſt, addo.

40. " Tres-chieres Seigneurs & Freres, je me recommande à " vous tant comme je puis, & vous plaiſe ſçavoir comme après " pluſieurs longs labeurs, ſollicitudes, & diligences en la proſe" cution de la paix & union de noſtre Mere Saincte Egliſe, il a " plu à Dieu noſtre Createur elargir ſa grace à ſon peuple longue-

ment

" ment agité par le ſchiſme & diviſion, qui à eſté, comme ſça-
" viez, depuis dix ans en la Chreſtienté, & tellement que moyen-
" nant icelle grace par la proſecution & bonne conduite du Roy
" noſtre ſouverain Seigneur, & tres-excellent Seigneur le pere
" de Monſieur le Duc de Savoye n'agueres en ſon obeiſſance ap-
" pellé Pape *Fœlix, en grande humilité, liberalement, & ſolemnelement à*
" *renoncé au droict, tiltre, & poſſeſſion*, QU'IL PRETENDOIT EN LA
" DIGNITE' APOSTOLIQUE, LAISSE ET DEPOSE LES ENSEIG-
" NES ET HABITS: *& ceux qui ſe diſoient tenir & celebrer Concil Ge-*
" *neral en cette cité de Lauſane, tranſlaté de Baſle par eux en cette dite cité,*
" *ſe ſont diſſolus, & tous unanimement ont fait obeiſſance à noſtre Sainct*
" *Pere le Pape Nicolas V. en la recognoiſſant vray Pape unique & Vicaire de*
" *noſtre Seigneur Ieſus Chriſt:* & tout par bons, juſtes, & ſains moyens,
" à l'honneur de tous ſans confuſion de perſonnes; à la ſerena-
" tion de toutes conſciences, & au bien & brefve reformation de
" l'Egliſe, à l'aide de Dieu, comme autrefois plus particuliere-
" ment pouvez ſçavoir, & à tout conſiderer les matieres, les qua-
" litez des perſonnes, & à la forme de faire, & les circonſtances
" des choſes. C'eſt tout evidemment œuvre de Divine, non pas
" humaine, *& en laquelle le Roy noſtre Souverain Seigneur à acquis gloire*
" *& grand honneur, & renommée par toute la Chreſtienté, & memoire per-*
" *petuelle, & immortelle.* Or devons tous bien loüer & regracier
" noſtre benoiſt Saulveur, qui telles & ſi grandes graces nous fait
" à tous ſans nos merites ne deſervices: Et ſingulierement le doi-
" vent loüer, & remercier le Roy noſtre Souverain Seigneur, &
" tous ſes Officiers & Sujets, *car à luy &* A SA NATION *à donné*
" *Dieu l'honneur de cette œuvre*, & maintes autres grandes & eviden-
" tes, voir comme miraculeuſes graces à fait, & fait chacun jour,
" en eſt ſur luy, & ſa Seigneurie ET NATION, autant ou plus que
" en autre nation Chreſtienne, comme vous le ſçavez mieux. Si
" vüillez entant que en vous eſt, pour ce ſingulier don de Dieu,
" & pour tous les autres, & auſſi pour le bon eſtat & gouverne-
" ment de l'Egliſe, & pour la proſperité du Roy noſtre dit Seig-
" neur, ordonner & diſpoſer de faire reindre graces, loüanges, &
" prieres à Dieu, ainſi que vos diſcretions ſçauront mieux, ainſi
" que en tel cas appartient, pour reconnoiſtre le dons de Dieu,

D 2 qui

" qui vous ait en ſa ſaincte garde. Ecrit à Lauſane le xx. jour d'Avril 1449.

41. Ecce, Confratres mei, etiam NATIONIS veſtræ expreſſum fuit judicium, quod temerè Articulo 2. veſtræ *Declarationis* improbatis. Imo vobis ipſis contradicitis. Si enim probatis interpretationem decretorum Concilii Conſtantienſis datam à Baſileenſibus, (prout facitis *dicto Articulo 2.*) etiam probare debetis ea, quæ in dictæ interpretationis conſequentiam Baſileenſes decreverunt, excommunicando Reges & Principes non adhærentes. Sibi & Amedæo, etiam ſæculares inhabilitando quo ad dignitates mundanas. Ergo ulterius deſtruitis primum Articulum *Declarationis* veſtræ : aut certè iſta conciliate.

ARTICVLVS VII.

Proſecutio reprobationis Concilii Baſileenſis factæ per Gallos, ac ipſos Dominos auctores Declarationis.

42. COnfratres mei, tenueruntne Galli omnes à tempore Baſileenſis Concili, B. Virginem Mariam fuiſſe ab originali peccato immunem. An omnes etiam Dominicani habiti ſunt pro prævaricatoribus Concilii Baſileenſis, ſi quid aliter docuerint aut tenuerint? Ecce quid deſuper ſtatuerunt Baſileenſes ſeſſ. 36.

43. "Hactenus difficilis quæſtio in diverſis partibus & coram " hac Sancta Synodo ſuper conceptione ipſius glorioſæ Virginis " Mariæ Matris Dei & exordia Sanctificationis ejus, facta eſt; " quibuſdam dicentibus ipſam Virginem & ejus animam per ali" quod tempus aut inſtans temporis ſubjacuiſſe actualiter *Origi" nali* culpæ, aliis autem è converſo dicentibus à principio " creationis ſuæ Deum ipſam diligendo gratiam eidem contuliſſe, " per quam à maculâ *Originali* illam Beatiſſimam perſonam liberans.

" rans & præſervans, ſublimiori Sanctificationis genere rede-
" mit, cum fundaret eam altiſſimus ipſe, & ipſam fabricaret Filius Dei Patris, ut eſſet Mater ejus in terris.

"Nos vero diligenter inpectis auctoritatibus & rationibus, " quæ jam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte u-
" triuſque Doctrinæ coram hac Sancta Synodo allegatæ ſunt, a-
" liiſque etiam plurimis ſuper hac re viſis, & matura conſide-
" ratione penſatis, *Doctrinam illam aſſerentem Glorioſam Virginem Dei*
" *Genitricem Mariam, præveniente & operante Divini numinis Gratia*
" *ſingulari*, nunquam actualiter ſubjacuiſſe *Originali*, & actuali
" culpæ, Sanctamque & immaculatam, tamquam piam & conſo-
" nam cultui Eccleſiaſtico, fidei Catholicæ rectæ rationi, & Sa-
" cræ Scripturæ, ab omnibus Catholicis approbandam fore, te-
" nendam & amplectendam, definimus & declaramus, *nullique de*
" *cætero licitum eſſe in contrarium prædicare ſeu docere.*

44. Si Decretum iſtud ſeu totum ejus tenorem non recepit Gallia, prout ex veſtrorum libris probare poſſum non recepiſſe; & Doctores veſtros ſecutos eſſe conſtitutionem Sixti IV. & Tridentini Concilii; cur apud vos majoris eſt interpretatio quam Baſileenſes antea ſeu Seſſ. 33. dederunt ſuper decretis ſeſſionis 4. & 5. Concilii Conſtantienſis? Videamus alia.

45. "In Conſultationibus tetigeram aliqua, per quæ juriſdi-
" ctionem quo ad temporalia Principum, prætenderant Baſi-
" leenſes. Ego hic ab Anonymo, & à vobis peto, an etiam Gal-
" lia recipiat & recipiatis ſequens eorum Decretum quo ad pœ-
" nas temporales etiam Regibus, & Principibus inflictas *in Seſſ.* 40.

46. "Præfata Sancta Synodus, quæ electionem *Felicis*, tunc
" Amedei, hujuſmodi ejus ſolemni Decreto cunctis Chriſti fi-
" delibus publicari curavit, conſenſum per eundem electum di-
" ctæ electioni præſtitum, ac ſummi Apoſtolatus acceptationem
" hoc præſenti decreto publicat, & ad notitiam deduci vult ſin-
" gulorum: ipſaſque electionem, acceptationem, conſenſus
" præſtationem, profeſſionem, inveſtituram, & inthroniza-
" tionem gratas & ratas habens, auctoritate univerſalis Eccleſiæ
" ex certa ſcientia approbat, roborat, & confirmat, decernens

 &

Digitized by Google

Si hoc non dicitis; admitte ergo Concilium Baſileenſe tunc nullius fuiſſe authoritatis: & conſequenter interpretatio decretorum Concilii Conſtantienſis data ab eodem nullius eſt roboris vel momenti.

48. Quæro denique an admittatis decretum Seſſionis 39. Concilii Conſtantienſis, ac etiam admiſerit tota Natio Gallicana? Hoc autem ſic habet: " Ut metus ſeu impreſſionis moleſtia in electione Papæ eò formidoloſius evitetur, quo toti " Chriſtianitati lamentabiliusn eorum incuſſio ſeu factio perpetratur: ultra prædicta duximus ſpecialiter ſtatuendum, quod ſi " quis hujuſmodi metum vel impreſſionem aut violentiam Electoribus ipſis aut alicui ipſorum in electione Papæ intulerit, ſeu " fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit aut " in hoc conſilium dederit vel favorem, faventes ſcienter receptaverit, vel defenſaverit, aut negligens in executione pœnarum inferius comminatarum extiterit cujuſcumque ſtatus, gradus aut præeminentiæ fuerit, etiamſi IMPERIALI, Regali, " Pontificali, vel alia quavis Eccleſiaſtica aut ſæculari præfulgeat dignitate, illas pœnas ipſo facto incurrat, quæ in conſtitutione Felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi quæ incipit, *Felicis*, continentur illiſque effectualiter puniatur.

49. In Capitulo *Felicis* (quod habetur in 6. ſub tit. de pœnis) dicitur: " Si quis deinceps in hoc ſacrilegii genus irrepſerit, quod " Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, aut ceperit, vel ſocius fuerit facientis, aut " fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium " dederit vel favorem, aut poſtea receptaverit, vel defenſaverit " ſcienter eundem: ſicut reus criminis læſæ Majeſtatis perpetuo " ſit infamis, diffidatus, nihilominus & bannitus: ſit inteſtabilis, ut nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex teſtamento, vel ab inteſtato vocetur: quatenus " ab omni ſucceſſione repulſus, publicaque repulſa confuſus, minus inveniat ſuæ malitiæ ſucceſſorem: fiant habitationes ejus " deſertæ: & ut non ſit qui eas inhabitet, dentur cuncta ipſius " ædificia in ruinam: & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua " ruina teſtetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere,

" dere, nullus reſpondere in judicio teneatur: quidquid etiam in
" bonis invenitur ipſius, non tranſmittat ad poſteros ſed potius
" cum ipſo quodammodo damnentur & ſua.

Et parum infrà: " Nulli prætera talium filiorum atque nepotum ex virili ſexu deſcendentium ab eiſdem, alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Eccleſiaſtici, VEL MUNDANI, ſeu ad alicujus loci regimen ſit aſcenſus. Sit eis poſtulandi negata facultas: ſit Notaria vel judicatus, & quodlibet aliud officium miniſterium publicum interdictum. In judiciis eorum aſſertio contra quemquam nihil fidei, nihil credulitatis inveniat, ut ad teſtimonium prorſus reddantur indigni.

50. Si decretum iſtud ſeſſions 39. approbavit Martinus V. damnavit Articulum 1. veſtræ *Delarationis:* negatis enim Eccleſiæ quamcumque, etiam indirectam, poteſtatem in temporalia Principium; negatis facultatem abſolvendi ſubditos à juramento fidelitatis & odedientiæ: qua tamen poteſtate & facultate uſi ſunt Conſtantienſes Patres.

51. Si jam dictum decretum Conſtantienſis Concilii non recipitis, docete me, quæſo, quomodo allegatis decreta 4. & 5. quia illud pertinebat ad extinctionem ſchiſmatis, & ad hoc ut electo Pontifice procederetur ad morum reformationem: atqui in Seſſ. 4. & 5. decretum fuit in hunc modum: "Quod ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitimæ, Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repreſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dictæ Schiſmatis, & reformationem Generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris. Eligite, Confratres mei, hujus alternativæ partem quam volueritis, & incidiſtis in foveam, quam feciſtis".

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Expenduntur breviter alia argumenta Anonymi.

52 APparet ille pius, quippe qui inter occupationes forenſes legit Breviarium. Nam, ut probet nullam penitus competere Eccleſiæ authoritatem in temporalia Principum, etiam indirectam, quæ ſequitur ex ſententia excommunicationis, (per quam interim fideles excuſantur à juramento fidelitatis, quouſque excommunicatus paruerit) allegat illud, quod in officio Eccleſiaſtico diei Epiphaniæ adverſus Herodem legitur: *Non eripit mortalia qui regna dat celeſtia.*

53. Dico autem ego, ſi quidquid de ſe dixit Chriſtus, dixerunt Apoſtoli, cantat Eccleſia; hoc ipſum quoque de Eccleſiæ Prælatis intelligendum ſit: etiam Epiſcopi Galliæ careant equis & rhedis: quia Chriſtus ſemper pedes, non niſi ſemel inſedit aſinæ & pullo ejus: & quidem commodato acceptis. Et qui dixit, *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, dixit etiam de ſe, *Filius hominis non habet, ubi caput reclinet.* Tollant igitur Epiſcopi Galliæ argenteam ſupellectilem, aularum ornamenta, pretioſas lecticas &c. abſtineant à vino; quia Chriſtus bibebat aquam, & licet ex itinere fatigatus *Ioannis* 4. poſſet habere Angelos, qui miniſtrarent ea, quæ natura humana appetit; tamen Samaritanæ haurienti aquam è puteo dicebat, *da mihi bibere.* Vinum autem non niſi rarò ſumpſiſſe legitur: primo quidem in domo aliena, & invitatus, *Ioan.* 2. Deinde in ultima Cœna, valedicturus Diſcipulis. Si apud Zacheum, Matthæum & alios (à quibus fuerat invitatus) vinum ſumpſit (cujus forte occaſione Phariſæi calumniati ſunt, quod *eſſet potator vini*) id fecit, ne videretur eorum oblata reſpuere: & ut familiariter cum illis converſando faciliores haberet aures præſentium; quorum converſionem, non vinum quærebat.

54. A generali ad particulare deſcendo. Non eripuit Chriſtus regnum Herodis. Romana Sedes non prætendit eripere Principum regna. Eripit enim, qui, quod alienum eſt, ſibi addicit, &

ſuum proprium facit. Hoc adhuc non fecêre Pontifices. Suum non fecerunt regnum Galliæ, Hiſpaniæ &c. & ſi quos Principes, ſuper quibus temporale dominium non habet Eccleſia, excommunicaverunt, fideles ſubditos eatenus ab obedientia & juramento abſolvendo, *non eripuerunt regna mortalia*, ſed relinquerunt proximis, ſi eſſet ſucceſſivum; vel electioni, ſi eſſet electivum; vel denique adverſus fidei hoſtes imploraverunt arma Principum Chriſtianorum.

55. Hanc implorationem auxilii, ejuſque exhibitionem probet Anonymus eſſe illicitam, & tunc conqueratur, prout facit adverſus Sereniſſimam Hiſpaniæ Domum de occupatis aliquorum infidelium terris; damnet quoque Clodoveum, primum inter Franciæ Reges Chriſtianum, qui hortante Sanctiſſima illa Matrona Clothilde ejus conjuge, bella pro religione adverſus infideles glorioſe geſſit, & eorum jugum excuſſit.

56. Deinde, ut dixi, verſum illum cantat Eccleſia adverſus Herodis inſaniam, qui ſibi perſuadebat Chriſtum ideo venire, ut in ipſius regno *temporaliter dominaretur*; & illud faceret ſuum. Legat paulò attentius Breviarium D. Advocatus, nec hæreat in uno primarium Veſperarum verſu; perpendat quod ſequitur *in lectione quinta diei 6. infra octavam*; *Quid eſt quod ſic turbaris Herodes? Rex iſte, qui natus eſt, non venit Reges pugnando ſuperare, ſed moriendo mirabiliter ſubjugare. Nec ideo natus eſt; ut tibi ſuccedat, ſed ut in eum mundus fideliter credat. Venit ergo non ut pugnet vivus, ſed ut triumphet occiſus.*

57. Cæterum ſatis notum eſt à Deo depoſitos ſæpè eſſe & regno privatos Reges; vel repentinâ morte (ut Herodes ille, de quo *Actuum* 12. aliique plurimi) vel ex diris languoribus paulò poſt ſecutâ (ut Antiochus iſte, de quo *Machab.* 2.) vel latâ depoſitionis ſententia: qualis fuit illa adverſus Saülem, *Pro eò quod abjeciſti ſermonem Domini abjecit te Dominus ne ſis Rex*, 1. *Reg.* 15. *v.* 23. & paulò poſt, *Projecit te Dominus ne ſis Rex ſuper Iſraël.*

58. Objicit ſecundo Anonymus, *Si Papa in quæſtionibus fidei definiendis foret infallibilis, ſequeretur quod etiam haberet poteſtatem in temporalia Principum: ſed conſequens eſt abſolutè pernicioſum, ergo nullatenus Reges & Principes poſſunt admittere antecedens: & omnibus modis collaborare debent, ut pernicioſam illam de infallibilitate opinionem è regnis ſuis.*

Digitized by Google

ſuis prorſus eliminent. Hoc ad invidiam conflandam adverſus Romanam Sedem exagerat *pag.* 12. 13. 14. 15. ubi inter cætera ſcribit: *Il eſt clair que la ſuperiorité des Papes ſur les Roys dans le temporel, eſt un dogme inſeparable de l'infallibilité,*

59. Optime, Confratres mei, contra vos, & ſeipſum argumentatur. Contra vos: quia non negatis, nec negare poteſtis infallibilitatem Eccleſiæ & eam repræſentantis Concilii Generalis. Manet enim inconcuſſum illud, *Eccleſia eſt columna & fundamentum veritatis.* Si ergo rectè concludit Anonymus, confundit veſtrum primum Articulum. Contra ſe ipſum; quia admittit judicium Eccleſiæ, vel Concilii Univerſalis ipſam repræſentantis, eſſe infallibile in definiendis quæſtionibus fidei, ergo juxta modum argumentandi, quo utitur, collaborare debent Reges, ut iſtam de infallibilitate Eccleſiæ & Concilii Generalis doctrinam eliminent regnis ſuis, quia, pernicioſæ eſſet ſequelæ.

60. Væ Galliæ, ſi multos habet Doctores vel Advocatos ejuſmodi: quia jam actum eſt de fide; everſa eſt omnis authoritas Generalium Conciliorum. Exulet etiam è Gallia Sacra Scriptura: quia quod ſit à Deo divinitus inſpirata, quod linguæ Prophetarum fuerint calamus Scribæ velociter ſcribentis, non aliunde vobis, cæteriſque conſtat; quam per authoritatem Eccleſiæ, tradentis & definientis in Conciliis quinam libri ſint Canonici vel Apocryphi.

61. Denique in jam citatis foliis miſcet Anonymus aliqua de quæſtionibus facti, confundit factorum ſpecies, confundit præſumptam veritatem ſententiarum, ex indiciis & teſtimoniis hominum ſæpe fallentium, latarum, de quibus dicit Regula Juris 207. *Res judicata pro veritate habetur*, cum certitudine decretorum doctrinalium. De quibus omnibus dicam, dante Deo, in parte ſequenti.

Tertio allegat interjectas fuiſſe appellationes à decretis Pontificum etiam fidei materiam concernentibus, ad Concilium Generale, & *pag.* 42. refert ex Conſtantienſi Concilio quod legitur in ejus concluſione; cujus textum integrum ſubjungo, quia ex illa præcipuè fundat à *pag.* 41. uſque ad finem, prætenſam authoritatem Generalis Concilii ſupra Pontificiam. Ita ergo legitur:

Digitized by Google

62. Abſolutio Concilii. Domini, ite in pace. Et reſponſum
„fuit per adſtantes: Amen. Quo facto Rev. Pater Joannes de Po-
„dyomitis Epiſcopus Catanenſis, Frater Ordinis Prædicatorum,
„Sacræ Theol. Profeſſor, de mandato Domini noſtri Papæ, &
„conſenſu Sacri Concilii (ut aſſeruit) ambonem aſcendit. Ante-
„quam autem ad talia ſe diverteret, ſeu procederet, Ambaſiatores
„Sereniſſimi Principis Uladiſlai Poloniæ Regis, & Illuſtriſſimi
„Principis Domini Alexandri, alias Witoldi Magni Ducis Li-
„tuaniæ, petierunt nomine dictorum Dominorum quemdam libel-
„lum, & in eo contenta cujuſdam Fratris Falkemberg, notoriè
„crudeliſſimos errores & hæreſes (ut dixerunt) continentem, ritè
„damnatum, tamquam hæreticum per Deputatos in cauſa fidei, ac
„etiam per omnes nationes Concilii, ac per Collegium Cardina-
„lium conclusum (prout dixerunt) conſtare publicis inſtrumentis,
„in ſeſſione publica per Sacrum Concilium damnari, ſeu publicè
„damnatum pronuntiari, antequam præſens Concilium diſſolve-
„retur, Sanctiſſimo Domino noſtro Papæ præfato humiliter ſup-
„plicarunt: alioquin nomine quo ſupra proteſtabanter de grava-
„mine *& de appellando ad futurum Concilium.* Quibus ſic factis, San-
„ctiſſimus Dominus noſter Papa dixit reſpondendo ad prædicta,
„quod omnia & ſingula determinata, concluſa & decreta in mate-
„riis fidei per præſens Concilium, conciliariter tenere & invio-
„labiliter obſervare volebat, & nuſquam contraire quoquo modo.
„Ipſaque ſic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter,
„nec alio modo. Et illud idem iterato fecit dici per organum
„Domini Auguſtini de Piſis Fiſcalis & Sacri Conſiſtorii Advocati
„prædicti, qui nomine Papæ à Protonotariis & Notariis ad ſcri-
„bendum acta Concilii ordinatis & deputatis petiit inſtrumenta
„publica fieri. Et ex tunc prælibatus Dominus Epiſcopus Cata-
„nenſis fecit collationem ſolennem, aſſumendo pro themate hæc
„verba, videlicet: *Vos nunc triſtitiam habetis: iterum autem videbo vos,*
„*& gaudebit cor veſtrum.* Qua quidem facta collatione, Reveren-
„diſſimus Pater Dominus Antonius titulo S. Cæciliæ S. Romanæ
„Eccleſiæ præsbyter Cardinalis, de Chalanco vulgariter nuncupa-
„tus, de mandato ipſius Domini noſtri Papæ & voluntate Concilii
„(ut aſſeruit), quædam Decreta publicè legit. Potiora per ſpe-
„ciales Articulos examinemus.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

De appellatione á ſententia Sanctæ Sedis ad futurum Concilium.

63. HAc de re ſcripſit Gerſon in opuſculo, cujus hic eſt Titulus : *An liceat in cauſis fidei à Summo Pontifice appellare ſeu ejus judicium declinare.* Scripſit etiam Ockam præ aliis nonnullis : ſed de hoc authore ita ſcripſit Gerſon in dicto opuſculo, *Hanc materiam latiſſime & ſtudioſiſſime proſecutus eſt, & fundavit Ockam in dialogo ſuo. Cujus ſolius authoritati non oportet inniti, quamvis fuerit egregius Theologus: ſed innitendum eſt rationibus ſuis pro quanto robur & authoritatem accipiunt à Sacra Scriptura, cujus contemptus cum ſuis Profeſſoribus ſæpe duxit & ducet in errorem.* Plures ex rationibus quas Ockam adduxit, repetiit & Gerſon, & addit alias ex ſeſſ. 4. & 5. Concilii Conſtantienſis, item ex Concilii Piſani facto, ſeu depoſitione Gregorii & Benedicti XIII. de quo ante.

Verum nec ſuas nec præfati Ockam rationes concludere fatetur ipſemet Gerſon prope finem dicti opuſculi, in quo ſic concludit : *Hæc dicta ſunt vel argumentata magis ad veritatis inquiſitionem, quam ad alicujus reprehenſionem.*

64. Sed audacior noſter Anonymus intrepide ejuſmodi appellationes admittit : idque ex quorumdam facto, & præcipue legatorum Regis Poloniæ jam allegato in concluſione Conſtantienſis Concilii. Ego dante Deo, Gerſonis, Ockam aliorumque ratiunculas poſtea expendam; hic autem mihi cum Advocato quæſtio eſt. Agam ergo Juridice cum illo, & quod Theologi non propoſuerunt, exponam.

65. Age, *parum Conſulte Domine*, quid eſt appellatio, à quo judice fit, ad quem, quæ forma eam proſequendi ? Galliæ Juriſconſulti, edicta Regia Jus commune, tam Civile quam Eccleſiaſticum, ſententiæ Tribunalium Galliæ, quas referunt Charondas Maynard, Papon, Tournet, Bouchel, aliique tradunt appellationem

eſſe provocationem ab inferiore Judice ad ſuperiorem : tempus breve ſtatuunt, intra quod ejus proſecutio fiat : (videte ſi lubet veſtrum Imbertum in ſua practica civili & criminali lib. 2. à principio uſque ad caput 16. & citatas in annotationibus Leges Galliæ, aliaque) non appellatur ab ipſis ſupremis Principibus, ſed ad ipſos, *ſtultum eſt*, inquit Lex 1. *ff. à quibus appellare non licet, illud admonere, à Principe appellare fas non eſſe, cum ipſe ſit qui provocatur.* A delegatis per Principem Judicibus, ad ipſum Principem appellatur : & generaliter à delegato ad delegantem, ſeu commiſſo ad committentem, *l. 1. & 2. ff. quis à quo appelletur.* Idem docent Scriptores veſtri jam citati quibus addo Rebuffum *Tomo 1. ad Conſtitutiones Regias*, Lucium Annæum, Robertum, Joannem Gallum, Guidonem Papæ. Nec dubito vos habere innumeros alios, qui ad manus meas non pervenerunt.

66. Summus Pontifex cujus eſt Vicarius ? Nonne Chriſti ? Ejus Primatum ab ipſo inſtitutum fatemini in proœmio Declarationis veſtræ dicentes, *Primatum S. Petri, ejuſque Succeſſorum Romanorum Pontificum.* Fatemini Articulo 1. & 2. illum eſſe *Chriſti Vicarium:* Igitur ad Chriſtum interponi debuiſſent Appellationes, ſi fuiſſet, illis ut Anonymus prætendit, locus, non autem ad Generale Concilium.

67. Præterea Eccleſia militans ſæpiſſime in Scriptura appellatur Regnum v. g. *Matthæi* 13. *v.* 11. 19. 14. 31. Illius ergo ſtatus eſt Monarchicus. Quis Eccleſiæ Monarcha viſibilis, niſi Romanus Pontifex ? A Monarchis non datur appellatio, nec ferret Galliæ Rex à ſe appellari. Quomodo ergo appellatio ab Eccleſiæ Monarcha viſibili ? niſi ad illud inviſibile Caput, cujus eſt Vicarius, hoc eſt, *Chriſtum*, qui Judicum hujus Mundi ſententias diſcutiet, & ut dicit Propheta Pſalſmo 74. *cum acceperit tempus juſtitiæ judicabit.* Dirigat igitur Anonymus ſuas à Pontifice Appellationes ad tribunal vallis Joſaphat.

68. Præterea de jure adhuc agamus, & D. Advocatum *parum conſultum* inſtruamus in materia appellationum. Præſcribit jus commune ut dixi intra certum tempus proſecutionem appellationis fieri (videte Leges Codicis ſub tit. de temporibus & reparationibus appellationum) idem præcipiunt Canones *cap. 4. de appel-*

Digitized by Google

appellationibus, cum aliis pluribus citatis ibidem à Wameſio & aliis interpretibus. Tempora ſimiliter præſcribunt Galliæ Leges, obſervant omnia ejus tribunalia. Quotquot vero legi à Pontifice ad Concilium Generale appellaſſe, ſimul adverti eos non eſſe proſecutos: appellatio igitur juxta eadem Jura & Authores veſtros fuit deſerta, fuit nulla; decreta, à quibus appellatum eſt, tranſiverunt (ut loquuntur Juris conſulti) *in rem judicatam.* Paria enim ſunt. *Non appellare & appellationem non proſequi.* De quo axiomate, ſi dubitetis inſtruent vos Scriptores omnes, quorum ingentem numerum etiam Gallorum ſubminiſtrat vobis Damhauderius *in locis parium*, verbo *appellare*, Tuldenus *in notis ad eundem.*

69. Sed forſan D. Advocatus *parum clarus, parum conſultus* confudit *appellationem* cum *ſupplicatione* & *reviſione*; quæ adverſus ſententias Supremorum Vicariorum (quales erant Præfecti prætorio) concedebatur quidem, ſed non *appellatio.* Iſti Præfecto, qui cum ſuo Juriſperitorum Senatu, tamquam Aſſeſſoribus (inter quos fuere Paulus & Ulpianus *l. 40. ff. de rebus creditis,*) ſimiles ſunt Supremarum Curiarum Cancellarii, & Præſides Parlamentorum, à quibus non datur *appellatio* etiam in Gallia: ſed ſola *ſupplicatio* & *reviſio.*

70. Summus Pontifex eſt ut minimum ſimilis Prefecto Prætorio, cujus Senatus ſemper fuit & eſt Romanus Clerus ſeu Collegium Cardinalium. Si Anonymus per *appellationem* intellexit *ſupplicationem* & *reviſionem*, etiam hic cauſa cecidit; quia, qui hactenus appellaverunt iſta impropria *appellatione*, ſeu *ſupplicaverunt* pro cauſæ *reviſione* in materiis fidei, non ſunt proſecuti, ac nequidem ea præſtiterunt, quæ ad *reviſionem* neceſſaria ſunt: inter quæ eſt præſentatio & exhibitio ſumptuum neceſſariorum pro itinere & intertentione conjudicum adjungendorum illis, qui ſententiam, à qua ſupplicatum eſt, tulerunt. Nec enim qui ſententiam tulit debet anticipare ſumptus *reviſionis*; ſed ille, qui *reviſionem* petit: ſoletque illa fieri in Tribunali, in quo ſententia lata eſt. Iſta paſſim docent Scriptores veſtri. Igitur quando placebit D. Advocato vel ejus ſequaci provocare ad Generale Concilium, cogitet prius de expenſis pro convocatione omnium Epiſcoporum orbis Chriſtiani, itinere eorumdem, pro intertentione tempore diſcuſſionis

cauſæ,

cauſæ, & reditu. Dum illas parat, erunt, qui oſtendent frivolam eſſe appellationem, & ab ipſis judicibus rejiciendam.

71. In puri facti quæſtionibus reviſionem admittunt Summi Pontifices, quæ coram ſe & ſuo Collegio fiat. Hoc teſtatur Canon 5. *ū de reſcriptis*, Gloſſa & alii Doctores ibidem, nec non hiſtoriæ plures: ex quibus conſtat Pontifices cauſas facti, quarum probationes ex teſtimoniis hominum pendent, revocaſſe ad iteratum examen: & in partibus delegaſſe Judices, qui teſtimonia exciperent, & proceſſum inſtructum ad Sedem tranſmitterent.

ARTICVLVS X.

Expenditur an Martinus V. confirmaverit Decreta ſeſſ. 4 & 5. Concilii Conſtantienſis & an Eugenius IV. admiſerit illa eſſe conciliariter facta.

72. ANtea egi de prava interpretatione dictorum Decretorum data à Baſileenſibus, nunc videndum de eorum authoritate, excluſâ prædicta interpretatione.

Anonymus Advocatus pag. 42. 43. 44. 45. prætendit fuiſſe approbata à Martino *in Concluſione Concilii* relata præcedenti Articulo: & ad id probandum profert illa verba: *Sanctiſſimus D. noſter Papa dixit, reſpondendo ad prædicta, quod omnia & ſingula determinata in materiis fidei per præſens Concilium conciliariter, tenere & inviolabiliter obſervare volebat, & nunquam contraire quoquo modo: ipſaq; ſic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter nec alio modo.*

Ex his verbis prætendit concludere pro dicta approbatione; ſeu ita ſcribit pag. 43. *Or il eſt evident qu'on ne peut pas douter que les Decrets de la Superiorité du Concile n'ayent eſté premierement examinées & conclus par les Nations, & puis arreſtées & determinées en deux ſéances publiques & generales du Concile, ſçavoir en la 4. & en la 5. où il eſt marqué que ces Decrets ayent eſté premierement deliberéz & conclus par toutes les Nations: certa Capitula per modum conſtitutionum prius per ſingulas*

gulas quatuor Nationes concluſa & deliberata legit & publicavit. Et il eſt dit à la fin que le Concile les avoit uniformement approuvées & conclus. Quibus Articulis ſive Conſtitutionibus lectis, dictum Concilium eos, & eas uniformiter approbavit & concluſit. Ne faut il donc pas avoir perdu toute pudeur pour oſer nier que Martin. V. ait approuvé ces Decrets, puis qu'il a ſi expreſſement approuvé tout ce qui avoit eſté determiné dans le Concile Conciliariter, & qu'il eſt plus clair que le jour que ces Decrets y ont eſté determinéez Nationaliter & Conciliariter.

73. Eadem Decreta vult eſſe approbata ab Eugenio, & ſic ſcribit: *Auſſi nous voions, que le Pape Eugene IV. quoy qu'il ait tousjours travaillé pour ſe mettre au deſſus des Conciles, n'oſoit pas neantmoins s'opposer ouvertement à ces decrets du Concile de Conſtance, ny les rejetter, comme n'ayant pas eſté approuvez par Martin V. ſon Predeceſſeur, mais il pretendit ſeulement, que le Concile de Baſle en avoit abuſé en les expliquant en vn mauvais ſens:* Quod Concilium Conſtantienſe in malignum ſenſum pertraxerint, *parce qu'il avoit pris droit ſur cette definition de le depoſer & de créer un autre Pape.* Eodem repetit pag: 45. & dicit: *On ne peut donc ſouſtenir avec la moindre vray-ſemblance, que Martin V. n'ait pas approuve les decrets du Concile de Conſtance touchant la Superiorité des Conciles Generaux. Et ce qui le fait encor voir, eſt que le Pape Eugene IV. quoy qu'il ait tousjours travaillé pour ſe mettre au deſſus des Conciles, n'oſoit pas neantmoins s'oppoſer ouvertement à ces decrets de Conſtance, ny les rejetter comme n'ayant pas eſté approuvez par Martin V. ſon Predeceſſeur: mais il pretendoit ſeulement, que le Concile de Baſle en avoit abuſé en les expliquant en un mauvais ſens,* Quod Concilium Conſtantienſe in malignum ſenſum pertraxerint, *parce qu'il avoit pris droit ſur cette definition de le depoſer & de créer un autre Pape.*

74. Vah temerarium Advocatum! approbavitne Eugenius dicta decreta dicti Concilii Conſtantienſis? Cenſuitne à Martino V. eſſe approbata? Solumne de Baſileenſium interpretatione conqueſtus eſt? Non legit Florentinum Concilium part. 3. in conſtit. quæ incipit *Moyſes*? Ecce Concilii verba: " Poſtremo " memorati ſcandalorum duces, (Baſileenſes) numero quidem " pauciſſimi, quorum plerique conditionis infimæ & nominis, " veræ pacis odioſiſſimi, iniquitatem ſuper iniquitatem apponen- " tes, ut non intrarent in juſtitiam Domini, dum Spiritus San-

 cti

' ctì gratiam pro ipſorum Græcorum unione jam in nobis ope-
' rari conſpicerent, à recta linea per anfractus erroris exorbi-
' tantes, prætenſam quadam XVII. Kalendas Junii proximè præ-
„ teriti ſeſſionem fecerunt, in qua quibuſdam decretis, licet per
„ unam tantum ex tribus obedientiis poſt receſſum Joan. XXIII.
„ ſic in eadem obedientia nuncupati, conſtantiæ ſchiſmate tunc
„ vigente editis, inhærere ſe dicentes, tres propoſitiones, quas
„ fidei veritates vocant, quaſi nos & omnes Principes & Præla-
„ tos, & alios fideles & devotos Apoſtolicæ Sedis hæreticos fa-
„ cerent, protulerunt".

Hoc ipſum objecit ipſis in opere *de Eccleſia* Card. Turre-crementa, qui una cum Eugenio tunc in minoribus conſtituto interfuerat Concilio Conſtantienſi, & dixit: " Decreta de pote-
„ ſtate Conſilii ſupra Papam, quæ inducuntur, nullius ſunt roboris
„ vel momenti, quoniam in illorum determinatione non inter-
„ venit univerſalis Eccleſia, ſed una tantum obedientia Joan-
„ nis XXIII. & etiam nec integre tota illa obedientia, quoniam
„ plures Patres doctiſſimi illius obedientiæ non præſtiterunt con-
„ ſenſum, imo nec ipſe XXIII.

Cum ergo Martinus non approbaverit omnia quæ egerunt Conſtantienſes, ſed tantum CONCILIARITER ACTA, & NON ALITER NEC ALIO MODO (ſic habet Concilii concluſio) ſequitur ex ipſomet Anonymi fundamento decreta ſeſſ. 4. & 5. non eſſe approbata.

75. Replicarunt Baſileenſes quod Martinus approbaverit facta ſub unius Joannis XXIII. obedientia; quia in conſtitutione quæ incipit, *inter cunctas*, approbavit condemnationem errorum *Ioannis Wicleff & Joannis Hus* factam ſeſſ. 8. quo tempore nondum acceſſerat obedientia Gregorii XIII. & Benedicti XIII. Reſpondeo: Objectioni illi dudum ſatisfactum eſſe à Cajetano, qui in opuſculo de poteſtate Papæ & Concilii ſcripſit: *Quod congregatio Conſtantienſis inchoavit primo in obedientia Ioannis XXIII. & deinde iterum in conjunctione obedientiæ Gregorii XII. & tertio in conjunctione obedientiæ Benedicti XIII. conſummata eſt, & poſt electionem Martini V. in eodem Concilii Præſidentia authorizata: & ab hoc nobiliori & certiori ſtatu nuncupative in quolibet ſtatu Concilium Generale vocatur à Papa nominibus utendo.*

utendo ut plures abſque veritatis offenſâ. Imò ut inſinuaret Pontifex, quod ab hoc ultimo ſtatu Concilium appellabat Generale, præfato interrogatorio fidei præterito conjunxit præſens, dicens, quod Concilium approbavit & approbat, condemnavit & condemnat.

76. Nonnulla alia in dictis paginis miſcet Baſileenſium argumenta, quæ in ipſis Conciliorum Tomis, impreſſis Lutetiæ Pariſiorum hoc ſæculo, reperiuntur refutata ad calcem dictæ Conſtitutionis *Moyſes*, ſed quia non habuit quod replicaret, invehitur in Binnium, Sirmondum, Viros doctiſſimos, Coriolanum Poggium, Blondum, Turrecrematam, Baronium, Raynaldum, aliosque. Unde pag. 31. ait:

Pour les continuateurs (de Baronius) *ils ſuivent tous ſon eſprit, & ne font que marcher ſur ces pas; mais ſans l'egaler en ce qu'il a de bon, ils ſurpaſſent de beaucoup en ce qu'il a de mauvais: Cela eſt vray, principalement du dernier & du plus ample qui eſt* Raynaldus. *Il ne ſe peut voire rien de plus foible d'une parte & de plus emporté de l'autre; & il eſt honteux à l'Egliſe qu'un Eſcrivain ſi peu habile ait entrepris d'en eſcrire l'Hiſtoire. C'eſt une homme ſans lumiere, ſans eſprit Eccleſiaſtique, ſans ſtyle, ſans jugement, ſans ſincerité, ſans bonne foy; qui debite avec une hardieſſe inſupportable, & comme ſi c'eſtoient autant d'Articles de Foy, les plus inſoutenables pretentions de la Cour de Rome: qui allegue les autheurs les plus partiaux & les moins dignes de creance, comme Poggius, Blondus, Turrecremata, & autres ſemblables pour des teſmoins irreprochables; & aprés leſquels on ſoit obligé de condamner les plus gens de biens, & ceux meſme dont Dieu a fait connoiſtre la Sainteté par de Miracles, comme le Cardinal d'Arles* &c.

77. Pulchre imitatur hæreticos & alios plures hujus ſæculi Scriptores, qui dum non habent quod argumentis adverſariorum reponant, ad perſonales injurias convolant: contemnunt eorum libros ne legantur; hoc eſt ne ipſi contemptores errorum convincantur. Cachinno etiam ipſe excipiendus eſt, dum allegat authoritatem Cardinalis Arelatenſis, quem conſtat facti pœnituiſſe & Gallicam *Nationem* improbaſſe illa, quæ egerat, dixerat, ſuſtinuerat in Concilio Baſileenſi.

78. Et ſi argumenta, quibus ſunt Turrecremata, Bellarminus, aliique Doctiſſimi, qui adverſus Hæreticos & Schiſmaticos ſcrip-

 ſerunt,

ſerunt,ideo contemnenda ſint quia Sedi Apoſtolicæ omnium Eccleſiarum Matri & Chriſti Vicario adhæſerunt, cur non pari ratione uno verbo explodendi ſunt qui adheſerunt Baſileenſi Concilio, Duci Amedeo, ſeu Felici V. nuncupato, aut ſæcularibus Principibus Schiſmaticis? Ecce quod de ockam & aliis dicit veſter Petrus Friſon Pariſienſis Doctor, & in magna Franciæ Eleemoſinaria Vicarius Generalis, *in ſua Gallia purpurata*, quam dedicavit Cardinalibus de Richelieux & Lugdunenſi, pag. 64. ſic ſcribens: ***Bavarus redit ad vomitum, nec flecti poteſt Benedicti benigno procedendi modo, ſed Spiræ in conventu Principum conqueritur vix ſane menitis. Guillelmus Ockam & Dantes Poëta animati à Bavaro, acuunt venalem calamum in Pontificem, optime affectum erga Franciſcum Petrarcham Poëtam laureatum qui fuit Roberto Neapolitano amiciſſimus, &c.***

79. Verum Confratres mei, injuriarum & calumniarum telis non pugnemus, ſed argumentis; & pauliſper adhuc videamus unde probet Advocatus ſeſſionem quartam & quintam Concilii Conſtantienſis fuiſſe approbatam à Martino V. ut autem efficaciam argumenti ejus intelligat plenius lector, rogo ut advertat Conſtantienſis Concilii fuiſſe quinque ſtatus.

80. Primus fuit ſub una obedientia Joannis XXIII. qui duravit uſque ad Seſſionem XII. paulo poſt obedientiæ Joannis juncta fuit obedientia Gregorii XII. quo renuntiante Papatui, reſtabat ex prætendentibus pro Pontificatu ſolus Benedictus XIII. & hic fuit ſecundus ſtatus. Benedicto contraveniente juramento ſuo, quo promiſerat ſe Pontificatui renuntiaturum, ſi competitor renuntiaret; tandem plerique ex iis, qui ipſi adhærebant, eum deſeruerunt, & aliis ſe junxerunt & hic fuit tertius ſtatus. Benedicto ob violationem contractus, quo ſe electoribus & Eccleſiæ obligaverat renuntiare, ſi renuntiaret competitor, tum ob alias cauſas, quæ ad abundantem cautelam vinctæ ſunt, depoſito, ſucceſſit quartus ſtatus: in quo de novo Pontifice eligendo, de electoribus, de forma & modo electionis, de certis reformandæ Eccleſiæ Capitulis actum fuit à Patribus, inter quos fuit Odo Cardinalis de Columna, qui electus eſt ipſo die S. Martini ſeu 11. Novembris; & tunc cepit quintus Concilii ſtatus, qui duravit uſque ad 22. Aprilis anni ſequentis: quo facta eſt illa Concilii abſolutio, quam retuli Articulo præcedenti. Inter

81. Inter electionem prædictam & Concilii abſolutionem multa acta ſunt Conciliariter, Martino præſente & præſidente, ut dicitur Seſſ. 42. & primo quidem *de liberatione & traditione Balthazaris, qui in ſua obedientia dictus erat Ioannes XIII.* deinde in ſeſſ. 43 multa fuerunt de *exemptionibus, unionibus, Simonia, diſpenſationibus* &c. die 22. Februarii damnati ſunt varii errores circa fidem: ſic enim damnationis Decretum terminatur, *datum Conſtantia 8. Kalendas Martii Pontificatus noſtri anno primo.* Paulò poſt, ſeu 19. Aprilis in ſeſſ. 44. factum fuit Decretum, quo determinatus eſt locus proximè futuri Generalis Concilii: ac tandem in ſeſſ. ultima ſeu 22. ejuſdem menſis Aprilis facta eſt, ut dixi, abſolutio Concilii.

In hac dixit Martinus, inquit Anonymus, *quod ſingula determinata & decreta in materiis fidei per præſens Concilium, conciliariter teneret & inviolabiliter obſervare vellet, ipſaque ſic conciliariter facta approbaret & ratificaret, & non aliter nec alio modo.*

Atque hic eſt totum fundamentum quo prætendit dictæ ſeſſ. 4. & 5. decreta, ab una tantum obedientia, ut dixi, facta, fuiſſe confirmata. Sed evidenter convincitur ex ipſiſmet, quibus utitur verbis *concluſionis* dicti Concilii Conſtantienſis. Non enim dicit Martinus *ſe tenere quidquid per aliquam, vel aliquas obedientias fuit Conſtantiæ concluſum:* ſed dicit per *præſens Concilium*, & addit *ſic conciliariter* facta approbat. At verò præſens Concilium conſtabat tribus obedientiis; quia ſcilicet acceſſerat obedientia Gregorii & Benedicti, & Principes qui Benedicto adhærebant, illum quoque deſeruerant. Id conſtat ex ſeſſ. 35. uſque ad 40. Jamque præſidebat Martinus.

Sed urget Anonymus Martinum etiam approbaſſe Decretum quod incipit *frequens*, factum ſeſſ. 39. quo tempore nondum erat ipſe electus. Approbavit autem hoc modo in ſeſſ. 44. *Cupientes & volentes decreto hujus Generalis Concilii ſatisfacere, inter alia diſponenti, quod omnimodo Generalia Concilia celebrentur in loco, quem Summus Pontifex per menſem antè finem hujus Concilii, approbante & conſentiente Concilio, deputare & deſignare teneatur; pro loco dicti proximè futuri Concilii celebrandi, eodem conſentiente & approbante Concilio civitatem Papienſem tenore præſentium deputamus.*

82. At hic ſimiliter dico, non aliis opus eſſe copiis ad homi-

nemo debellandum, quam hiſce Martini verbis; cum enim non omnia, quæ Conſtantiæ acta ſunt ſub nomine Generalis Concilii, confirmet; Sed tantum illud decretum *frequens*; ideo per argumentum à contrario ſenſu (quod in jure fortiſſimum eſſe dicit lex 1. *ff. de officio ejus, cui mandata eſt juriſdictio*) ſequitur alia dicti Concilii decreta non eſſe per hanc Martini conſtitutionem approbata. Idem ſequitur per argumentum, quod Canonum & legum periti vocant *à ſpeciali*.

83. Verum addit Anonymus Martinus nomine *Concilii* in dicta conſtitutione non intelligit illud quod ipſo præſente celebratum eſt; ſed intelligit id quod ante ipſius electionem actum eſt. Reſpondeo intelligit plane, nempe ipſam ſeſſ. 39. in qua jam omnes tres Obedientiæ convenerant, & cum nullus eſſet Pontifex, repreſentabant univerſalem Eccleſiam. Inferat jam D. Advocatus: *Confirmavit Martinus decretum ſeſſ. 39. in qua jam erat Concilium plenarium in quo tres obedientiæ convenerant, vacante Divi Petri cathedra; ergo confirmavit decreta ſeſſ. 4. & 5. facta ab una obedientia abſente Ioanne XXIII.* quilibet modicus Logicus, quilibet Advocatus Galliæ negabit ipſi conſequentiam; & ipſe fiet magnus Apollo, quando probare didicerit. Vix credo aliquem ſibi perſuaſurum tam ineptum fuiſſe Pariſienſem Advocatum in dict. pag. 24. & aliis, niſi ejus duas ſententias adjungerem, per quas breviter comprehendit totum quod in dictis paginis buccinat. Prima concernit approbationem quam prætendit factam in concluſione Concilii Conſtantienſis: alteram concernit approbationem, quam prætendit factam ab Eugenio, de qua Articulo ſequenti.

84. Quoad primam ſic loquitur pag. 43. „*Le Pape enferme dans*
„*ſon approbation tout ce qui avoit eſté determiné* CONCILIARITER, *&*
„*n'en exclut que ce qui ayant eſté conclu par les Nations, n'avoit eſté arreſté*
„*que* NATIONALITER, *& non pas* CONCILIARITER, *parce qu'on ne*
„*l'avoit pas propoſé dans les ſeances publiques & generales du Concile, telle*
„*qu'avoit eſté la condamnation de ce livre de Iean Falkenberg laquelle il ne*
„*vouloit pas ratifier pour des cauſes qui nous ſont inconnuës. Or il eſt evident*
„*qu'on ne peut pas douter que les decrets de la Superiorité du Concile n'ayent*
„*eſté premierement examinés & conclus par les Nations, & puis arreſtés &*
„*determinés en deux ſeances publiques & generales du Concile, ſçavoir en*

Google

le 4. & en la 5. où il eſt marqué que ces decrets avoient eſté premierement,, deliberez & conclus par toutes les Nations Certa Capitula per modum,, conſtitutionum prius per ſingulas quatuor Nationes concluſa &,, deliberata legit & publicavit. *Et il eſt dit. A la fin de la ſeance que le,, Concile les avoit uniformement approuvés & conclus.* Quibus Articulis,, ſive conſtitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uni-,, formiter approbavit & concluſit. *Ne faut il donc pas avoir perdu toute,, pudeur pour oſer nier que Martin V. ait approuvé ces decrets, puis qu'il a ſi,, expreſſement approuvé tout ce qui avoit eſté determiné dans le Concile* CON-,, CILIARITER, *& qu'il eſt plus clair que le jour que ces decrets y ont eſté,, determinez* NATIONALITER *&* CONCILIARITER.

85. Quæ ſpecies hic conſequentiæ? Martinus V. Præſidens Concilio dixit, *ſe approbare decreta in materia fidei facta per* PRÆSENS CONCILIUM, in quo erant, ut dixi, unitæ tres obedientiæ, ſub ipſo uti capite: ergo approbavit etiam decreta, ab una tantum obedientia facta, abſente eorum capite. Item approbavit decreta *per Præſens*, ut dicit, *Concilium facta.* Ergo approbavit quæcumque ſub nomine Conſtantienſis Concilii ante illud tempus facta. Tertio approbavit, inquit, *decreta facta ab una obedientia* tempore ſchiſmatis; ergo decrevit, quod extra ejuſmodi caſum Concilium eſſet ſupra Pontificem certum & indubitatum. Quarto approbavit Martinus factum à tertia ad ſummum parte Cardinalium & Epiſcoporum (habebant enim duo alii de Papatu contendentes magnas ſibi adhærentes reſpectivè partes) ergo hinc ſequetur tertiam Prælatorum orbis Chriſtiani partem poſſe Romanum Pontificem è Cathedra detrudere. Iſtæ ſunt ſequelæ Doctrinæ D. Advocati. Qui cum ſit magnus Juris-conſultus (ſcilicet) unum adhuc ex jure proferam argumentum.

86. In *l. 2. & aliis pluribus ff. de probationibus, in l. 1. Cod. eodem,* & *aliis ibid.* dicitur, *Eum qui aſſerit probare debere.* Aſſerit ipſe verba iſta; *Præſens Concilium* comprehendere non tantum Concilium quod erat, dum Martinus præſidebat: ſed etiam temporis anterioris, ſeu congregationes omnes, à tempore Joannis XXIII. Probet igitur vocis *Præſens* ſignificationem illam retrotractivam ad omnia antecedentia tempora & ſtatus, in quibus aliqui Prælati fuerunt Conſtantiæ congregati: quodque dicta retractatio fiat

uſque

uſque ad ſtatum primum incluſive. Catholicis enim id negantibus nulla incumbit probatio *per allegata jura.*

ARTICVLVS XI.

An Eugenius IV. & Pius II. approbaverint prætenſam illam Superioritatem Concilii ſupra Pontificem, quando eſt certus & indubitatus.

,,87. ON ne peut donc, *inquit*, ſouſtenir avec la moindre ,, vrayſemblance, que Martin V. n'ait pas approuvé les ,, Decrets du Concile de Conſtance touchant la Supe- ,,riorité des Conciles Generaux. Et ce qui le fait encore voir, eſt ,,que le Pape Eugene IV. quoy qu'il ait touſiours travaillé pour ſe ,,mettre au deſſus des Conciles, n'eſoit pas neantmoins s'oppoſer ,,ouvertement à ces Decrets de Conſtance, ny les rejetter comme ,,n'ayant pas eſté approuvez par Martin V. ſon Predeceſſeur: mais ,,il pretendoit ſeulement, que le Concile de Baſle en avoit abuſé ,,en les expliquant en un mauvais ſens, *Quod Concilium Conſtan- ,,tienſe in malignum ſenſum pertraxerint*, parce qu'il avoit pris droit ſur ,,cette definition de le depoſer & de créer un autre Pape.

Mais ſur la fin de ſa vie l'Empereur Federic & les Princes d'Al- ,,lemagne qui eſtoient demeurez dans la neutralité entre le Con- ,,cile de Baſle & ce Pape, ſe voulant reünir avec luy, l'une des con- ,,ditions de cet accord fut qu'Eugene feroit par une Bulle la pro- ,,feſſion qui avoit dé-jà eſté faite en Allemagne par ſes Legats, *de ,,la puiſſance, authorité, & préeminence des Conciles Generaux, qui repre- ,,ſentent l'Egliſe Catholique Militante.* Ce ſont les propres termes de ,,la harangue que luy fit Æneas Sylvius au nom de Princes. *Alte- ,,rum eſt ut profeſſio poteſtatis, authoritatis, & præeminentiæ Generalium Con- ,,ciliorum Catholicam Militantem Eccleſiam repræſentantium per tuos Ora- ,,tores facta tuis litteris approbetur.* Ce que le Pape accorda & fit une ,,Bulle rapportée par Raynaldus Tom. 18. an. 1447. n. 15. ou il declare,

declare, qu'il embraſſe & qu'il revere le Concile General de Conſtance, ſon decret *Frequens* (par lequel ce Concile exerce une action de ſuperiorité envers les Papes en leur ordonnant de convoquer des Conciles tous les dix ans, & leur oſtant le pouvoir de reculer ce terme, mais ſeulement de l'avancer) & tous ſes autres decrets, comme auſſi tous les autres Conciles repreſentans l'Egliſe Catholique Militante; qu'il reconnoiſt leur pouvoir, leur authorité, leur honneur & leur eminence; comme ont fait ſes autres predeceſſeurs, des veſtiges deſquels il ne vouloit point s'ecarter. *Concilium autem Generale Conſtantienſe, Decretum* Frequens, *ac alia ejus Decreta, ſicut cætera alia Concilia Catholicam Militantem Eccleſiam repræſentantia, ipſorum poteſtatem, authoritatem, honorem, eminentiam, ſicut & cæteri prædeceſſores noſtri, à quorum veſtigiis deviare nequaquam intendimus, ſuſcipimus, amplectimur & veneramur.*

Mais ce qui deſtruit encore toutes ces chicaneries, eſt que le Pape Pie II. dans la Bulle meſme où il ſe retracte de ce qu'il avoit eſcrit pour le Concile de Baſle contre le Pape Eugene, approuve formellement le Concile de Conſtance & en particulier ce Decret touchant l'authorité des Conciles Generaux. *Cum his*, dit-il, *& Generalis Concilii authoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis declaratum, definitumq; eſt. Veneramur N. Conſtantienſe Concilium, & cuncta quæ præceſſerunt à Romanis Pontificibus noſtris prædeceſſoribus approbata.* De ſorte que ſi l'on pretend que Pie II. ait voulu ſouſtenir que le Pape ſoit ſuperieur au Concile, il faut qu'on pretende auſſi qu'il ſe ſoit contredit manifeſtement; mais il ſuffit pour refuter cette fauſſe diſtinction qu'il authoriſe le Concile de Conſtance non ſeulement en general; mais meſme ſur ce qu'il a definy touchant l'authorité des Conciles.

88. Dominus Advocatus more ſuo confundit res & tempora. Agamus primo de facto Eugenii, quem ex Florentino Concilio *Conſtitutione Moyſes* antea allegatâ conſtat apertè contradixiſſe D. Anonymo, & cenſuiſſe decreta ſeſſ. 4. & 5. Concilii Conſtantienſis non habere vim conciliaris conſtitutionis. Verba retuli ſupra numero 74.

89. Conſtat præterea Eugenium ex cauſis tunc animum mo-

Digitized by Google

ventibus Concilium Baſileæ inchoatum evocaſſe Ferrariam: ſed cauſis illis ceſſantibus conſenſiſſe, ut continuaretur Baſileæ ſub certa tamen conditione, *ut ipſius legati ad præſidentiam admitterentur cum effectu, at omnia & ſingula contra ejus Perſonam authoritatem ac libertatem & Sedis Apoſtolicæ &c. tollerentur ante omnia, & in priſtinum ſtatum reducerentur.* Hoc ut appareat plenius exhibeo tenorem ipſius Bullæ, quæ anno 1433. 12. Octobris fuit Baſileenſibus præſentata per ipſum Imperatorem.

90. " Dudum Sacrum Generale Baſileenſe Concilium pro reformatione morum, extirpatione hæreſum, & pace Populi " Chriſtiani, per Generalium Conſtantienſis & Senenſis Conciliorum ſtatuta, ordinationemque Felicis recordationis Martini " Papæ V. prædeceſſoris noſtri, ac noſtram, inchoatum, ex certis cauſis in litteris noſtris tunc expreſſis, ad Civitatem Bononienſem, de Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ " Cardinalium conſilio & aſſenſu, cum ſubſcriptione commutavimus. Verum cum ex dicta commutatione nonnullæ diſſentiones ſubortæ videantur, ac nonnullas ex dictis cauſis, quibus " ad hujuſmodi commutationem ſeu diſſolutionem faciendam " principaliter moti fuimus, aliter jam ſe habere cognoſcamus, " nihilque aliud obtemus, quam ut ſublata omni materia diſſentionis, ad hæreſes, bella, & morum deformitates, de Populo " Chriſtiano extirpandas ſalubriter intendatur, ad conſilium etiam, & ad inſtantiam cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Sigiſmundi Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, ac Hungariæ, " Bohemiæ, &c. Regis illuſtris, de Fratrum noſtrorum Sanctæ " Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio volumus & contentamur, præfatum Generale Baſileenſe Concilium à tempore inchoationis ſuæ continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemque " ſemper habuiſſe & continuari, proſecutionemque ad prædicta " habere debere perinde ac ſi nulla commutatio, tranſlatio, ſeu " diſſolutio facta fuiſſet: quinimo præfatam commutationem, " tranſlationem, ſeu diſſolutionem revocantes, ipſum Concilium Baſileenſe pure, ſimpliciter, cum effectu ac omni caritate " amplectimur, pro viribuſque illud promovere ac omni favore " proſequi intendimus: *Ita tamen quod Præſidentes noſtri ad præfati*

Con-

" *Concilii præſidentiam admittantur cum effectu, ac omnia & ſingula contra*
" *perſonam, auctoritatem ac libertatem noſtram & Sedis Apoſtolicæ ac ve-*
" *nerabilium fratrum noſtrorum Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, &*
" *aliorum quorumcumque nobis adhærentium, in dicto Concilio facta & geſta,*
" *per dictum Concilium prius omnino tollantur, & mente & uno ſpiritu*
" *cum caritate & puritate ad ea quæ præmiſſa ſunt in dicto Concilio proce-*
" *datur. Nulli ergo &c. ſi quis &c.* Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. kalend. Auguſti, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo tertio.

91. Deſignatio loci, quo celebretur Concilium, eſt merè juris poſitivi, quod vel pro arbitrio Legiſlatoris, vel pro ratione circumſtantiarum mutabile eſt. Nihil igitur ad arguendum erroris Eugenium hauriet inde Advocatus; niſi ſimul concludat modernum Galliæ Regem non poſſe mutare leges à ſe, vel ſuis Prædeceſſoribus editas. Hoc primo notate, Confratres mei. Secundò Baſileenſium acta adverſus S. Sedis authoritatem non approbavit hic Eugenius, ſed improbavit aperte. Relegite jam allegatæ conſtitutionis verba verſus finem. Tertiò nec authorizavit in futurum Baſileenſium Synodum, niſi cum illa clauſulà, *Ita tamen quod Præſidentes noſtri ad præfati Concilii præſidentiam admittantur cum effectu, &c.*

92. Iſta clauſula, *ita tamen*, limitativa eſt orationis præcedentis, & efficit ut diſpoſitio non aliter intelligatur habere locum quam ſi dicta conditio impleatur *l. ubi Cod. de jure dotium*, Menoch. *conſ.* 530. Salicetus *ad dictam legem*, Rebuffus *in concordatis tit. de mandatis Apoſtolicis* §. 1. & cæteri Juris interpretes, quoties agunt de ejuſmodi clauſula: quorum plurimos refert Barboſa *dictione uſu frequenti* 181. Videndum ergo an Baſileenſes conditionem illam adimpleverint.

93. Simularunt ſe velle parere conditionibus ab Eugenio præſcriptis, aut ſaltem hoc effecerunt, ut hoc ad ipſius aures perveniret: ea propter Eugenius anno 1434. 22. Junii ſcripſit ad ipſos epiſtolam, de qua tantopere gloriatur Anonymus, cujus propterea diſpoſitivum totum exhibeo: " Hoc noſtrum propoſi-
" tum eſt, hic noſter affectus, vos amare ut filios, obſervare ut
" fratres, & in benedictionibus dulcedinis unà vobis præcipuâ

 cha-

" charitate conſtringi. Sic etiam de vobis confidimus, ut non " alii apud vos ſitis, ſed pro ipſius Apoſtolicæ Sedis reverentia " fidelis & devotos animos ad nos habeatis. Hujus ſiquidem con- " fidentiæ ſigna perſpeximus. Primo, quod ex noſtro conſenſu " ad Sacrum generale Baſileenſe Concilium plurimum lætati eſtis. " Iterum, quod Præſidentes noſtros affectu & opere amodo ſic " vobis conjunctos, ut pene unum invicem eſſe videamini, au- " dimus. Ex his congratulamur plurimum devotionibus veſtris, " congratulamur Eccleſiæ Sanctæ, cui profectum evenire ſpera- " mus. Congratulamur & ipſi Apoſtolicæ Sedi, quæ diu, non " quidem defectu noſtro, ſed (ut ita dicamus) temporis maligni- " tate afflicta & anguſtiata, *conſolati & honorari à vobis expectat*, ut " enim vetera veluti diu vulgata prætereamus, quis ſine dolore & " lachrymis tranſeat quæ his diebus Romæ paſſi ſumus? Non enim " in cognitum eſt, quid conſpirationis in nos actum ſit, quid in " venerabiles Fratres noſtros Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi- " nales, quid denique in noſtros & Curiales omnes, quo etiam " conſilio, quibus mediis, quo auctore, aut quo fine omnia iſta " proceſſerint. Datum Florentiæ anno Dominicæ Incarnationis " milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto, nono kalendas " Julii, Pontificatus noſtri anno quarto".

94. Sed poſtmodum nihil minus, quam quod ſperabatur, præ- ſtiterunt. Quapropter coactus eſt Eugenius iterum edere Bul- lam revocatoriam, & Græcis Civitatem maritimam, aut non longè à mari diſtantem, poſtulantibus, Ferrariam eligere, eoque trans- ferre Concilium. Adſcribam hic partem Bullæ; ex qua etiam conſtabit quam temerariè dicat Advocatus Imperatorem Baſi- leenſibus conſenſiſſe poſtquam ab Eugenio defecerunt, & uſur- parunt prætenſam ab illis authoritatem adversùs Eugenium & S. Sedem. Data fuit Bulla anno 1437. in Septembri, & ſic habet inter cætera:

95. "Et quid mirum ſi in Oratores noſtros ſæviant, qui in nos " quoque adeo effrenatè feruntur? Prætenſum quippe quoddam " monitorium, ſive (ut ipſi appellant) citatorium, convitiis, con- " tumeliis, atque injuriis plenum adverſus nos, & in gravamen " venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi-

" Cardinalium conflare auſi ſunt, novo plane exemplo, & quod
" priora omnia ſæcula ignoraverunt; & quod uti ne fieret, cum
" Joannes & Julianus Cardinales prædicti Sedis Apoſtolicæ Le-
" gati variis modis obſiſterent, & validiſſimis, & graviſſimis, veri-
" ſimiſque rationibus improbitatem facti coarguerent, demon-
" ſtrarentque apertis documentis id charitati, bono publico, paci
" Eccleſiæ, juſtitiæ, Sacriſque Canonibus ita adverſari, ut ipſi
" abhorrerent illic adeſſe, ubi de tali tractaretur monitorio, auditi
" non ſunt. Et cum inſtanter orarent, & expreſſe poſtularent,
" ut à re tam monſtruoſa deſiſterent, conſcientiaſque exonerando
" ſuas, excuſarent coram Deo & hominibus innocentiam ſuam,
" quod Monitorium illud pro viribus & ſupra vires impugnarent,
" plurima quæ ex illo ſequi poterant ſcandala & mala memoran-
" tes, maximaque inſtantia utentes, veluti ex proteſtationibus ſuis
" publicè & ſolemniter factis apertiſſime conſtat; tantis tamen,
" tam piis, tam juſtis poſtulationibus furor ille non ceſſit".

" Cum vero memorati Joannes & Julianus Legati octo pri-
,, mum, deindè trium dierum inducias peterent infra quos ratio-
,, nes in ſcriptis redigerent, quibus cum nullo modo ad dictum
,, prætenſum monitorium, ſeu citatorium eſſet procedendum,
,, evidentiſſimè demonſtrarent; non ſolum auditi non ſunt, ve-
,, rum contra ipſius ordinationes Concilii, ea die & generalis
,, congregatio & ſeſſio repentè & præcipitanter eſt habita, quod
,, nunquam antea vel in minimis privatiſque negotiis fuerat
,, factum.

,, In ea ſanè prætenſa præcipitique ſeſſione etſi prælatos ſub
,, pœna præſtiti juramenti cogere, & pene violenter attrahere co-
,, narentur, Legati tamen ipſi, & plures ex oratoribus Regum &
,, Principum, Prælatique plurimi juſtitiæ potius & veritati defe-
,, rentes, quam illorum cedentes comminationibus, nulla ratione
,, huic tam inhoneſtæ ac monſtruoſæ rei intereſſe paſſi ſunt; ſed
,, magis ac magis inſtiterunt, ut à dicto monitorio abſtinerent;
,, nihil innovari debere ibidem apertè proteſtantes: iis profecto
,, noſtrorum Legatorum rationibus, juſtiſſimiſque petitionibus
,, ac proteſtationibus neceſſariis acquieviſſent; niſi pauci ex pri-
,, moribus, quos ſequitur inferiorum turba, partim ambitionis

„ corrupti peſte, partim potentium quorumdam ſæcularium ſeu „ furori obſequentes, ſeu deliniti obſequiis, ſeu minis ac terro„ ribus addacti, ſub ſpecioſo reformationis nomine ſeſe duces at„ que auctores harum novitatum præbuiſſent, inque tempus im„ minentis jam Concilii œcumenici, ſi quid adverſus nos conce„ perant animo, diſtuliſſent.

„ Ea verò cum comperiſſet *Cariſſimus Filius noſter Sigiſmundus „ Romanorum Imperator, obſtupuit, præcipitemq; ſententiam ſchiſmatis „ metu, quod ſublatum temporibus proximis iſti inferre tentarent, vehemen„ ter exhorruit*, ac protinus per venerabilem Fratrem *Petrum Augu„ ſtenſem Epiſcopum Oratorem ſuum ad præfatum Concilium deſtinatum, „ ut abſtinerent ab hujuſmodi novitatibus & ſcandalis, omni inſtantia requi„ ſivit, & ſi quid adverſum nos promulgaſſent revocarent. Quod quidem, „ ut ex certiſſimis nuntiis accepimus, facere omnino neglexerunt*".

96. Reſtat altera, de qua gloriatur Anonymus, Eugenii Bulla, quam dicit datam eſſe anno 1447. relata ab Odorico Raynaldo *Congregationis Oratorii* Presbytero *in continuatione Annalium Baronii tomo* 18. quamquam conſtet ex eodem Raynaldo anno datam eſſe 1446. *nonis Februarii*. Ex illa tantum citat Anonymus ultimam particulam, totum antecedens diſpoſitivum omittit, & procemium: ex quibus tamen aliæ particulæ capiunt interpretationem, uti tradunt Doctores ad *l.* 9. *ff. de juris & facti ignorantia*, Illam igitur integram videamus:

97. "*Chariſſimo in Chriſto Filio Frederico Romanorum Regi Illuſtri, " ac venerabili Fratri Theodorico Archiepiſcopo Moguntino, & dilecti Filio " nobili Frederico Marchioni Brandenburgenſi Sacri Imperii Electoribus ſa" lutem &c.*

"Ad ea ex debito Paſtoralis officii libenter impendimus curas " noſtras, per quæ reformatio univerſalis Eccleſiæ, pax & con" cordia inter Chriſti fideles oriantur, & ſchiſmata atque hæreſes " de agro Domini funditus extirpentur. Cum itaque vos hacte" nus multiplicatis vicibus apud nos per veſtros Oratores inſtitue" ritis, ut novum quoddam, generale Concilium in Alemaniæ " partibus in uno de quinque locis, videlicet, Conſtantia, Ar" gentina, Maguntia, Wormatia, Treveri, propter Eccleſiæ " neceſſitates convocaremus; nos veſtræ petitioni propter multipli-

" tiplices rationabiles cauſas, & quia Regum, vel principum a-
" liorum diverſa ſententia fuit, rationabiliter annuere non potui-
" mus. Nunc vero quia perſuaſum nobis eſt, hac via maxime
" provideri poſſe Eccleſiæ caſibus emergentibus, & Reges &
" Principes præfatos facile ad hoc conſenſum præbituros, ſi per
" vos fuerint opportuna cum inſtantia requiſiti: nos & ſi abſque
" convocatione novi Concilii, alia via rebus Eccleſiæ melius
" conſuli poſſe arbitremur, cupientes tamen, vobis & nationi
" veſtræ, quam ſingulari ſemper affectione Apoſtolica Sedes
" proſecuta eſt, quantum cum Deo poſſumus, complacere, con-
" tentamur apud Reges & Principes Chriſtianos, curam & dili-
" gentiam adhibere fideliter, ut ad votum veſtrum trahi valeant
" & conduci; ita quod in uno ex quinque locis conſentiant ge-
" nerale Concilium convocari, quod infra menſes decem à die
" datæ præſentium computandos, intendimus experiri, ſi con-
" ſenſus hujuſmodi haberi poterit, in fine dictorum decem men-
" ſium, Generale Concilium ad decimum & octavum immediate
" ſequentes initiandum, in uno ex prænominatis locis, in no-
" mine Domini convocabimus. In eventum vero quod ad ali-
" quem ex dictis locis Nationis Germanicæ cæteri Reges &
" Principes deflecti non poſſent, convocabimus nihilominus in-
" fra præfatos decem menſes Generale Concilium in alio loco
" rebus gerendis accommodo, infra decem & octo menſes, ut
" præfertur conſequentes initiandum, tam ut vobis rem gratam
" faciamus, quam ut Eccleſiæ neceſſitatibus ſuccurratur.

,, Concilium autem Generale Conſtantienſe, decretum, fre-
,, quens ac alia ejus decreta, ſicut cætera alia Concilia Catholi-
,, cam militantem Eccleſiam repreſentantia, ipſorum poteſtatem,
,, authoritatem, honorem & eminentiam, ſicut & cæteri Ante-
,, ceſſores noſtri, à quorum veſtigiis, deviare nequaquam in-
,, tendimus, ſuſcipimus, amplectimur & veneramur. Datum
,, Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ
,, MCCCCXLVI. non. Feb. Pontificatus noſtri anno XVI.

98. Eugenius ratificat hic decretum *frequens*, quod habetur in ſeſſ. 39. Concilii Conſtantienſis, in quo ita dicitur: "*Frequens*
,, Generalium Conciliorum celebratio, agri Dominici cultura

præ-

„præcipua, quæ vepres, ſpinas & tribulos hæreſum & er„rorum & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, defor„mata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrime fertili„tatis adducit portum. Illorum vero neglectus præmiſſa diſſemi„nat atque fovet: hæc præteritorum temporum recordatio & „præſentium conſideratio ante oculos noſtros ponunt. Ea prop„ter hoc edicto perpetuo ſancimus, decernimus & ordinamus, „ut amodo Concilia Generalia celebrentur, ita quod primum à „fine hujus Concilii in quinquennium immediate ſequens, ſe„cundum vero à fine illius immediate ſequentis Concilii, in „ſeptennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuò „celebrentur.

99. Verum hæc conſtitutio Juris plane poſitivi, licet admiſſa à Martino & Eugenio, vix tamen potuit aut poterit unquam mandari executioni: fere enim perpetuo à Diœceſibus ſuis abeſſe deberent Epiſcopi. Unde habebunt ſumptus neceſſarios pro itineris, & ſua in tam celeribus conſeſſibus intertentione congrua caracteri & dignitati, præſertim in tot temporum calamitatibus, ex diſſenſione & bellis Principum ortis? Itaque non tantum hic conſiderandum eſt quod dicit Juſtinianus *in l. 2. ff. de conſtitutionibus; in rebus novis conſtituendis evidens utilitas eſſe debet*: Sed etiam videndum, an quod ſtatuitur poſſit commodè executioni mandari: dicit enim can. 2. diſtinct. 4. *erit lex honeſta, juſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum naturæ conſuetudinem, loco temporique conveniens.*

100. Ea propter Tridentinum Concilium ut incommodis relatis in decreto *frequens* obviaret, decrevit frequenter fieri Synodis Epiſcoporum & Concilia Provincialia; & ut hæc ad Sedem Apoſtolicam referentur: prout etiam Galliæ Epiſcopi retulerunt ſua Concilia Provincialia *ut patet ex tomo* 4. *Concil. Galliæ*. & retulit S. Carolus Borromeus ac etiam hoc ſæculo Archiepiſcopus & Epiſcopi Concilii Mechlinienſis.

101. Sed urget Anonymus Eugenium addidiſſe quod etiam alia dicti Concilii Conſtantienſis decreta *ſicut cætera alia Concilia Catholicam militantem repræſentantia, ipſorum poteſtatem, honorem, poteſtatem & eminentiam, ſicut & cæteri anteceſſores noſtri.* . . . . . . Hic

102. Hic merito annotavit doctiſſimus Annalium proſecutor Raynaldus: *Obſervatione dignum eſt, Eugenium in litteris non majorem authoritatem decreto Concilii Conſtantienſis, quod à voce* FREQUENS *initium dicit, contuliſſe, quam Martinus tribuiſſet, ac profeſſum ſe à Prædeceſſorum ſuorum veſtigiis nolle deflectere.*

103. Vidit, D. Advocatus, per hoc quoque feriri totam prætenſam approbationem cæterorum decretorum, quæ ſub una, aut duabus obedientiis erant facta Conſtantiæ: & præſertim decreta ſeſſ. 4. & 5. itaque ſicut prius fecerat in Patres Societatis, deinde in Sereniſſimum Hiſpaniæ Regem noſtrum, præterea in Turrecrematam cæteroſque ejus ſchiſma quod renovat, impugnantes: ita hic in Raynaldum injurias cumulat. Ego injurias in privatos non vindico: meo tamen, imo ipſi moderno Galliarum Regi, inflictas non diſſimulabo, Articulum ſequentem impenſurus contra eaſdem. Hic ſuper ipſius Raynaldi doctrinâ agam Juridice cum Advocato, *parum conſulto*, ut videant Pariſienſes Advocati qualem habeant vel habuerint Collegam.

Dic Anonyme ex Juris-conſultorum libris didiciſti ſignificationem particulæ *ſicut*, qua utitur Eugenius, dum dicit, *ſicut cæteri Anteceſſoris noſtri?* Si didiciſti cur diſſimulas? Cur tegis veritatem? Cur contradicis? Si non didiciſti, accipe Juris-conſultorum placita.

104. Particula *ſicut* eſt limitativa & reſtrictiva diſpoſitionis, Angelus *Conſ.* 338. Alexander *Conſ.* 13. *lib.* 7. Natta *Conſ.* 387. *Conſ.* 387. Tuſchus *tomo* 2. *littera d. concluſione* 374. Romanus *Conſ.* 328. & Apoſtilla *ſuper verbo* ſicut *ibidem.* Præterea docent quod confirmatio ſeu approbatio in forma communi non tribuat novum robur, ſeu non pertineat ad illa quæ ſunt nulla: quodque cenſeatur facta in forma communi quando eorum, quæ confirmantur, non inſeritur tenor, aut non ſpecificatur in individuo & particulariter diſpoſitio illa, quæ confirmatur. Videte Interpretes *ad cap.* 4. ✕ *de confirmatione utili & inutili*, & inter illos veſtrum Antonium Dadinum Alteſerra.

Eugenius non approbavit, niſi cum dicta clauſula *ſicut & cæteri:* non confirmavit niſi confirmatione in forma communi. Doceat igitur D. Anonymus, quod cæteri Prædeceſſores approbaverint

Digitized by Google

decreta ſingula Conſtantienſis Concilii, & nominatim ſeſſ. 4. & 5. præſertim intellecta in eo ſenſu quem prætendit, confirmaverit Eugenius. Iterum dico magnus erit Apollo, quando hæc præſtiterit.

105. Perpendite etiam rationem, cur Eugenius addiderit illam finalem clauſulam: quæ fuit hæc, quod ſchiſmatici Baſileenſes illum accuſarent de prævaricatione Canonum ſeu Generalium Conciliorum (legite Baſileenſium ſcripta, tam quæ inſerta ſunt in ipſo Baſileenſi Concilio (dum tractare cœperunt cauſam depoſitionis ejus & tandem perfecerunt) quàm ad dicti Concilii apendicem in Tomis Conciliorum.

106. Ex ratione legis ſumenda eſt interpretatio, & ad illa reſtringenda. Hoc apertè docent Juriſperiti omnes, quos fusè citat Everardus *in locis legalibus*, loco *à ratione legis*. Secundùm hanc igitur rationem intelligenda verba Eugenii: minime vero eo ſenſu, quem vult Anonymus, ſeu quaſi approbaſſet decreta ſeſſ. 4. & 5. Concilii Conſtantienſis, tamquàm eſſent Canones Conciliares: de contraria enim Eugenii mente conſtat ex dictis ſupra n. 73. & 74.

107. Præterea tradunt Juris-conſulti (& late probat Tuldenus *de Iuriſprudentia ex temporali cap. de contradictoriis*) quod ſi legum aliqua generaliter videatur loqui, (uti loqui videtur Eugenius in Bulla jam allegata) alia vero de caſu ſpeciali, (de quo loquitur idem Eugenius in citata conſtitutione *Moyſes* adverſus dicta decreta ſeſſ. 4. & 5.) nunquam generalis ſermo extendatur ad caſum aliter in alia lege deciſum. Et hoc tam conſtans eſt apud Juriſperitos, ut ſub titulo *ff. de Regulis Iuris*, ſit hæc regula: *in toto jure per ſpeciem generi derogatur:* quam & auctores Canonum ſuis ſententiis inſeruerunt.

108. Temeritatem jungens Anonymus pag. 24. prope finem ſcribit: "Mais ce qui monſtre clairement qu'on ne doutoit point en ce temps-là de la preéminence du Concile au „ deſſus du Pape en ce qui eſt de la deciſion des choſes de la foy, „ qui ne peut eſtre fondée que ſur ce que le Concile ne peut „ errer, & que le Pape peut errer: c'eſt que le Pape Eugene, „ lors qu'il s'efforcoit le plus à ſe mettre au deſſus de Concile, eſtoit

„ eſtoit neantmoins obligé de reconnoiſtre que dans les choſes „ de la foy, le ſentiment du Concile doit eſtre preferé à celuy „ du Pape. C'eſt ce que nous voyons dans la derniere des trois „ Bulles qu'il revoqua, quand il ſe reünit au Concile en 1434. „ qui porte ces termes: *Si le Pape ou ſon Legat vouloit une choſe & que „ le Concile voluſt le contraire, il faudroit ſuivre non le ſentiment du Con- „ cile, mais le ſentiment du Pape ou de ſon Legat, qui le repreſente, parce „ que le Pape à pouvoir ſur tous les Conciles, ſi ce n'eſt que les choſes dont il „ s'agiroit regardaſſent la foy Catholique, ou qu'elles fuſſent telles que faute „ de les conclure, l'eſtat de l Egliſe Univerſelle en deuſt eſtre troublé: car „ alors il faudroit avoir plus d'eſgard au ſentiment du Concile qu'à celuy du „ Pape. Niſi fortè quæ ſtatuenda forent Catholicam fidem reſpicerent, vel „ ſi non fierent, ſtatum Univerſalis Eccleſiæ principaliter perturbarent; quia „ tunc Conſilii ſententia eſſet potius attendenda*".

" Ce Pape reconnoit donc que dans les choſes qui regardent „ la foy Catholique, le Pape eſtant d'un avis & le Concile d'un „ autre, il faut ſuivre l'avis du Concile. Or cela ſeroit ridicule, „ ſi le Pape eſtoit infallible dans les deciſions de la foy: puis „ qu'il n'y à point d'avis qu'on doive preferer à celuy d'un hom- „ me infallible. Et par conſequent le Pape Eugene quelques „ avantages qu'il ſe donnaſt en ſe voulant mettre au deſſus de tous „ les Conciles n'oſoit pas ſe donner celuy de l'infallibilité".

109. Temerarium hunc Anonymum dixi: prætenſa enim Bulla in qua reperiuntur verba ab ipſo deſcripta, non eſt data anno 1434. ſed anno præcedenti: ſic enim datæ dies exprimitur: *Datum Romæ apud Sanctum Laurentium in Damaſo anno Incarnationis Dominicæ 1343. idibus Septembris Pontificatus noſtri anno tertio.* Non poteſt hic dici eſſe errorem in cyfra: quia ad longum exprimitur *idibus Septembris anno tertio:* neceſſario ergo ſequitur prætenſam illam Bullam fuiſſe datam anno 1433. nam September anni 1434 incidit in quartum annum Pontificatus, eo quod Eugenius electus fuerit Pontifex anno 1431. in Martio.

110. Secundo hæc Bulla non eſt Eugenii, ſed conficta veriſimiliter ab aliquo Baſileenſium fautore, hoc teſtatur ipſemet Eugenius, qui paulo poſt habitâ ejus notitiâ, in Bulla data eodem anno 1433. 18. kalendas Januarii ſcripſit: *tertias litteras quarum tenor*

Digitized by Google

nor de verbo ad verbum inferius deſcribitur, quæ dicuntur incipere DEUS NOVIT, *cum à nobis aut de ſcitu noſtro nunquam emanarint, licet ſuperfluum videatur quod non extat revocare, tamen quia petitum eſt &c.* Hæ ſunt litteræ, ex quibus particulam ſupra expreſſam extraxit Anonymus. Hæc ipſa quæ dico invenietis, Confratres mei, inſerta in Concilio Baſileenſi ſeſſ. 16.

111. Procedamus ad objectionem formatam ex dictis Pii II. qui prius dicebatur Æneas Silvius. De hoc ſic ait Anonymus in verbis antea deſcriptis: *Æneas Sylvius nomine Principum Imperii ab Eugenio petiit, ut profeſſio poteſtatis, authoritatis & præeminentiæ Generalium Conciliorum Catholicam militantium Eccleſiam repræſentantium per tuos Oratores facta, tuis litteris approbetur.* Reſpondeo hic iterum contra ſeipſum & vos pugnat Anonymus. Æneas de *De Conciliis Generalibus Eccleſiam repræſentantibus* loquitur non de aliis: ergo non loquitur de dictis decretis ſeſſ. 4. & 5. quia unica obedientia, & quidem abſente illo quem agnoſcebant pro Pontifice, non fuerunt *Decreta Concilii Generalis Eccleſiam militantem repræſentantis.*

112. Atque ita fallit quoque & fallitur, dum idem prætendit Anonymus ex his verbis Bullæ retractationis quam edidit dictus Æneas factus Pontifex ſeu Pius ſecundus: CUM HIS *& Generalis Concilii auctoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodum & avo noſtro Conſtantiæ dum ibi fuit Synodus univerſalis declaratum, deſinitumq; eſt. Veneramur N. Conſtantienſe Concilium & cuncta quæ proceſſerunt à Romanis Pontificibus noſtris prædeceſſoribus approbata.*

113. Notate Confratres particulam CUM HIS. Videamus ergo quæ ſunt iſta, ſeu quænam præmiſerat in eadem Bulla Pius II. *Requirit*, inquit ordo, *ut inferiora à ſuperioribus gubernentur, & ad unum tandem perveniatur tamquam Principem & Moderatorem cunctorum, quæ infra ſe ſunt. Sicut grues unam ſequuntur, & in apibus unus eſt Rex: ita & in Eccleſia militanti, quæ inſtar triumphantis ſe habet, unus eſt omnium moderator & arbiter, Ieſu Chriſti Vicarius: à quo tanquam capite, omnis in ſubjecta membra poteſtas & auctoritas derivatur, quæ à Chriſto Domino Deo noſtro* SINE MEDIO IN IPSUM INFLUIT. *Nec non profecto in alium, tamquam ſui exercitus Ducem, ſupremam auctoritatem Chriſtus principaliter derivaſſet, quam in ſuum Vicarium, qui primus fuit*

Petrus,

Petrus, cui commiſſam novimus Dominici gregis curam. Nec duos pluresve Petros Evangeliſta commemorant, nec duos aut plures inſtruit Dominus, qui ſuum locum tanquam capita tenerent æqualia: ſed unum conſtituit, ut verticem ac Ducem & Paſtorem univerſi gregis Simonem Petrum, dicens: *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: & tibi dabo Claves Regni Cœlorum; & quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in Cœlo: & quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in Cœlo. Et paſce Oves meas,* quæ nulli alteri ſeorſum dicta leguntur niſi Petro, ut in Petro unitas eſt *ſumma contineretur auctoritas.* Nec alius à Petra dictus eſt Petrus, niſi Simon: ut intelligeremus *unicum eſſe vera & ſolida Petra, id eſt Chriſti* (ut Paulus exponit) *locum tenentem*, Simonem Petrum, qui ſolus pro Domino in periculo conſtituto exemit gladium. Petrus igitur & ſucceſſores ejus Romani Pontifices Primatum in Eccleſia tenuerunt. Hactenus Pius.

Deinde paulo infra: "In hanc uſque diem ſervatum eſt, ut ,, qui Romæ ſederit Antiſtes rite inſtitutus per legitimum electionis tramitem, tamquam Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Chriſtianæ plebes, omnes populi, omnes Reges, omnes Clerici, omnes Epiſcopi tamquam Jeſu Chriſti Vicarium, & Beati Petri Succeſſorem, *univerſalis Eccleſiæ Caput ac Rectorem & Ducem venerati ſint.* Inter quos plurimi pro Chriſti nomine aſperrimos perpeſſi cruciatus, & morte mulctati, coronam Martyrii ſuſceperunt. Plurimi confeſſores egregii, vita moribus & doctrina fulgentes, quamvis ſine ſanguinis effuſione, non tamen ſine periculis & labore ac voluntate parata pro conſervanda Sacri Evangelii authoritate moriendi, ad Cæleſtem Gloriam pervenire: ut Gregorii, Damaſi, Leonis, Innocentii, Bonifacii, Benedicti & alia nomina, inter quæ tertius claruit Eugenius.

Tum prope finem: "Liquet igitur, *unum in Eccleſia Caput eſſe & unum Principem:* quia pax Populi ex uno Rectore dependet, & pluralitas Principum diſcordiam parit. Chriſtus Eccleſiæ ſuæ in ultimo teſtamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendavit. Dedit ergo, & regimen pacis amicum, id eſt, *Monarchum,* ſub Beato Petro & Succeſſoribus ejus *adminiſtrari cuncta præcipiens,* clavibus illi commiſſis, & cura gregis demandata. Hæc nos de Romani Pontificis auctoritate & poteſtate ſentimus, cui

& congregare Generalia Concilia, & diſſoluere datum eſt. Qui etſi filius eſt propter regenerationem, *propter dignitatem tamen, Pater habetur:* & ſicuti filiationis cauſa venerari debet Eccleſiam tamquam Matrem, *ita & prælationis cauſa præfertur ei, ut Paſtor gregi: Princeps Populo Rector Familiæ.* CUM HIS & Generalis Concilii auctoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis, declaratum definitumque eſt.

114. Ecce qualiter admittit Concilii Generalis poteſtatem: nempe CUM HIS, quæ ante dixerat de ſuprema Sanctæ Sedis ſuper omnes auctoritate, quam paulo ante expreſſerat.

115. Addit Pius: *quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis definitum declaratumq; eſt.* At vero Synodus univerſalis Conſtantiæ non fuit, niſi poſtquam junctæ ſunt tres obedientiæ: tunc Præſidente Martino V. ſub quo in decreto, quod incipit *inter cunctas* definitivâ ſententiâ damnati ſunt ſequentes articuli; videlicet 37. Joannis Wiclef, *nec Papa eſt proximus & immediatus Vicarius Chriſti & Apoſtolorum.* Articulus 7. Joannis Hus erat hic: *Petrus non eſt nec fuit Caput Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.* 12. *Nemo gerit vicem Chriſti vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus.* 13. *Papa non eſt verus & manifeſtus Succeſſor Apoſtolorum Principis Petri, ſi vivit moribus contrariis petro.* 20. *Si Papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus tunc ut Iudas Apoſtolus eſt diabolus, fur & filius perditionis, & non eſt Caput Sanctæ militantis Eccleſiæ, cum nec ſit membrum ejus.* Inter interrogatoria autem facienda iis, qui ſuſpecti erant de fide, hoc habetur, *utrum, credas quod Papa Canonice electus, qui pro tempore fuerit ejus nomine proprio expreſſo, ſit Succeſſor Beati Petri habens ſupremam authoritatem in Eccleſia Dei.* Hæc vos repugnant.

116. Denique illa particula Bullæ Pii II. *quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ &c.* Uno ſermonis contextu juncta eſt iſti particulæ CUM HIS: ergo ſenſum illum habere debet, ut quod de Conſtantienſi Concilio dicit Pius, intelligatur ſalvis manentibus illis, quæ ante præmiſerat. Igitur Advocatus ille malæ fidei (utens fictitia Bulla, cujus falſitatem ignorare non debebat) deſtruit totum ſcriptum ſuum: quia qui ſcripturam aliquam pro ſe allegat, cogitur admittere ſeu pro veris habere alias ejuſdem ſcriptu-

ræ aut inſtrumenti ſententias, uti docent Canoniſtæ *ſuper titulo, de fide inſtrumentorum*, & Juris civilis interpretes *ſuper tit. ſimili.*

117. Deſtruit quoque veſtrum Articulum 2. quatenus eò dicitis, *Decreta Conſtantienſis Concilii non eſſe reſtringenda ad caſum ſchiſmatis:* contrarium enim ſatis apertè ſignificat idem Pius, diſtinguens caſum, quo ſtat INDUBITATUS Romanus Pontifex ab alio, ſeu dicens: *Veneramur enim Conſtantienſe Concilium, & cuncta quæ præceſſerunt, à Romanis Pontificibus noſtris prædeceſſoribus approbata: inter quæ nullum invenimus unquam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano* INDUBITATO PRÆSULE, *abſque ipſius authoritate convenerit, quia non eſt corpus Eccleſiæ ſine capite.*

Ex quibus verbis etiam intelligere poteritis, (ſi alicubi legatis) Romanum Pontificem non eſſe ſupra Univerſale Concilium, id non intelligi de Concilio ſine Pontifice, ſed cum illo: quia ſcil. non eſt ſupra ſeipſum qui eſt pars talis Concilii; nec eſt ſupra Eccleſiam Univerſalem, quia ipſe eſt Eccleſiæ membrum. Et hoc docuit Pius in iis, quæ antea citavi.

ARTICVLVS XII.

Expenditur calumnia Anonymi in Regem Catholicum, imo & in modernum Chriſtianiſſimum.

118. MUltas replet Anonymus paginas calumniis in Sanctam Sedem, hæreticorum & ſchiſmaticorum more. Nec parcit Regibus, ſic enim de noſtro verè Catholico Rege ſcribit pag. 37. " Qui ſeroiet ce le Prince infidele, ,, qui vouluſt ſouffrir qu'on preſchat la foy dans les terres de ſon ,, obeiſſance, s'ils ſçavoient que tous ceux qui l'embraſſeroient ,, ſe croieroient par la diſpenſés de lui obeïr qu'autant qu'il plaira ,, à un autre Souverain, qui pourra quand il voudra leur fair pren- ,, dre les armes contre leur Roy legitime? eſtoitce par exemple ,, un moyen fort propre pour faire recevoir la foy aux peuples de ,, l'Amerique, que de leur dire, comme faiſoient quelques Ca-

ſtillans,

„ ſtillans, que le Pape avoit donné leur Pays au Roy de Caſtille;
„ & quelques Barbares qu'ils fuſſent n'avoient ils pas raiſon de
„ répondre, comme ils firent, qu'ils ne ſcavoient pas qui eſtoit
„ ce Pape, mais qu'il falloit que ce fuſt un mal habille homme de
„ donner ce qui n'eſtoit pas à luy? ne feroit ce pas auſſi porter les
„ Princes heretiques à ne point ſouffir le Catholiques dans leurs
„ eſtats, s'ils croyoient que ce ſont autant de ſujets d'un autre
„ Prince qui leur peut commander de depoſſeder celuy dans les
„ terres duquel ils vivent. Et ne ſcait on pas que c'eſt ce qui à
„ le plus aigri le Roy d'Angleterre contre les Catholiques, ce qui
„ à eſté preſque l'unique cauſe de la perſecution qu'ils ont ſouf-
„ ferte par le Roy Jacques, & ce qui eſt encore aujourd'huy le
„ plus grand obſtacle au progrés de la Religion Catholique dans
ce Royaume".

118. Antea tres impendit paginas, hoc eſt 12. 13. & 14. ac iterum 15. & alias, ſuper illis quæ acta ſunt à Julio II. adverſus Joannem d'Albrete (quorum occaſione Ferdinandus Aragonum Rex arma movit in Navarræ Regnum) à Gregorio XIII. & XIV. in Regem Navarræ: idque exagerat ulterius pag. 21. & 22. rationem querelarum præmittit pag. 4. ſcilicet *quod non ſit in poteſtate Pontificis excommunicare Gallia Regem*, ad cujus probationem citat Advocatum Bouchel *in Bibliotheca Iuris Gallicani* verbo *interdictions*. Dicit verò Bouchel: *La dignité de nos Roys eſt ſi grande, que je ne me puis eſtancher en ce que j'ay cy deſſus diſcouvru, ains veux y adjouſter le preſent commentaire, pour monſtrer qu'ils ſont de toute ancienneté affranchis des excommunications de la Cour de Rome.* Dictis ſuis titulum hunc præmittit: *Nos Roys ſont francs & exemptes des cenſures de la Cour de Rome.* Pro confirmatione autem citat exempla quædam Regum Galliæ, qui cenſuris non obtemperarunt. Addit: *Le Roy de France, la Roynne ſa Femme, & leurs Enfants ne peuvent eſtre excommuniéz. Regius Confeſſor poteſt eos abſolvere à quovis peccato etiam reſervato.*

119. Addit Advocatus noſter pag. 12. tomo 1. libertatum Eccleſiæ Gallicanæ inſertum eſſe adverſus Bonifacium VIII. qui Philippum Regem excommunicaverat, hoceſt decretum: " A vous
„ tres-noble Seigneur noſtre Sire par la grace de Dieu Roy de
„ France, ſupplie & requiert le peuple de voſtre Royaume, parce

qu'il

Digitized by Google

„ qu'il luy appartient que ce ſoit fait, que vous gardiez la ſou-
„ veraine franchiſe de voſtre Royaume; qui eſt telle que vous ne
„ reconnoiſſiez de voſtre temporel, ſouverain en terre ſinon
„ Dieu que vous faiſſiez declarer ſi que tout le monde leſache,
„ que le Pape Boniface erra manifeſtement, & fit peché mortel
„ notoirement, en vous mandant par les lettres Bulles qu'il
„ eſtoit ſouverain de voſtre temporel &c. & que ceux qui croi-
„ oient le contraire il tenoit pour herege, (*heretique*) item que
„ l'on doit tenir ledit Pape pour herege (*heretique*) & non pas
„ vous, bon Roy & toute le gent de voſtre Royaume, qui tous dix
„ (*touſjours*) ont creu & croient le contraire.

120. Percurramus modo ſingula Advocati dicta. Et quidem quod attinet ad primum quo rapinam arbitratur Catholicorum Regum bella adverſus Barbaros non admittentes prædicationem fidei, ſuo ipſo dogmate gravem injuriam infert tam ſuo Chriſtianiſſimo Regi moderno, quam ejus prædeceſſoribus ſanctitate & virtute præclaris.

121. Quid enim? Non licet Eccleſiæ exequi præceptum Chriſti ſeu *prædicare Evangelium omni creaturæ?* Si hoc licet, an non licet injuriam Chriſto illatam vindicare & tollere impedimentum injuſtè illatum executioni tam ſalutaris præcepti, cujus executio innumeros eripit ab æterna damnatione? Dumque hoc impedimentum tollere per ſe non poteſt Eccleſiâ, an non poteſt Catholicorum Principum auxilium implorare? Nonne confœderatis ſuis ſuppetias ferunt Reges & Principes? Et ſi dixerunt olim Gentiles, *ſummam illam eſſe rationem, pro religione facit l.* 43. *ff. de religioſis*, non erit illa juſtiſſima quæ facit pro Religione Catholica, cujus conſervatio & augmentum tantopere eſt hominibus neceſſarium? Cum ergo & jure gentium regula ſit, expreſſa ſub titulis *de rerum diviſione & acquirendo dominio*, *tam in Inſtitutis*, *quam Pandectis*, omnium quoquè Chriſtianorum Principum uſu recepta, *quod quis juſto bello capit ſuum facit:* dicite quæſo, Confratres mei, ſi ejuſmodi Advocatum eſtis illuſi opinionibus, cur ſuum non faciet qui pro religione gerit bellum? Aut quodnam illo juſtius?

122. An non videtis quod in Chriſtianiſſimos Reges retorqueatur tota calumnia, in Regem verè Catholicum directa? *Honor*

parentum gloria eſt filiorum: ex Hiſpano ſanguine deſcendit hodiernus Rex Chriſtianiſſimus, & Sereniſſimus Delphinus, cur ad parentum injuriam revocat ille belli juſtitiam, aut ſi injuſtum credidit, publicare num debuit? Si enim Rex noſter defectu prolium (quod Deus avertat) ſororem ſuam Chriſtianiſſimam hæredem inſtitueret, an non poſſet Regina jure proprio, Chriſtianiſſimus Rex jure uxoris, Sereniſſimus Delphinus jure ſucceſſionis, prætendere illa quæ Hiſpanus Aragoniuſque ſanguis ſibi ſubjugavit? Non credo Criſtianiſſimum Regem unquam declaraturum tali caſu (quem Deus avertat) nullum ſibi ſuiſque Succeſſoribus jus ad illa competere, multominus declarationem ejuſmodi inſcribendam fore actis Parlamentorum Galliæ.

123. De jure directo Sedis Apoſtolicæ in temporalia Principium Galliæ, Hiſpaniæ, Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ (ut ſæpius proteſtatus ſum) non ago nec hactenus videre potui quod illud prætenderint Pontifices; ſed quia D. Advocatus & vos nequidem *indirectum*, quod ſequitur excommunicationem, ejuſdemque aggravationem & reaggravationem, admittitis: contenduntque Advocati veſtri Galliæ Regem, quantumcumque (quod Deus quoque avertat) fieret hæreticus, ſchiſmaticus, idololatra; fidem, quam tam gloriosè plantarunt & ſuſtinuerunt ejus prædeceſſores, è Regno ſuo vellet extirpare, aut talia committeret propter quæ alii Principes fuerunt à Pontificibus, non tantum officio ſed etiam pietate ſanctiſſimis, juſte excommunicati, cenſuris Eccleſiaſticis non ſubjacere: & per hoc eum à numero filiorum Eccleſiæ excludunt. Propterea ultra ea quæ dixi in *Conſultationibus* conſultatione 8. & 9. & aliis, etiam hic addam alia.

124. Et quidem in dictis *Conſultationibus* plurimos exhibui ſanctitate præclaros, qui iſto Eccleſiæ ſpirituali gladio uſi ſunt adverſus Franciæ Principes; oſtendi quomodo ipſi Galliæ Reges excommunicationem non contempſerint: ſed ut abſolverentur, vitam in melius commutarint. Exhibui denique ipſorum Pontificum privilegia præſertim ad inſtantiam Sanctiſſimi Ludovici Regis conceſſa: non quibus reddantur exempti à cenſuris Eccleſiaſticis ipſe Rex, Regina, & Regiæ Proles: ſed à cenſuris per Epiſcopos latis *ſine ſpeciali mandato Sancta Sedis.* Accipite nunc alia.

Inju-

125. Injuriam, ut dixi, & Regi veſtro & Galliæ Regno inurunt gravem tales Advocati; dum tantum Eccleſiæ filium à numero filiorum excludunt. Si enim Eccleſiæ filius eſt, non poteſt non eſſe ſubjectus illi ſententiæ Chriſti, *Si Eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Imo Scriptores illi quos pro ſuperioritate Concilii ſupra Pontificem adducit Anonymus, quales ſunt Gerſon, Petrus de Cuſa, Abbas Panormitanus, Alphonſus Toſtatus *in defenſorio* aliique, ſemper adverſus Chriſti Vicarium urgent illud Chriſti, *Si quis Eccleſiam non audierit.* Si ſub illo neceſſario comprehendatur (ut volunt) Supremum Eccleſiæ Caput & Chriſti Vicarius, quanto magis comprehendi debet alicujus Regni Princeps.

126. Sed hactenus non contigit, nec credendum eſt quod permittet Deus Vicarium ſuum aliter de fide ſentire quam ſentiret tota Eccleſia, aut conſentientibus ſuffragiis univerſale Concilium: aut ſtatuere, quod univerſali Eccleſiæ bono repugnaret. Quapropter concluſio, quam ex dicta Chriſti ſententia toties à Gerſone repetita & Toſtato eliciunt illi, qui pro dicta ſuperioritate ſcripſerunt, eſt concluſio ad caſum Metaphyſicum, qui non contigit, nec continget.

127. Sed longe aliter res ſe habuit (ac utinam non habitura ſit ulterius) in particularibus perſonis, etiam principibus & Regibus: quorum plures conſtat non tantum moribus à Religione, ſed etiam pertinaciâ defeciſſe à fide, cum tanta & tot animarum ipſis ſubditarum æterna damnatione.

128. Quapropter etiam ipſius Regni Galliæ intereſt iſtam de omnimoda Regum exemptione opinionem exterminari: ut ſcil. (quod Deus advertat) ſi ad ſchiſma, hæreſim, gentilitatem aut alia æternæ ſaluti contraria perducere ſubditos ſuos Reges vellent, & eoſdem ad illa cogere privatione bonorum, exilio, mulcta, poſſent à juramento fidelitatis aſolvi, ſeu ab obligatione eidem ſerviendi, tributa pendendi &c. Ut ſaltem dum Reges ejuſmodi viderent ſe à ſuis penitus deſertos, ad meliorem frugem converterentur; & tot ſucceſſive naſcentium miſeræ animæ ignis horrendi pœnas æternas evaderent. Hæc enim eſt ſucceſſio, quam prolibus ſuis longè majori ſtudio præ temporalibus bonis, debent parentes thezaurizare.

129. Percurramus alia ad hanc rem ſpectantia & authoritatem Sedis Apoſtolicæ concernentia: producamus ex ipſiſmet veſtris Scriptoribus, longe aliter de poteſtate excommunicandi, quam Advocati veſtri faciant, loquentibus.

In chronico *Beſuenſi* legitur excommunicatio lata etiam in Regem à Paſchali II. In chronico Rotomagenſi legitur quod anno 1227. Archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis ſuppoſuerit interdicto ipſa Regis propria dominia & caſtella. Lib. 1. Hiſtoriæ Vezeliacenſis legitur denuntiata excommunicatio in Comitem Nivernenſem ab Anaſtaſio Papa, nec non ab Hadriano; quod ita fuit Regi Galliæ gratum ut ipſemet arma ſumpſerit in rebelles Eccleſiæ. Alia adduntur lib. 3. ejuſdem Hiſtoriæ & lib. 4. in quo vix alia materia tractatur. Apud d'Acherium tomo 4. pag. 272. uſque ad paginam 300. multa privilegia referuntur Franciæ Regibus à Clemente V. Gregorio XI. & Urbano V. conceſſa inter quæ pag. 281. unum eſt quod concernit excommunicationis ac interdicti Sententias in Reges, Reginas eorumque liberos. Hoc planè Advocatos veſtros manifeſti erroris convincit: ecce enim quod habetur: *Vt nullus in veſtras & ſucceſſorum veſtrorum Regum & Reginarum Franciæ qui pro tempore fuerint, & veſtrorum natorum exiſtentium tamen ſub patria poteſtate perſonas, excommunicationis aut interdicti ſententias promulgare abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali mandato faciente plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de hac indulgentia mentionem, Apoſtolica tenore præſentium indulgemus.* Hoc Regi & Reginæ conceſſum eſt ad ipſorum inſtantiam; ſic enim præmittiter in bulla, *veſtris inclinationibus inclinati.* Quomodo ergo dicit Bouchel *ab omni antiquitate Galliæ Reges fuiſſe à cenſuris Eccleſiaſticis exemptos,* ſi tunc ſupplicatum ſit, ut non aliter ab Epiſcopis excommunicari poſſent, quam de ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ.

130. Non minus errant aut impertiſſime garriunt Advocati veſtri agentes de poteſtate Confeſſoris Regii, valentis Regem & Reginam & Proles abſolvere à caſibus reſervatis: non enim conceditur poteſtas abſolvendi permanentem in peccatis, multò minus talibus, propter quæ excommunicationem mereretur: ecce verba privilegii, quod refert d'Acherius tom. 4. pag. 274. Clemens &c. *Cariſſimis in Chriſto Filiis Ioannis Regi & Ioannæ Reginæ Franciæ.*

Veſtris

Veſtris ſupplicationibus inclinati vobis & Succeſſoribus veſtris Regibus & Regibus Franciæ tenore præſentium indulgemus, ut quilibet veſtrum diſcretum Presbyterum poſſit in ſuum eligere Confeſſorem, qui debitam impendat abſolutionem, & injungat pœnitentiam ſalutarem. Sed nec ibi, nec in aliis, quæ potui invenire, Francorum Regum privilegiis, reperitur quod poſſint perſeverantes in peccato abſolvi, ut cenſuras non incurrant.

131. Scio conqueſtos aliquos Reges de latâ excommunicatione per ſedem Apoſtolicam: Sed non legi quod ullus eorum defectum poteſtatis, ſed ſolum defectum cauſæ allegaverit, ſeu quod ea non commiſiſſent, propter quæ excommunicatio lata erat. Sic anno 1468. ſcripſit Rex Bohemiæ, petens cauſæ, propter quam excommunicatus erat, iteratum examen ſeu reviſionem: *Nos ſuæ Beatitudini tam plenè ſubmiſimus,* "Ut ſi verbo, vel facto à Sanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientia, aut reverentia, ab orthodoxæ fidei rectitudine, à Sanctæ Matris Eccleſiæ unitate quid devium, vel lubricum dixiſſe vel egiſſe, vel in aliquo deviaſſe quomodolibet conſtare poſſit, id revocare, emendare, ac ſuæ Sanctitatis arbitrio in melius commutare obtulimus, modo ſua Beatitudo diem & locum ſtatuat, ubi de noſtra & æmulorum, vel delatorum noſtrorum nocentia, vel innocentia, & totius cauſæ conditione & qualitate poſſint graviſſimorum virorum ſuppetere teſtimonia; ubi etiam de totius Regni ſtatu agi; & quicquid deforme, vel ab univerſalis Eccleſiæ ritu diſſonum reperiretur, ad conformitatem deduci & omnia debitè componi poſſent". Iſta notate Confratres.

ARTICVLVS XIII.

Expenditur injuria in Baronium & Græcorum fraudes in libris corrumpendis.

132. CONvolat ad ſolitas calumnias Anonymus, dum advertit ſe non poſſe authenticè probare Honorium Papam fuiſſe juſte & valide à Græcis, ſeu Conſtantinopolitano Concilio excommunicatum, & inde concludere

Concilii ſuperioritatem ſupra Pontificem: quia ſcilicet oſtendit multis rationibus Baronius, & poſt eum Binius & Sirmundus in notis, quæ in tomis Conciliorum hoc ſæculo impreſſis in Gallia ſubjectæ ſunt vitæ Honorii, ejus epiſtolæ (quæ accuſatur) & Concilio Romano ſub Agathone. Sicque ſcribit: "Le moyen „d'excuſer toutes les imaginations fabuleuſes, ou il s'eſt engagè „pour faire croire que le Pape Honorius n'a jamais eſté condamné „par le 6. concile, mais que ce que nous voyons de ſa condemna„tion dans les actes de ce Concile y a eſté malicieuſement inferé „par l'ordre d'un Empereur tres-pieux, qu'il dit avoir conſenty „qu'on eu falſifiaſt les originaux qu'il avoit entre les mains".

133. Ego hic non refutabo ea, quæ contra Honorium & Vigilium blaterat Anonymus poſt Hæreticos & Schiſmaticos: ſunt enim alii plures ſimiliter falſo accuſati ab iis, qui tempore Baſilenſis Concilii pro authoritate Concilii Generalis ſcripſerunt. Eapropter omnes illas calumnias, quarum etiam plures congerit Launoyus Pariſienſis Doctor, & aliqui recentes Anonymi Galli, ſpeciali opuſculo expendam. Hic tantum rogo vos, Confratres mei, ut quanta Græcorum fuerit fides, hoc eſt in corrumpendis libris malitia, perpendatis ex illis, quæ ſubjungo:

134. Notum eſt omnibus, qui Hiſtorias Eccleſiaſticas à limine ſalutarunt, quantopere Græci primatum univerſalis Eccleſiæ ambiverint, quot propterea ſuſcitaverint ſchiſmata & invexerint errores; uti S. Leo IX. in epiſtola ad ipſorum Imperatorem objicit ipſis fuſiſſime. Notum etiam eſt quantis calumniis Romanam Sedem oneraverint, ut alios ab ejus obedientia ſubtraherent. Ecce quid ſcribat Nicolaus primus *in epiſtola ad Hincmarum Rhemenſem & cæteros in Regno Caroli conſtitutos.*

" Conantur tam noſtram ſpecialiter, quam omnem generaliter, " quæ lingua Latina utitur, Eccleſiam reprehendere, quod jejunamus in Sabbatis, quod Spiritum Sanctum ex Patre Filioque " procedere dicamus, cum ipſi hunc tantum ex Patre procedere " fateantur. Dicunt præterea nos abominare nuptias, quia Pres" byteros ſortiri conjuges prohibemus; & ſimulare tentant, quo" niam eoſdem Presbyteros Chriſmate linire baptizatorum fron" tes inhibemus: quod tamen Chriſma nos ex aqua fluminis conficere

" ficere fallaciter arbitrantur. Reprehendere nihilominus mo-
" liuntur, eo quod octo hebdomadibus ante Paſcha, à carnium, &
" ſeptem hebdomadibus à caſei & ovorum eſu more ſuo non ceſ-
" ſamus. Mentiuntur quoque nos, ſicuti per alia ipſorum con-
" ſcripta indicatur, agnum in Paſcha, more Judæorum, ſuper al-
" tare pariter cum Dominico Corpore benedicere & offerre.
" Quin & reprehendere ſatagunt, quia penes nos Clerici barbas
" radere ſuas non abnuunt. Paulo poſt ſequitur:

" Quanto autem livore, quantaque vecordia, jam deſignati
" Græcorum Principes, eorumque Satellites, adverſus nos, pro eò
" quod ſuis noluimus parere illicitis animoſitatibus, armati ſint,
" in eò manifeſtè datur intelligi, quod aut falſa ſunt, quæ nobis
" impingere moliuntur, aut certè jam à priſco tempore ſine cujuſ-
" quam contradictione in Eccleſia Romana, imo in tota occiden-
" tali parte, hactenus cuſtodita: & *cum floruerint etiam apud ipſos*
" *magni Doctores Eccleſiæ, nullus tamen eorum de his reprehenſionem fecit,*
" niſi hi qui non zelo juſtitiæ, ſed *zelo invidiæ perculſi*, Eccleſiæ
" lacerare traditiones anhelant. Præcipuè cum de jejunio Sabbati
" tempore S. Silveſtri Ponfeſſoris Chriſti ſit ſatis diſcuſſum &
" diſputatum, atque ut celebraretur per omnia definitum, nulluſ-
" que poſt hæc auſu temerario contra illud ſtatutum venire, aut
" ſaltem mutire præſumpſerit: cum potius è diversò Sedis A-
" poſtolicæ inſtitutio, & Eccleſiæ Romanæ ſequens obſervantia,
" ejuſdem ſalutiferi conſtituti executrix fuiſſe hucuſque reperia-
" tur. Præterea de proceſſione Spiritus Sancti quis neſciat Illu-
" ſtres Viros, & præcipuè Latinos, nonnulla ſcripſiſſe, quorum
" fulti authoritatibus, iſtorum oppido ſane reſpondere poſſemus
" inſaniæ, ſi vel illis nos reprehendendi, vel nobis eis conten-
" tioſa fauce gannientibus rationem reddendi conſuetudo quæli-
" bet extitiſſet? Sed quid mirum, ſi hoc iſti prætendunt, cum
" etiam glorientur *atque perhibeant, quando de Romana urbe Imperato-*
" *res Conſtantinopolim ſunt tranſlati, tunc & Primatum Romanæ Sedis ad*
" *Conſtantinopolitanam Eccleſiam tranſmigraſſe, & cum dignitatibus Regiis*
" *etiam Eccleſiæ Romanæ privilegia tranſlata fuiſſe?* Ita ut ejuſdem in-
" vaſor Eccleſiæ Photius etiam ipſe ſe in ſcriptis ſuis Archi-
Epiſcopum atque univerſalem Patriarcham appellet.

Idem

135. Idem Nicolaus epiſt. ſua 5. quæ eſt ad Michaelem Imperatorem, de librorum corruptione à Græcis facta ſic objicit, " Sed " & hoc veſtræ clementiæ intimare curavimus: quia ſicut in ve-" ſtris actis Apoſtolicæ Sedi & noſtro Pontificio directis inſertum " invenitur, neſcimus cujus fraudibus ita eſt; & non ſolum quia in " veſtra præſentia ſecundum illius textum, vel ordinem relecta " non eſt, ſed plura excerpta, quibus intellectus ipſius epiſtolæ " continebatur, & aliud pro alio. Ignoramus, quis temerarius coram " veſtro Imperiali conſpectu legendo percurrere vel interpretari " præſumpſit, quam ſi coram veſtræ majeſtatis præſentia ſcrutari " juſſeritis, in aliquibus eam mutatam, atque fraudatam locis re-" perietis.

136. Corruptiones alias eaſque graviſſimas tam circa Pontificum epiſtolas, quam Conciliaria acta, demonſtrant evidenter illa, quæ habentur in tomis Conciliorum ſub Joanne Octavo: quæ quia plura & longiora ſunt, quam quæ brevi hoc opuſculo inſerantur, interim vos remitto ad notas ſuper Conciliabulo Conſtantinopolitano, Concilio Romano III. ſuper epiſtolis 199. 200. & ſequentibus ejuſdem Joannis Octavi. Solum addam pauca ex iis, quæ in Concilio Florentino Generali ipſiſmet Græcis, præſente eorum Imperatore, objecta ſunt. Collatione 17. "*Vſque ,,ad horam præſentem (ut cum venia ſemper dicam) ex veſtriſmet libris, & ,,ex Synodis* antiquiſſimus apparet manifeſte quod vitium corrum-,,pendi libros, & auferendi quæ quandoque faciebant contra im-,,pugnantes fidem fuit deprehenſum in partibus veſtris.

Eſt ne adeo, Confratres mei, à veritate aliena opinio Baronii ut ſit inter fabulas numeranda? Nonne ſi toties in aliis acta corruperunt, merito conjicitur corruptionem factam eſſe in eo quod, præ cæteris Græcos maxime angebat, videlicet primatus Romanæ Sedis; quem abſolute depreſſum volebant. Nullo vero efficaciori medio obtinere poterant, quod intendebant, quam ut Romanis Pontificibus objicerent errores in fide: (prout faciunt veſtri Anonymi,) ut inde concluderent illos non eſſe Petri Succeſſores, quibus in Petro dictum eſt? *Rogavi pro te Petre ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma Fratres tuos.*

137. Quam vero facile fuit Græcis (ſi non ipſa Concilii acta

corrumpere.) ſaltem fictitiam velut Honorii epiſtolam fabricare & fabricatam aſſervare inter ſua monumenta. Non enim ab aliis, quam ab ipſis Græcis fuit producta copia, quam Archivorum cuſtos (quod pleniſſime conſtat ex actione 12. Sextæ Synodi univerſalis ſeu tertiæ Conſtantinopolitanæ) ſe reperiſſe dixit.

138. Certe in ipſis Romanæ Sedis regiſtris nihil fuiſſe unde erroris argueretur Honorius, nihil ipſum (cujus adhuc ſat recens erat memoria) ſcripſiſſe à fide alienum, ſed potius cum aliis prædeceſſoribus reſtitiſſe Monothelitarum hæreſi (de qua eum arguit Anonymus & hæretici) teſtatur Synodus Romana centum & viginti quinque Epiſcoporum ſub Agathone, & ipſe Sanctus Agatho: quorum duæ epiſtolæ hoc ipſum teſtantes inſertæ ſunt in dicto Concilio Actione 4.

Hæc, Confrates mei, ſi cum Græcis contra Honorium ſtatis, interim perpendite: dum hæc ulterius, & cetera quæ ad impugnandum Sanctæ Sedis infallibilitatem contra varios Pontifices objecerunt hæretici & ſchiſmatici, diſcutiam.

ARTICULUS XIV.

De definitionibus quas Theologi vocant ex Cathedra, earum diſtinctione ab aliis, & unde dignoſcatur an ſint tales.

139. CONfratres mei, antequam procedam ad pauca, quæ reſtant objecta ab Anonymo, confundente more ſuo quælibet, implebo fidem datam partim in *diſquiſitione* partim in *Conſultationibus*. dixeram aliqua de definitionibus, quas Theologi vocant *ex Cathedra*. Promiſeram me etiam Gallos hujus ſæculi producturus doctrinæ veſtræ contrarios: quia ſcilicet Anonymus veſter audacter aſſeverat (ſed mendaciter) à tempore Conſtantienſis Concilii, non niſi unum Duvallium reperiri ex Doctoribus veſtris, qui docuiſſet illam certitudinem definitionum

num Sanctæ Sedis, quam cum illo impugnatis. Deinde integram pag. impendit, ut ex quibuſdam Duvallii verbis oſtendat eum ſentire, quod aliquando non ſit tanta authoritas dictorum à Romanis Pontificibus; ut illa tamquam fidei regula ſint recipienda. Hoc poſtremum ſcio & ego: idque probavi Articulo 1. *Diſquiſitionis*: fatentur ipſimet Pontifices à me ibidem allegari: & conſentiunt Theologi quotquot videre potui. Sed de prioris generis definitionibus, quas, ut dixi, *ex Cathedra* vocant falſum eſt unicum reperiri Duvallium. Ecce quid ſcribit teſtis de plurimis veſter Abelly Epiſcopus Ruthenenſis in tract. de fide cap. 4.

140. In 4. paragrapho præmittit hunc titulum, *Pontificis Romani authoritatem, in iis quæ fidem ſpectant, eſſe quoque medium certiſſimum ad doctrinam orthodoxam dignoſcendam, eamq; ab heterodoxa & hæretica ſecernendam.* Sic autem probat: Concilium Florentinum in decreto fidei, definivit *Romanum Pontificem Succeſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium; totiuſq; Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere; & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi Vniverſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe.*

Ex iſtis ſic infert, " Ex quo ſequitur ad illum pertinere de rebus ad fidem & religionem ſpectantibus juridicè cognoſcere; majoreſque cauſas, quales ſunt fidei ac religionis, dijudicare; hæreſes emergentes damnare; veritates de fide divina credendas definire: ipſique omnes ubique terrarum fideles, in his quæ fidem & religionem ſpectant, ſubeſſe debere, ac fidem ejus tamquam ſupremi Paſtoris auſcultare.

" Hanc de Romani Pontificis authoritate doctrinam optime expreſſit S. Bernardus epiſt. 190. ad Innocentium Pontificem. " *Oportet*, inquit, *ad veſtrum referri Apoſtolatum, pericula quæque & ſcandala emergentia in Regno Dei, præſertim quæ fidem contingunt. Dignum namque arbitror ibi potiſſimum reſarciri damna fidei, ubi non poſſit fides ſentire defectum. Hæc quippe hujus prærogativa Sedis: cui enim aliquando dictum eſt*, ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua. *Ergo quod ſequitur; à Petri Succeſſore exigitur*, & tu aliquando converſus confirma Fratres tuos.

" Ex qua, *inquit*, S. Bernardi doctrina quæ totius Eccleſiæ com-

„ communis eſt, ſequitur primo quod quoties aliqua controver-
„ſia in materia Fidei exoritur, quoties aliquod novum dogma ex-
„ urgit de quo dubitatur an fidei adverſetur; certiſſimum medium
„ (*notate*) ad veritatem dignoſcendam, eamque à quovis errore
„ ſecernendam eſſe, ad Sedem Apoſtolicam recurrere, & inde
„ reſponſa petere, ubi fides non poſſit ſentire defectum. Ita fecit
„ S. Hieronymus in Controverſiis quibuſdam circa fidem, An-
„ tiochiæ exortis; ſuper quibus judicium Apoſtolicæ Sedis ex-
„ quirit, ut videre eſt in epiſt. quam ſuper hac re ſcripſit ad Da-
„ Damaſum Papam. Idem fecerunt Sancti Epiſcopi Victricius
„ & Exuperius, ille Rothomagenſis, hic Toloſanus, cum primum
„ nefariam Vigilantii doctrinam in Galliis emergere conſpicati
„ ſunt. Super qua Innocentium I. conſuluerunt.

141. Alia nonnulla addit ad probationem ulteriorem ſimilia. Ego multo plura à naſcenti pene Eccleſia per ſequentium ſæculorum tempora adduxi in Conſultatione 1. Tantopere vero placuerunt dicta opuſcula Abelly, quæ inſcribuntur *Medulla Theologica*, ut anno 1677. reimpreſſa ſint pariſiis undecima vice.

142. Iſambertus hujus ſæculi Pariſienſis Doctor & Socius Sorbonicus, nec non Regius Profeſſor eandem diſtinctionem facit inter definitiones quas Theologi vocant ex Cathedra & alias. ejus verba exhibebo ſtatim, dum aliqua ex communibus juris principiis præmiſero. Diſtinguunt Juriſperiti (& norunt Advocati, qui ſunt noſtro Anonymo non nihil peritiores) diſpoſitivum legis à narrativo: item ipſam diſpoſitionem à ratione legis: rationem quoque ſubdividunt in finalem & adequatam, ac in rationem motivam tantum & inadequatam. Hac de re latius egi in opuſculo *ad Regulas Iuris*, quod, ut ſpero, lucem videbit quam primum præſentem vobiſcum & cum authoribus, qui vobis præiverunt materiam abſolvero. Eamdem diſtinctionem *narrativi & diſpoſitivi* videmus in Judicum ſententiis, etiam Galliæ; cujus arreſta plurima congeſſit inter cæteros veſter *Tournet*. Videbitis quoque ibi cauſas, ſeu rationes motivas, ſicuti & in cæteris ſententiis, quæ dicuntur extenſæ.

143. Tradunt autem Juriſperiti, tam Canonici quam Civiles, à narrativo fragile duci argumentum, ſicuti & à ratione motiva

tantum, quales ſunt quæ in ſententiis extenſis referuntur allegatæ à parte victrice. Ab his probabile quidem argumentum ducitur, quia ex his præſumitur judex motus: ſed quia in diſcuſſione cauſæ multas ſæpe judices inveniunt rationes, quas tamen in ſententia etiam extenſa non exprimunt: hinc fit quod ab expreſſis non ducatur argumentum omnino certum, ſed ſolum ab illa parte ſententiæ, quæ à multis practicis vocatur *dictum*.

Eodem modo ſentiunt Theologi, licet non ita accuratè ſe explicent, ſaltem illi, quos videre potui. Accipite è veſtris unum. Dico *Iſambertum* Parienſem Doctorem, Socium Sorbonicum & Profeſſorem Regium in opere diſputationum tomo 2. impreſſo Pariſiis anno 1639. *cum privilegio & approbatione*. Scribit hic ſuper quæſt. 64. diſput. 2. p. 153. " Tertia objectio eſt, S. Stephanus " Papa hujus nominis II. interrogatus..... R. in reſponſionibus " Summorum Pontificum directam eorum reſponſionem ad in- " terrogationem illis factam debere diſtingui, ab iis, quæ ple- " rumque in iſtis ſuis reſponſionibus obiter, & quaſi pertranſen- " nam immiſcent. Primum, validum ſubminiſtrat argumentum " fundatum in Summa Pontificia illorum authoritate. Secundum " vero non eſt tanti ponderis, ſicut nec rationes, quas Concilia " interdum addunt ſuis decretis ac definitionibus.

Iterum ſuper qu. 66. art. 9. idem Iſambertus ſcribit; " Quar- " tum fundamentum (ſive objectio) petitur ab authoritate Sum- " mi Pontificis Nicolai Papæ: & refertur Canone *à quodam Iudæo* " de conſecratione diſt. 4. qui interrogatus à Bulgaris.... Reſpon- " deo duo eſſe diſtinguenda in hac reſponſione Nicolai I. unum " eſt directum reſponſum ad id, quod quærebatur ab illo: alte- " rum, quod in ipſo tranſcurſu, vel ad probandum, vel ad con- " firmandum, aut explicandum reſponſum affert; jam ex decretis " Pontificum poteſt tantum validum deſumi argumentum ex illo " priori, & non ex poſteriori; ſicut etiam ex decretis Concilio- " rum, quorum ſolæ concluſiones, non item rationes concluſio- " num ſpectant ad fidem, ut fuſius docetur tractatu de fide.

144. Itaque ad ſeparandum dicta Pontificum *ex Cathedra* ab aliis, debet diſtingui ipſum *dictum* & *diſpoſitivum* à *narrativo* & *motivis*. Secundo utrum Pontifex intendat articulum de quo quæſtio-

erat

Google

erat, abſolutè definire declarando illum eſſe hæreticum aut à religione alienum, vel credendum eſſe, aut in ordine ad ſalutem faciendum: ſi excommunicationis pœnam aliter ſentientibus, facientibus aut facientibus injungat: ſi ita doceri ab omnibus præcipiat aut caveri; aut ſaltem ab omnibus illis, apud quos erat contentio. Hoc autem non faciunt Pontifices, niſi ſervata quadam judicii forma, auditis pro & contra Conſultoribus & Sacra Congregatione, aut etiam congregata aliquot vicinorum Epiſcoporum Synodo: tunc enim credendum eſt ſecundùm Florentini Concilii, Lugdunenſis, & Lateranenſis ſub Leone X. definitiones Deum non permiſſurum, quod unquam erret. Atque ita cenſuit hactenus Eccleſia, ipſi quoque præcipuè Galli Scriptores & Epiſcopi Sanctam Sedem conſulentes, quos & quorum ſententias fusè retuli tam in *Diſquiſitione* quam in *Conſultationibus*.

145. Videndum etiam eſt quibus modis loquantur Pontifices an definitivè, an vero tantum exprimant quid ſibi interim videatur, aut nondum damnent, aut velut privati ad alicujus petionem ſcribant. Item an quæſtio ſit de re ad fidem vel Religionem Chriſtianam pertinente, an vero ſit de re merè juris poſitivi; ita ut contrarium ſtatui poſſit: hoc enim ſæpè mutatur, nec tunc Pontifices qui aliter ſtatuerant, ſunt cenſendi erraſſe.

146. Illud quod dixi, *an Pontifices tantum exprimant quid ſibi videatur aut nondum damnent, aut velut privati ad alicujus petitionem reſcribant &c.* plenius explicabunt ipſorum Pontificum dicta & reſcripta, quæ ſubjungo. In ſecunda collectione Antiqua decretalium ſub tit. *de converſione infidelium*, legitur Cæleſtini III. epiſtola, qua inter cætera hæc continentur, "idem juris erit in ſe-
" quenti caſu, quem proponere ſtuduiſti, cum Chriſtiano viro
" propter odium uxoris Chriſtum negante, & ſibi copulante paga-
" nam, & ex ea filios procurante, Chriſtiana in opprobrium Jeſu
" Chriſti relicta eſt: tamen aſſenſu Archidiaconi ſui ad ſecun-
" das nuptias convolavit, & filios ſuſcepit ex ipſis: *Non enim vide-
" tur nobis*, quod ſi prior Maritus redeat ad unitatem Eccleſiaſti-
" cam, eadem debeat recedere à ſecundo & reſignari priori, maxi-
" me cum ab eo viſa fuerit Eccleſiæ judicio deceſſiſſe.

147. Hæc eſt illa decretalis, de qua fit mentio in cap. 7. ꝟ *de-*

divortiis, in qua dicit Innocentius, *licet quidam prædeceſſor noſter aliter cenſuiſſe videatur.* Hæc eſt inquam illa, propter quam Hadrianus articulo ſequenti citandus cenſet Cæleſtinum fuiſſe hæreticum ſecutus aliquos alios, qui tempore Schiſmatis ſcripſerunt. At vero nihil minus quam hæreſim docuit ibi Cæleſtinus, nondum enim res erat ab Eccleſia definita: nec erat contrarius totius Eccleſiæ conſenſus, qui vim haberet definitionis. Tantum dixit quid ſibi tunc non videbatur. Et ſi ideo Cæleſtinus dicendus ſit Hæreticus, Hæretici conſequenter erunt Pontifices omnes, imo & ex Conciliis Generalibus aliqua: quia nonnulla de quibus quærebatur, non definiverunt, quod quam à Theologo & vere Juris-conſulto ſit alienum nemo non viderit. Accipite exemplum 2.

148. Innocentius Primus ad Exuperium Toloſanum ita reſcripſit: "Conſulenti tibi, Frater cariſſime, quid de propoſita " ſpecie unaquaque ſentirem, *pro captu intelligentiæ meæ*, quæ ſunt " viſa reſpondi, quid ſequendum vel docilis ratio perſuaderet, vel " auctoritatis lectionis oſtenderet, vel cuſtodiat ſeries temporum " demonſtraret. Et quidem dilectio tua inſtitutum ſecuta prudentium, ad Sedem Apoſtolicam referre maluit quid de rebus dubiis cuſtodire deberet, potius quam uſurpatione præſumpta " quæ ſibi viderentur de ſingulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus diſcere aliquid, quam omnino neſcire? Mihi quoque ipſi de collatione docilitas accedit, dum perſcrutatis " rationibus ad propoſita reſpondere compellor. Eoque fit ut aliquid ſemper addiſcat, qui poſtulatur, ut doceat. Proponam igitur ſingula ſubjiciamque reſponſum.

149. Dum dicit, *pro captu intelligentiæ meæ quæ viſa ſunt reſpondi*, clariſſime ſignificat ſe ut privatum Doctorem reſcribere: licet reſcriptum ejus tota Eccleſia receperit. Accipite tertium. Nicolaus I. epiſt. 19. quæ eſt ad Archiepiſcopum Bituricenſem ſic ſcripſit ad ejus conſulta reſpondens: *Quamvis ſolito nunc anguſtius Eccleſiaſticis ſimus occupati negotiis, & ob id reſpondere tuis ſpatioſius nequeamus conſultis; tamen ſancto tuo deſiderio ſatisfacere cupientes, aliqua ex his inſpirante* DEO CURSIM, *exponere non omittimus.* Tum poſt reſponſa aliqua ſubjungit: *Hæc quidem inter tanta Eccleſiaſticorum negotia poſiti, vix* SALTEM, *ſummatim fraternitati tuæ mittenda decerpſimus. Quæ*

niſi

niſi incomparabilis dilectio veſtra nos memorata vehementius coarctaſſet, nunc reſpondere conſultibus veſtris, innumeris impediti neceſſitatibus pariter mitteretur. Hic iterum clare ſignificat Pontifex ſe non ex Cathedra ſeu diſcuſſa coram Concilio ſuo materia tota, procedere & quidem *ſaltim*.

150. Idem Nicolaus reſcribens *ad conſulta Bulgarorum*, ſic incipit, *Ad conſulta veſtra non multa reſpondenda ſunt, nec duximus per ſingula diutius immorari, qui Deo authore non ſolum libris divinæ legis, verum etiam & miſſos noſtros idoneos, qui vos prout tempus & ratio dictaverit de ſingulis inſtruant, ad patriam veſtram & ad glorioſum Regem veſtrum dilectum filium noſtrum deſtinavimus, quibus & libros quos pravidimus neceſſarios illis nunc eſſe, commiſimus.* Ecce iterum ſpatium temporis hic captat Nicolaus, ut poſtea plenius inſtruat Bulgaros per ſuos Legatos, qui ſolent habere in mandatis, ut priuſquam dubium, quod proponitur, reſolvant, referant ad S. Sedem & exſpectent judicium. Similia plura exhibebo vobis, dum ad ſingulas calumnias, quas in varios Pontifices cumulant ſchiſmatici, ordine reſpondebo, & ex ipſiſmet, quæ allegant, oſtendam eos toto cœlo aberrare, & ne vel apparenter iis, quæ dicunt & quæ vos ſequimini, favere. Reſtat ut ad fundamentum quod ex Hadriano poſtea Pontifice, & facultate Pariensi, ac aliis quibuſdam allegat Anonymus, breviter reſpondeam.

ARTICVLVS XV.

Expenduntur alia Anonymi fundamenta, ac impoſturæ: ſeu expenduntur dicta Hadriani Sexti, Facultatis Pariſienſis, Almaini, Cardinalis Richely.

151. PAgina 25. ait: *Le Pape Adrien VI. qui ayant enſeigné la même doctrine avant que d'eſtre eſlevé au Pontificat, non ſeulement ne la retracta pas depuis, mais fit imprimer ſes ouvrages dans Rome, ou on lit encore ces Paroles ſur le livre 4. de ſentences.* Si on entend

entend, dit-il, par l'Egliſe Romaine celuy qui en eſt le chef, il eſt certain re- marques *ce terme, que ce chef de l'Egliſe Romaine, c'eſt à dire le Pape, peut errer meſme dans les choſes qui regardent la foy en ſoutenant une Hereſie par ſa determination ou ſa decretale. Si per Eccleſiam Romanam intelligatur Caput ejus, certum eſt quod poſſit errare etiam in iis quæ tangunt Fidem, hæreſim per ſuam determinationem aut decretalem aſſerendo. Voila ce que ce ſaint & ſçavant homme a eſcrit eſtant encore particulier; & ce qu'il a approuvé eſtant Pape, ſon elevation ne l'ayant point ebloüi, comme elle a fait quelques autres, ny oblier ce qu'il devoit à la verité, pour donner à ſa nouvelle dignité des avantages qu'il ne croyoit point que Ieſu-Chriſt luy euſt donneés.*

152. Simila dixit veſter Launoyus, & quaſi partâ adverſus S. Sedem victoriâ, tamquam alter Goliath exprobat agminibus Iſrael: ſed impertinenter utrumque Hadrianum mutilat, ſeu ea quæ in textu præcedunt & ſequuntur omittit. Noſter Anonymus Hadrianum Canonizat, & *Sanctum* vocat, quem necdum Eccleſia Beatificavit nec Beatificationis hactenus audita augmenta. Dicit Hadrianum Pontificem mandaſſe ſuum illud opus Romæ reimprimi; at *de mandato* non docet. In Launoyi operibus *nihil de mandato* adverti, vult tamen ipſo ſciente opus illud fuiſſe Romæ impreſſum: ſed nec probat.

153. Imo vero id quod antea ſcripſerat Hadrianus in loco per Anonymum allegato, quod eſt *de Sacramento Confirmationis articulo ultimo*, exiſtens poſtea Pontifex ipſo facto revocavit. Videamus totum ejus contextum, quem diſſimulavit Anonymus: & ut quis tædio legendi affectus & inquirendi per omnia ejus opera, non examinaret, locum ipſum more ſuo ſubticuit.

154. Quæſtionem ita proponit Hadrianus, an ſolus Epiſcopus poſſit eſſe miniſter hujus Sacramenti? Tum ait: & *videtur quod ſic* primo.... *Secundo principaliter arguitur ad idem ſic: Si poſſet à non Epiſcopo perfici, maxime viderentur de Sacerdote ex commiſſione Papæ: ut opinantes contrarium fundant in conceſſione Gregorii, quâ ſimplicibus Sacerdotibus conceſſit, ubi Epiſcopi defuerint, etiam Chriſmate in fronte tangere Baptizatos, 95. diſt. pervenit: ſed hoc non, ergo. Minor probatur per D. Durandum his decem mediis &c.*

155. Argumentis durandi diffidens Hadrianus ſe poſſe reſpondere

dere; uno veluti ſecuris ictu ſolvit nondum Gordium & ait: ad ſecundum principale de facto Gregorii dico primo: *Quod ſi per Eccleſiam Romanam intelligatur Caput ejus: puta Pontifex: certum eſt quod poſſit errare etiam in iis quæ tangunt fidem: hæreſim per ſuam determinationem aut decretalem aſſerendo. Plures enim fuerunt Pontifices Romani hæretici. Item & noviſſime* FERTUR *de Ioanne XXII. quod publice docuit, declaravit, & ab omnibus teneri mandavit: quod animæ purgatæ ante finale judicium non habent ſtolam: quod eſt clara & facialis viſio Dei: & Univerſitatem Pariſienſem ad hoc induxiſſe dicitur: quod nemo in eâ poterat gradum in Theologia adipiſci: niſi primitus hunc errorem peſtiferum juraſſet ſe defenſurum: & perpetuo ei adhæſurum. Item patet hoc de errore quorundam Pontificum circa Matrimonium de quo in cap. licet de ſponſa duorum. Item de errore quem ediderat Cæleſtinus circa Matrimonium fidelium quorum alter labitur in hæreſim: cujus error olim habebatur in alia compilatione. In cap. laudabilem de converſ. conjugum, ut refert Hoſtienſis in cap. quanto de divortiis.* Tum ne cogatur inter eos, quos dicit fuiſſe hæreticos Pontifices, recenſere S. Gregorium Magnum illum Eccleſiæ Patrem; conatur (ſed perperam) ſic illius dicta explicare, quaſi non delegaverit ſimplicibus Sacerdotibus adminiſtrationem dicti Sacramenti; alias etiam hunc inter hæreticos annumerare debebat.

156. Sed exiſtens Pontifex longe aliter ſenſit. Senſit, inquam, non tantum Sacramentum confirmationis ex delegatione Pontificia poſſe conferri à ſimplici Sacerdote; ſed etiam ipſemet ejuſmodi commiſſionem dedit & à prædeceſſoribus datas confirmavit approbando in ſe & aliis Pontificibus, quod à Gregorio Magno fieri non potuiſſe ſenſerat. Quia autem hanc rem latius tractat Eximius Pater Farvacques hujus Univerſitatis Doctor in opuſculo *de Sacramento Confirmationis*, quod approbandum, & deinde luci publicæ dandum mihi commiſit, brevem ejus ſententiam ex quæſt. 4. hic adſcribam:

157. " Si neges datam per Hadrianum VI. diſpenſationem, ut „ ſcilicet ſimplex Sacerdos poſſet Sacramentum Confirmationis „ conferre, audi quid ſcribat Cardinalis Pallavicinus lib. 9. c. 7. „ videtur Hadrianus initio Pontificatus deceſſoris veſtigia ſecu„ tus, **& rogantibus Joanne Glapione & Franciſco de Angelis,**

„ qui Carolo V. alter poſt alterum à Confeſſione fuerunt, & po-
„ ſtremus etiam purpura decoratus...... Facultatem Franciſcanis
„ conceſſit confirmationem, in Indiis adminiſtrandi, ubi deſint
„ Epiſcopi: & legitimum illius Facultatis exemplar in S. Fran-
„ ciſci Cœnobio Hiſpali aſſervatur. Addit deinde idem Privile-
„ legium confirmandi ſimplici Presbytero conceſſum fuiſſe à
„ Joanne XXII. Nicolao IV. Eugenio IV. ac poſtmodum Leo-
„ ne X. atque horum omnium diplomatum ampliſſima, Generalis
„ confirmatio à Succeſſore Hadriano VI. conceſſa eſt adhuc Cæ-
„ ſar-Auguſtæ commorante.

158. Exempla alia propter quæ quibuſdam Pontificibus hæreſim impingit, ſunt frivola: neque enim re ipsâ ſubeſt, quod ſupponit, ſeu dici audivit, *Ioannem XXII. determinaſſe quod animæ ante finale judicium non habent ſtolam, quæ eſt clara & facialis Dei viſio.* Illa quæ de duobus aliis Pontificibus allegat, minimè concludere pro doctrina veſtra oſtendi in *Diſquiſitione* articulo 1. cætera, quæ hæretici & ſchiſmatici adverſus S. Sedis definitiones congerunt, ſpecialiter in una ex ſequentibus, partibus excutiam: tantum hic paucis expendamus verba Hadriani.

159. Ait primo, *Certum eſt quod Romanus Pontifex poſſit errare in iis, quæ tangunt fidem.* Plane antequam quæſtio ſit definita poteſt in hanc vel illam partem, quam in ſcholis vel alibi didicerat inclinari. Quid inde pro doctrinæ veſtræ juſtificatione inferetis? Pergit Adrianus: *Poteſt errare hæreſim per ſuam decretalem aſſerendo.* Si de potentia Metaphyſica loquatur Adrianus, etiam hoc tranſeat; ſed ſi voluit quod Deus ſit permiſſurus, ut univerſalem Eccleſiam intendens docere Pontifex, & tamquam Paſtor ſupremus decernere contra fidem; fecit mendacem Chriſtum; qui Petro & in Petro ejus Succeſſoribus dixit: *Rogavi pro te ut non deficiat fides tua, & confirma Fratres tuos.*

260. Magis temere addit Adrianus, *plures enim fuerunt Pontifices Romani Hæretici*: Nam ne unum ex iſtis pluribus producet Anonymus, nec vos, Confratres mei. Percurremus poſtea ſingulos, contra quos inſurrexerunt Hæretici, & veſtri hujus temporis Anonymi.

Dictum ſuum probare prætendit Adrianus dicens: *Item noviſſi-*

me.

me fertur de Ioanne XXII. &c. At fueruntne legitimi teſtes illi, qui hoc ferebant? Teſti non creditur, niſi det rationem ſcientiæ? Ubinam eſt illa Joannis XXII. Bulla, ubi, & quando data? Nec enim ſemper Romæ degit; ubi, aut quando publicata. Ad quos Chriſtiani orbis Epiſcopos, aut nuntios, uti moris eſt tramiſſa? Hanc fabulam latius excutiam in Joanne XXII.

161. Exemplum aliud adfert Adrianus & dicit: *Item hoc patet de errore quorumdam Pontificum circa Matrimonium: de quo in cap. licet de ſponſa duorum.* Hallucinatur: etenim fuit olim dubium in Eccleſia an Matrimonium ſolo conſenſu firmatum diſſolvatur per Matrimonium ſubſequens cum alia, & conſummatum. Diſſolvi ſentiebant multi, idque exemplo venditionis ejuſdem rei factæ duobus; quæ ſi poſteriori emptori tradatur, hic fit Dominus, nec ab eo auferri poteſt, ut tradatur primo. Fuitque varia multis in locis conſuetudo, de qua evidenter conſtat ex cap. 3. 6. 7. *in prima collectione antiqua*, ſub tit. *de ſponſa duorum.* Hinc factum quod diverſi Epiſcopi & Archiepiſcopi, v. g. Salernitanus, Paduanus, Senenſis, Norwicenſis in Anglia, Ianuenſis &c. S. Sedem conſuluerint. De iſta quoque diverſa conſuetudine, teſtatur Innocentius III. *in cap. ult.* ✠ *de ſponſa duorum.* Pontifices ante plenum examen cauſæ & definitionem noluerunt poſitivè damnare conſuetudinem, ſed valdè modeſtè reſponderunt per verba, *nobis videtur, tutiùs videtur, convenientiùs videtur:* donec tandem Eccleſia paulatim recipiente ſententiam illam, quæ dicebat non diſſolvi; conſuetudo Mutinentium in altera opinione adhuc perſiſtentium damnata fuit ab Innocentio III. *in dicto cap. ult.* ✠ *de ſponſa duorum.*

162. Simile eſt illud quod ſubjungit Hadrianus dicens: *Item de errore, quem ediderat Celeſtinus circa Matrimonium fidelium, quorum alter labitur in hæreſim: cujus error olim habebatur in alia compillatione.* Conſtat enim non tantum ſuper hoc caſu *lapſûs in hæreſim*, ſed etiam ſuper *caſu lepræ ſupervenientis dubitatum fuiſſe, an Matrimonium diſſolveretur.* Et quidem diſſolvi ſentiebant Galli, idque ſtatuerunt in Concilio Compendienſi anno 757. *Can.* 16. Celeſtinus interrogatus de caſu ſupervenientis hæreſis, ſolum reſpondit per verba *non videtur nobis*, ut patet ex textu quem plenius retuli arti-

tempore vocari à quoquam, in invidiam apud Regem. Inſuper adverſus Cardinalis illius teſtimonium oppono vobis tractatum integrum Caroli Franciſci de Raconis S. Theol. Doctoris, Regii Prædicatoris, & Epiſcopi: quem tractatum inſcripſit *La Primauté & Souveraineté de S. Pierre, impreſſum Pariſiis anno* 1645. Ejus argumentis reſpondeat Anonymus, vel ex vobis aliquis, ſi ejus doctrinam, quæ eſt veſtræ *Declarationis*, adhuc ſequatur. Oppono etiam Doctores Lovanienſes citatos ab Authore libelli, cui titulus *doctrina de Primatu*, nuper contra vos ſcripti. Oppono Suarem, Becanum, & citatos ab eis.

166. Quinto addit Anonymus eſſe plures alios qui, quod ipſe effutit, docuerunt de Superioritate Concilii & fallibilitate Papæ in definiendis quæſtionibus fidei. Non tamen ſpecificat. Nominare forſan poſſet aliquos: & ego previè ſpecifico vobis Almainum, qui tempore Schiſmatis ſcripſit, ſicuti ſcripſere aliquot alii, quos nominat. Sed audite quid ſcribat Pius II. qui Baſileenſi Concilio interfuit: *Nec Eugenium diligere poteramus, quem tot tantique teſtes indignum Pontificio dicerent. Aderant Legati Pariſienſis Scholæ: adfuerunt & aliquando veſtri:* (Colonienſes) *& uno ore Concilii Generalis authoritatem ad Cœlum efferebant. De poteſtate Romani Pontificis, pauci erant, qui loqui præſumerent:* (violentiſſime enim agebant Baſileenſes) *omnes, qui publicè loquebantur prurientes auribus* (ecce quales teſtes) *multitudini applaudebant.*

167. Denique conqueritur pag. 23. damnari à Sancta Sede libros & non determinari ſpecificè cur damnentur, aut quid damnetur. Reſpondeo damnat igitur ipſe Tridentinum Concil. cujus authoritate tot libri condemnati ſunt ſine expreſſione illorum articulorum, aut ſententiarum, ob quas, & ſine expreſſione rationum propter quas damnati ſunt. Damnet pleraſque Parlamentorum Galliæ ſententias, quas poterit videre in Tournet & aliis Collectoribus Arreſtorum ante citatis: plurimæ enim, exceptis cauſis in perſonam criminalibus, nullam exprimunt adjudicationis, vel abjudicationis rationem.

168. Paucula reſtant, objecta ab Anonymo: ſed quia eadem repetunt & latius deducunt alii; expendam illa adverſus iſtos: & hic

Digitized by Google

hic finiens, opuſculum hoc, uti cætera à me ſcripta & ſcibenda, Deo dante, humillime ſubjicio Sanctæ Sedis correctioni: & hanc clauſulam habeo pro repetita in ſequentibus, ſi forte inter occupationes & diſtractiones omiſero. Datum die prima anni 1683.

F I N I S.

ANT.1.316.536